

Lemin kunta

Tilinpäätös 2024

Kuvaaja: Kati Ahonen. Omatoimikirjasto, sisäänkirjautumisyksikkö

Kunnanhallitus 24.3.2025

Yhteistyötoimikunta

Tarkastuslautakunta

Kunnanvaltuusto

SISÄLLYSLUETTELO

1	TOIMINTAKERTOMUS.....	5
1.1	OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA.....	5
1.1.1	vt. kunnanjohtajan katsaus	5
1.1.2	Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	6
1.1.2.1	Kunnan päätöksenteko-organisaatio	6
1.1.2.2	Kunnanviraston organisaatio 31.12.2024	10
1.1.3	Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	10
1.1.4	Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	11
1.1.4.1	Olennaiset tapahtumat tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen.....	11
1.1.5	Kunnan henkilöstö	17
1.1.6	Ympäristöasiat	19
1.1.7	Muut ei-taloudelliset asiat.....	19
1.1.8	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	20
1.1.9	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista.....	20
1.1.10	Selonteko sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta	21
1.2.	TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	23
1.2.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	23
1.2.2	Toiminnan rahoitus	25
1.3	RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET.....	27
1.3.1	Tase ja sen tunnusluvut.....	27
1.4	KOKONAISTULOT JA -MENOT.....	30
1.5	KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	31
1.5.1	Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	31
1.5.2	Konsernin toiminnan ohjaus	32
1.5.3	Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	33
1.5.4	Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	33
1.5.5	Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.....	34
1.5.6	Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	34
1.6	TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET	40

1.6.1	Asiaa koskeva sääntely	40
1.6.2	Tilikauden tuloksen käsittely	40
2	TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	41
2.1.	Tavoitteiden, määrärahojen ja tulosarvioiden toteutuminen.....	41
2.1.1	Käyttötalouden toteutuminen	41
	Sivistystoimen hallinto.....	52
2.1.2	Tuloslaskelmaosan toteutuminen	79
2.1.3	Investointien toteutuminen.....	82
2.1.4	Rahoitusosan toteutuminen	89
3	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	91
3.1	Tuloslaskelma	91
3.2.	Rahoituslaskelma	92
3.3	Tase	93
3.4	KONSERNILASKELMAT	95
3.4.1	Konsernituloslaskelma	95
3.4.2	Konsernitase.....	96
3.4.3	Konsernirahoituslaskelma.....	98
4	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	99
4.1	Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot	99
4.1.1	Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja menetelmät	99
4.1.2	Tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot.....	100
4.1.3	Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	100
4.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	101
4.3	Tasetta koskevat liitetiedot	104
4.3.1	Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	104
4.3.2	Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	106
4.4	Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot.....	108
4.5	Ympäristöasioiden esittäminen	110
4.6	Henkilöstöä, tilintarkastajien palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot....	110
5	ERIYTYTYT TILINPÄÄTÖKSET, LEMIN KUNNAN VESIHUOLTOLAITOS	112
5.1	Toimintakertomus 2024	112
5.2	Vesihuollon tuloslaskelma	113

5.3 Vesihuollon tase.....	114
5.4 Vesihuollon rahoituslaskelma.....	116
6 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	118
7 LUETTELOT JA SELVITYKSET.....	119

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

1.1.1 vt. kunnanjohtajan katsaus

Kulunut vuosi 2024 oli sopeuttamisen ja kehittämisen vuosi. Työtä tehtiin taas hartiavoimin, joka saattoi olla yksi syy henkilöstön työilmapiiriin. Lemin kunnan henkilöstömuutokset ja työilmapiiri olivat useasti esillä. Muun muassa kunnanhallituksen asioita ja ilmapiiriä käsiteltiin hyvin laajasti myös mediassa. Kunnanjohtaja Kati Rekola irtisanoutui 30.1.2025. Nyt tilanne on saatu hallintaa ja avoimia työpaikkoja saatu täytettyä sekä positiivinen ja iloinen työilmapiiri palautettua!

Lemin kunnanvaltuusto korotti vuodelle 2024 tulo- ja kiinteistöveroprosentteja. Verotulojen kertymän takia katettiin kertyneet alijäämät etuajassa.

Haasteina nyt ja tulevina vuosina on asukasluvun lasku, joka vaikuttaa verokertymään. Väestöennusteen 2024 mukaan vuoteen 2045 mennessä Etelä-Karjalassa kehitys on laskeva kaikissa kunnissa lukuun ottamatta Lappeenrannan kaupunkia. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen syntyneet lapset äidin kotikunnan tilaston mukaan Lemille syntyi vuoden 2024 aikana 11 lasta.

Elinvoimaisen kunnan tulee tarjota asukkailleen ja yrityksille lakisääteisten palveluiden ohella myös muita veto- ja pitovoimaan liittyviä palveluita sekä olosuhteita. Toivottavasti Lemin uusi kunnanjohtaja ryhtyy yhdessä luottamushenkilöiden kanssa kehittämään kunnan ja yrittäjien välistä yhteistyötä ja sitä kautta saadaan Lemille lisää toimivia yrityksiä ja työpaikkoja.

Haluan kiittää henkilöstöä sekä kuntalaisia varsinkin aktiivisia järjestöjen ja yhdistysten henkilöitä muun muassa tori alueen kehittämisestä, musiikkijuhlien ja Meidän jälkemme -tapahtuman järjestämisestä. Lisäksi haluan kiittää kaikkia luottamushenkilöitä. Yhteistyössä on voimaa!

Lemillä 20 maaliskuuta vuonna 2025

Tommy Vesterlund
vt. kunnanjohtaja

Tommy Vesterlund
vt. kunnanjohtaja

1.1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

1.1.2.1 Kunnan päätöksenteko-organisaatio

Kunnan johtaminen jakautuu poliittiseen johtamiseen ja ammattijohtamiseen. Kunnan ylin johtaminen koostuu valtuustosta, kunnanhallituksesta ja kunnanjohtajasta. Luottamushenkilöorganisaatio muodostaa varsinaisen päätöksenteko-organisaation. Kunnan strategisissa asioissa päätösvalta on luottamushenkilöillä ja operatiivisessa johtamisessa viranhaltijoilla. Hallinnon järjestämisestä on määrätty lainsäädännön ohella hallintosäännössä. Kunnanvaltuusto hyväksyi uudistetun hallintosäännön 23.9.2024 § 30 ja hallintosääntö tuli voimaan heti.

Valtuuston päätettävät asiat päätösehdotuksineen valmistelee kunnanhallitus. Tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä koskevan ehdotuksen tekee tarkastuslautakunta. Kunnanhallituksen ja lautakuntien päätettävien asioiden valmistelu ja täytäntöönpano ovat viranhaltijoiden keskeisiä tehtäviä, jotka hoidetaan sovitun työnjaon mukaisesti kunnanjohtajan johdolla.

Lemin kunta on mukana kuntalaisaloite.fi -järjestelmässä. Kunnan asukkailla ja muilla jäsenillä on oikeus tehdä kunnalle aloitteita sen toimintaa koskevissa asioissa. Aloiteoikeus perustuu kuntalain 23 §:ään. Kuntalaki takaa kuntalaisille oikeuden tehdä kunnalle aloite sen toimintaa koskevissa asioissa.

Tilivelvollisia ovat kunnanhallituksen ja lautakuntien jäsenet sekä seuraavat viranhaltijat: kunnanjohtaja, rehtori, tekninen johtaja, varhaiskasvatusjohtaja, rakennustarkastaja ja hyvinvointikoordinaattori. Tilivelvollisuus voidaan todeta ilman luettelointia myös jälkikäteen, esimerkiksi itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaava viranhaltija on tilivelvollinen oman tehtäväkokonaisuutensa osalta.

Kunnanvaltuusto

Kevään 2021 kuntavaaleissa valittiin kunnanvaltuusto, jonka toimikausi on 1.8.2021 - 31.5.2025. Kunnanvaltuustoon vuonna 2024 kuuluivat seuraavat henkilöt:

Holopainen Petteri	viljelijä	Keskusta
Junni Antti	veturinkuljettaja, yrittäjä	SDP
Junnikkala Mika	yrittäjä	Keskusta
Kahelin Jari	tuotepäällikkö	SDP
Karhu Anu	maatalousyrittäjä	Keskusta
Konttinen Tuula	perhehoitaja	Keskusta
Laitinen Sonja	alue- ja järjestöasiantuntija	SDP
Laurikainen Ritva	perhepäivähoitaja	Keskusta
Makkonen Esa	upseeri, evp	Kokoomus
Mielikäinen Juha	avainasiakaspäällikkö	Kokoomus
Nisonen Lasse	torninosturinkuljettaja	Perussuomalaiset
Okko Veli-Pekka	yrittäjä	Kokoomus
Ovaskainen Jarkko	tekninen ostaja	Kokoomus
(erosi Keskustasta ja liittyi Kokoomukseen 23.9.2024)		
Penttilä Arto	lehtori	Kokoomus
Rings Mervi	KTM	Kokoomus
Stoor Jussi	Ekonomi	Lemin sitoutumattomat
Taipale Henri	Maanviljelijä	Keskusta
Talka Seppo	rakennusinsinööri, yrittäjä	Perussuomalaiset
(päätyi 16.12.2024)		
Tapanainen Matti	opettaja, eläkkeellä	Keskusta
Tölski Jarmo	agrobiologi, sijaisopettaja	Keskusta
Värtö Nina	myyntipäällikkö	Kokoomus
(erosi Keskustasta ja liittyi Kokoomukseen 23.9.2024)		

Kunnanvaltuuston puheenjohtajana on 1.8.2021 alkaen toiminut Juha Mielikäinen, ensimmäisenä varapuheenjohtajana Ritva Laurikainen sekä toisena varapuheenjohtajana Lasse Nisonen.

Kunnanvaltuuston kokouksissa ei ole esittelijää. Pöytäkirjanpitäjänä on toiminut kunnanjohtaja.

Kunnanvaltuusto asettaa kunnan toiminnan päämäärät ja tavoitteet muun muassa kunnan strategiassa, talousarviossa ja taloussuunnitelmassa ja tarpeen mukaan myös erillispäätöksillä. Valtuusto ohjaa alemman tasoista päätöksentekoa hallintosäännöllä sekä tekee monia tärkeitä yksittäisiä, mm. maankäyttöä koskevia päätöksiä. Valtuusto määrää vuosittain myös kunnan tulo- ja kiinteistövero prosentit ja käsittelee edellisen vuoden tilinpäätöksen.

Valtuuston kokoukset ovat julkisia, jollei kokouksessa käsitellä asiaa tai asiakirjaa, joka on lailla säädetty salassa pidettäväksi tai jollei valtuusto muuten painavan syyn vuoksi jossakin asiassa toisin päättä (kuntalaki 101 §).

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen jäseniä ovat vuonna 2024 olleet

Karhu Anu	puheenjohtaja
Rings Mervi	varapuheenjohtaja
Ovaskainen Jarkko	
Värtö Nina	
Tölski Jarmo	
Makkonen Esa	
Junni Antti	

Kunnanhallitus on kunnan keskeinen hallintoviranomainen. Kokouksissa päätöksenteko tapahtuu kunnanjohtajan esittelystä. Pöytäkirjanpitäjinä ovat toimineet hallintosihteeri sekä hallinnon asiantuntija. Läsnäolo-oikeus on myös valtuuston puheenjohtajilla, jotka eivät kuitenkaan osallistu päätöksentekoon. Vanhus- ja vammaisneuvoston edustajaa voidaan kuulla asiantuntijana vanhuksia ja vammaisia koskevissa asioissa.

Kunnanhallitus johtaa kunnan hallintoa, valmistelee valtuuston päätettävät asiat ja huolehtii valtuuston päätösten täytäntöönpanosta sekä valvoo valtuuston päätösten lainmukaisuutta. Kunnanhallitus edustaa kuntaa ja valvoo sen etuja. Kunnanhallitus käyttää kunnan päätösvaltaa lukuisissa yksittäisissä asioissa eri elämänalueilla. Kunnanhallituksen tehtäviin kuuluu myös elinkeinoelämän edistäminen.

Kunnan muiden toimielinten kuin valtuuston kokoukset ovat suljettuja, ellei toimielin päättä pitää kokoustaan julkisena.

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan tehtäviin kuuluvat opetustoimi, varhaiskasvatus, kulttuuri, vapaa-aikatoimi ja kirjastopalvelut. Sivistyslautakunnan jäseniä ovat vuonna 2024 olleet:

Okko Veli-Pekka	puheenjohtaja
Ovaskainen Jarkko	varapuheenjohtaja
Taipale Henri	
Konttinen Tuula	
Ala-Outinen Kaisa	
Kahelin Jari	
Papinniemi Sari	

Kunnanhallituksen edustajana on ollut Nina Värtö. Sivistyspalveluiden toimialaa johtaa rehtori perusopetuksen osalta ja varhaiskasvatusjohtaja varhaiskasvatuspalveluiden osalta ja kunnanjohtaja muiden sivistyspalvelujen tulosalueiden osalta. Kunnanjohtaja vastaa sivistyspalvelujen kokonaiskoordinoinnista. Lautakunnan esittelijänä toimii toimialajohtaja. Pöytäkirjanpitäjinä ovat toimineet hallintosihteeri, hallinnon asiantuntija, vs. kunnanjohtaja ja palvelusihteeri.

Tekninen lautakunta

Teknisen lautakunnan jäseniä ovat vuonna 2024 olleet:

Holopainen Petteri	puheenjohtaja
Penttilä Arto	varapuheenjohtaja
Laurikainen Ritva	
Husu-Tuuliainen Tarja	
Junnikkala Mika	
Tuomi Paula	
Hirvi Juho	

Kunnanhallituksen edustajana on ollut Jarkko Ovaskainen. Tekninen lautakunta huolehtii kunnan toimesta tapahtuvasta rakentamisesta, kunnossapito- ja käytötehtävistä sekä toimii lupaviranomaisena rakennustoimen asioissa. Esittelijänä ja pöytäkirjanpitäjänä kokouksissa on toiminut tekninen johtaja.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta hoitaa kuntalain 121 §:ssä sille määrättyt tehtävät. Tarkastuslautakunnan jäseniä ovat vuonna 2024 olleet:

Tapanainen Matti	puheenjohtaja	
Talka Seppo	varapuheenjohtaja	päättyi 16.12.2024
Nisonen Lasse	varapuheenjohtaja	alkoi 16.12.2024
Rikula Taru		
Tuomi Paula		
Olkkonen Eila		

Lautakunnan kokouksissa esittelijänä on toiminut puheenjohtaja. Pöytäkirjanpitäjinä ovat toimineet puheenjohtaja sekä tarkastaja, BDO Auditor Oy. Kunnan hallinnon ja talouden tarkastaja vuosille 2022-2025 on BDO Auditor Oy.

Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunnan jäseniä ovat vuonna 2024 olleet:

Sairanen Heli	puheenjohtaja
Papinniemi Sari	varapuheenjohtaja
Kymäläinen Oskari	
Olkkonen Eila	
Stoor Jussi	

Lautakunnan tehtävänä on yleisten vaalien ja kansanäänestysten toimeenpano. Kertomusvuonna olivat Presidentinvaalit ja Europarlamenttivaalit.

Päätöksenteko tapahtuu puheenjohtajan selostuksesta ja sihteerinä on toiminut hallinnon asiantuntija.

1.1.2.2 Kunnanviraston organisaatio 31.12.2024

Kunnanvaltuusto hyväksyi uudistetun hallintosäännön voimaan 23.9.2024 alkaen. Sen mukaan kunnalla on neljä toimialajohtajaa: kunnanjohtaja, rehtori, varhaiskasvatusjohtaja ja tekninen johtaja.

Kunnanviraston päällikkö on kunnanjohtaja.

KUNNANVIRASTO

Kunnanjohtaja

HALLINTOPALVELUJEN TOIMIALA	SIVISTYSPALVELUIJEN TOIMIALA	TEKNISTEN PALVELUJEN TOIMIALA
Kunnanjohtaja	Kunnanjohtaja Rehtori Varhaiskasvatuksen johtaja	Tekninen johtaja
Hallinnon asiantuntija Palkkasihteeri Laskentasihteeri Hallintosihteeri Talousasiantuntija	Hyvinvointikoordinaattori Palvelusihteeri	Rakennustarkastaja

Hallintosihteerin toimi oli täyttämättä 1.9.2024 ja rehtorin virka 21.12.2024 lähtien.

1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Kuntaliiton 4.2.2025 tiedotteen mukaan kuntatalouden tila heikkeni vuonna 2024, mutta vähemmän kuin pelättiin. Kuntien omat sopeutustoimet vahvistivat taloutta, menokasvu oli odotettua maltillisempaa. Kulukehitys jäi noin kahteen prosenttiin ja kuntien palkkasumman nousu näyttää jäävän vain vajaaseen kolmeen prosenttiin.

Kuntaliiton arvioiden mukaan talouden tilan heikkenemistä selittää verotulojen aleneminen 500 miljoonalla eurolla muun muassa sote-uudistukseen liittyneiden verohäntien poistumisen takia. Kuntien tuloihin ja menoihin välittyivät myös heikko suhdannekehitys, valtionosuuksien pieneneminen 250 miljoonalla eurolla sekä kasvaneet korkokustannukset. Kuluja laski työttömyysvakuutusmaksujen aleneminen ja menot työttömyysturvan rahoittamiseen pienehen, vaikkakin loppuvuodesta pitkäaikaistyöttömyys kääntyi nousuun. Monella kunnalla tilikauden tulosta paransi normaalien tulovirtojen ohella isot kertaluonteiset omaisuuden myyntitulot.

Mittavat investointipaineet sekä kustannuskehityksen hallinta haastavat tulevinakin vuosina kuntatalouden näkymiä. Kuntien talous on entistä riippuvaisempi yleisestä

talous-, työllisyys- ja verotulokehityksestä. Myös kuntakonsernien talouden merkitys korostuu.

Rahavirtojen volyymiä tarkastellen kuntatalouden liikkumavara on hyvin keskittynyttä ja vähäistä. Asukaskohtaisissa tarkasteluissa talouden kärkipaikkoja pitävät tosin asukasmäärältään pienemmät kunnat, joilla liikkumavaraa talouteen voi tuoda esimerkiksi tuulivoima tai kunnan kokoon suhteutettuna erityisen vahva yritystoiminta.

Vuoden 2024 tilinpäätösarvioissa korostui kuntien erilaisuus ja tahtotila saada oman kunnan talouden tila kestävämmälle tasolle. Tällä hetkellä kaikkia kuntia yhdistää epävarmuus siitä, mihin asentoon talouden iso kuva kääntyy vielä tulevana vuonna ja tuleeko kevään kehysriihestä kunnille hyviä vai huonoja uutisia.

Kuntahallinnon kulutusmenojen kasvu jatkuu tulevina vuosina melko ripeänä, mikä aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Inflaatio on palautunut maltilliselle tasolle, mutta vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle aiemmin sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi. Kunta-alan palkkasopimukset päättyvät keväällä 2025 ja siksi sopimusratkaisut tuleville vuosille selviävät vasta myöhemmin.

Kulutusmenojen volyymi kasvaa poikkeuksellisesti vuonna 2025, mikä johtuu TE-palvelu-uudistuksesta. Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Työllisyyskehitys vaikuttaa uudistuksen jälkeen entistä enemmän kuntien talouteen, mikä tekee kuntahallinnosta herkemmän suhdannevaihteluille. Kuntien tehtävät painottuvat kuitenkin edelleen koulutus- ja sivistyspalveluihin, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva. Oppilaiden määrän väheneminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opetuksen järjestämisen kustannuksia saataisiin pienennettyä samaa tahtia.

Kuntahallinnon menoja kasvattavat investoinnit. Kuntahallinnon heikkenevä taloustilanne ja kohonneet rahoituskustannukset korostavat investointien tarveharkinnan tärkeyttä. Välttämättömiä investointeja on paljon, sillä kuntien investoinnit kohdistuvat valtaosin rakennuksiin, teihin sekä muuhun perusinfrastruktuuriin.

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

1.1.4.1 Olennaiset tapahtumat tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen

Lemin kunta päätyi arviointimenettelyyn kertyneen alijäämän perusteella, jota ei katettu kuntalaissa säädettyssä määräajassa. Vuonna 2023 saadun harkinnanvaraisen valtionosuuden edellytyksenä oli talouden tasapainottamisohjelma, joka hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 7.9.2022. Lemin kunta haki harkinnanvaraista valtionosuutta myös vuodelle 2024, mutta sitä ei myönnetty.

Valtionvarainministeriö asetti 10.10.2023 arviointiryhmän, jonka tehtävänä oli tehdä kuntalaissa tarkoitettu selvitys kunnan mahdollisuuksista turvata asukkailleen

lainsäädännön edellyttämät palvelut. Arviointiryhmän toimikausi oli 10.10.2023 - 31.1.2024 ja arviointiryhmä kokoontui viisi kertaa. Kunnanvaltuusto hyväksyi 19.2.2024 arviointiryhmän ehdotuksen kunnan asukkaiden palvelujen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Syksyn 2023 muutosneuvottelujen neuvottelutulos ja talouden tasapainottamisohjelma oli huomioitu vuoden 2024 talousarviossa.

Lemin kunta toi esiin arviointiryhmän työn aikana useita erilaisia talouden tasapainottamistoimenpiteitä, jotka kohdistuvat pääosin vuosille 2024–2025. Toimenpiteistä oli jo tehty pääosin päätökset vuoden 2024 talousarvion ja –suunnitelman hyväksymisen yhteydessä. Toimenpiteet oli sisällytetty talousarvioon 2024 ja suunnitelmavuosille 2025-2026 euroina ns. tunnuslukutaulukoihin.

Arviointiryhmän esityksessä oli vuodelle 2024 toimintatuottojen vähenemisen 398 500 eurolla verraten vuoteen 2023. Suurin osa johtui puunmyyntituottojen ja käyttöomaisuuden myyntivoitosta (200 000 euroa) ja OKM:n tukien (111 300 euroa) vähenemisen takia. Talousarviossa 2024 ei ollut budjetoitua puunmyyntiä. Osin aikaisempien vuosien ja vuonna 2024 tehtyjen uusien sopimusten takia tehtiin 135 600 euron talousarviomuutos. Puunmyynnistä saatiin mittaustodistusten mukaan 109 500 euroa. Tilikauden tulosta paransi myös tonttien myynti (17 700 euroa) ja maa-alueiden myyntivoitot (2 700 euroa). Vuoden 2024 aikana myytiin yksi tontti Tuomelankangas 3-asuntoalueelta. Kunnalla oli keväällä 14 tontista alekampanja. Avustuksina käytettiin 17 100 euroa testamenttivaroja.

Arviointiryhmän esityksessä tasapainottamistoimenpiteiden ja muiden muutosten takia vuosi 2024 sisälsi menoissa 401 700 euron säästötoimenpiteet verrattuna edelliseen vuoteen. Menojen osalta euromääräisesti vaikuttavimmat tasapainottamistoimenpiteet vuonna 2024 koostuivat määräaikaisen ja vakituisen henkilöstön vähennyksistä koskien perusopetusta, kirjastopalveluita ja teknistä hallintoa.

Säästöt henkilöstökuluissa toteutuivat vain osittain. Perusopetuksessa oli yhtenä säästötoimenpiteenä vähentää määräaikaisia koulunkäynninohjaajia ja talousarviossa 2024 määrärahoja syksyn osalta ei enää ollut. Talousarvioon oli jäänyt koulusihteerin palkkakustannukset 100 prosenttisesti, joten tehtävän osa-aikaistamisesta jäänyt ylibudjetointi siirrettiin kahden 80 prosentin ja yhden 35 prosentin määräaikaisen koulunkäynninohjaajan palkkaamiseen. Lisäksi kunnanvaltuustolta pyydettiin 17 500 euron talousarviomuutos.

Valtuusto päätti myös vakinaisen varhaiskasvatuksen apulaisjohtajan viran perustamisen 1.8.2024 alkaen.

Kirjaston osalta säästö henkilöstökustannuksista vaikuttaa täysimääräisesti vuodesta 2025 lähtien. Teknisen toimen hallinnon yhden henkilötyövuoden säästö toteutui vain puolittaisena ja yhden henkilön irtisanominen tukipalveluissa ei onnistunut. Sen sijaan määräaikainen koeajalla irtisanottiin. Tukipalveluissa toteutettiin ruoka- ja siivouspalveluiden viiden henkilön ja neljän viikon ajan lomautukset. Lisäksi Tekninen johtaja lomautettiin ajaksi 22.4.-19.5.2025. Muun johtoryhmän lomautuksista todettiin, etteivät ne ole mahdollisia. Lomautuksista tuli säästöä n. 23 000 euroa.

Talousarvion käyttötalousmenoissa oli ylibudjetointia, niin henkilöstökuluissa kuin toimintakuluissa. Hallintosihteerin toimi oli täyttämättä syyskuusta lähtien. Perusopetuksen palvelusihteerin työaikaa lisättiin yleishallinnon osalta 40 prosenttia. Talous- ja palkkahallinnon osalta oli päätetty etsiä kustannustehokasta ja toimintavarmaa tapaa tuottaa palvelut. Viranhaltijapäätöksellä ostettiin asiantuntijapalveluja Suomen hankintajuristeilta (26 300 euroa) palkka- ja taloushallinnon kilpailutukseen. Markkinaehtoinen kilpailutus kuitenkin keskeytettiin elokuussa. Kilpailutuksella tavoiteltiin myös säästöä vuoden 2025 osalta kahden henkilötyövuodesta. Tämä ei tule toteutumaan. Riita-asian asianajotoimiston palveluita ostettiin 12 800 eurolla. Työterveyslaitoksen työyhteisöselvitykseen käytettiin 10 700 euroa.

Kunta sai laskennallista korvausta te-palveluiden uudistamisen toimeenpanosta 30 000 euroa, josta Lappeenrannan kaupungille maksettiin te-muutuskustannusosuutena 24 000 euroa. Vakuutusturvan kilpailutuksella (4 000 euroa) saatiin säästöä vuoden 2025 vakuutusmaksuihin. Tilikaudella on pakollisina varauksina palkkoihin 6 000 euroa ja riita-asiaan 50 000 euroa.

Lemin kunnan vesi- ja viemärilaitos osallistui vesihuollon seudullisen yhteistyön selvityshankkeeseen yhdessä Lappeenrannan Energia Oy:n, Imatran vesi Oy:n, Savitaipaleen ja Taipalsaaren kuntien kanssa. Tekninen johtaja valtuutettiin aloittamaan sopimusneuvottelut vesihuoltolaitosten välisestä operointiyhtiöstä, jossa Lappeenrannan Energia Oy operoisi alueen vesihuoltolaitoksia. Lappeenrannan Energia Oy oli pyytänyt tarjouksen operointisopimuksen tekemisestä. Tarjous saatiin Afry Oy:ltä 42 000 €:n hinnalla (alv. 0 %). Vesihuollon yhteistyötä jatkettiin selvittämällä mahdollista tukkuvesi- ja palvelusopimusta. Kunnanhallitus hyväksyi tukkuvesisopimuksen 13.5.2024 § 68. Sopimuksesta seurasi, että puhtaan veden ostoon käytettiin 32 700 euroa edellisvuotta enemmän, koska kaikki talousvesi ostettiin Lappeenrannan Energia Oy:ltä. Säästöä tuli omien vedenottamoiden sähkökulutuksesta ja talousveden alkalointi kemikaaleista ja henkilöstön työpanoksesta.

Nettoinvestointeihin oli muutetussa talousarviossa 213 500 euroa ja ne toteutuivat 45 prosenttisesti eli 96 200 eurolla. hieman yli puolet eli 187 000 euroa. Suurimmat nettoinvestoinnit olivat omatoimikirjasto (16 600 euroa), Palolan kuntosali (20 800 euroa), ilmalämpöpumput kolmeen kiinteistöön (17 000 euroa) ja etäluettavat vesimittarit (25 000 euroa).

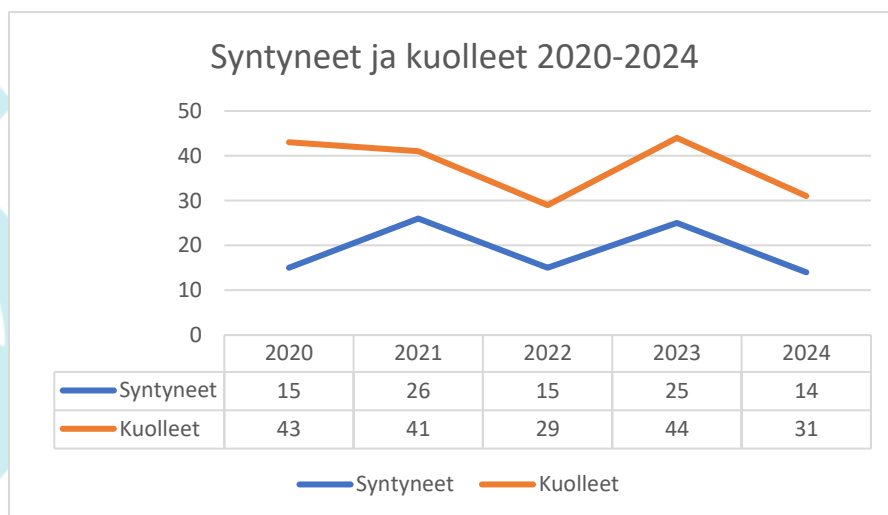
Talousarvion rahoitusosassa oli varauduttu 384 000 euron pitkäaikaisen lainan nostamiseen. Verotulojen suotuisan kehityksen ja investointimenojen toteutumattomuuden takia uutta lainaa ei tarvittu nostaa. Aiemmin otettuja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 672 800 euroa. Lemin kunnan lainamäärä on toistaiseksi melko alhainen. Lainakanta tilinpäätöshetkellä oli 4,9 milj. euroa eli 1 707 euroa asukasta kohti. Konsernin lainakanta oli 7,6 milj. euroa eli 2 655 euroa asukasta kohti.

Tulojen osalta euromääräisesti vaikuttavimmat tasapainottamistoimenpiteet koostuivat kunnallis- ja kiinteistöverojen korotuksista. Kunnallisveroprosentti korotettiin 0,54 prosenttiyksiköllä 9,36 prosentista 9,9 prosenttiin ja tämän tuloja

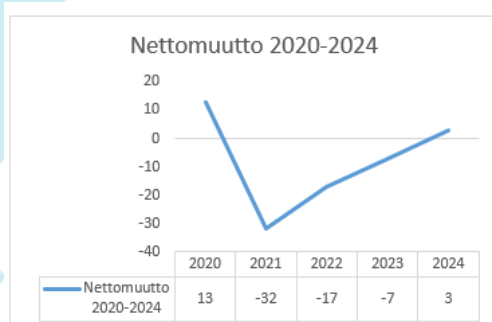
lisäävän vaikutuksen arvioitiin olevan 306 000 euroa. Kiinteistöveroprosenttien korotukset koskivat yleistä, vaikuista asuinrakennusta sekä muita asuinrakennuksia ja niiden tuloja lisäävän vaikutuksen arvioitiin olevan noin 185 000 euroa. Verotuloja kertyi 7,3 miljoonaa euroa, eli noin 0,6 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2023. Valtionosuuksien kertymä oli yhteensä 1,4 milj. euroa eli noin 0,6 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2023. Vuosi 2023 sisältää 0,4 miljoonan harkinnanvaraisen valtionosuuden.

Väestön- ja työllisyyden kehitys vuonna 2024 ja tulevaisuuden näkymät

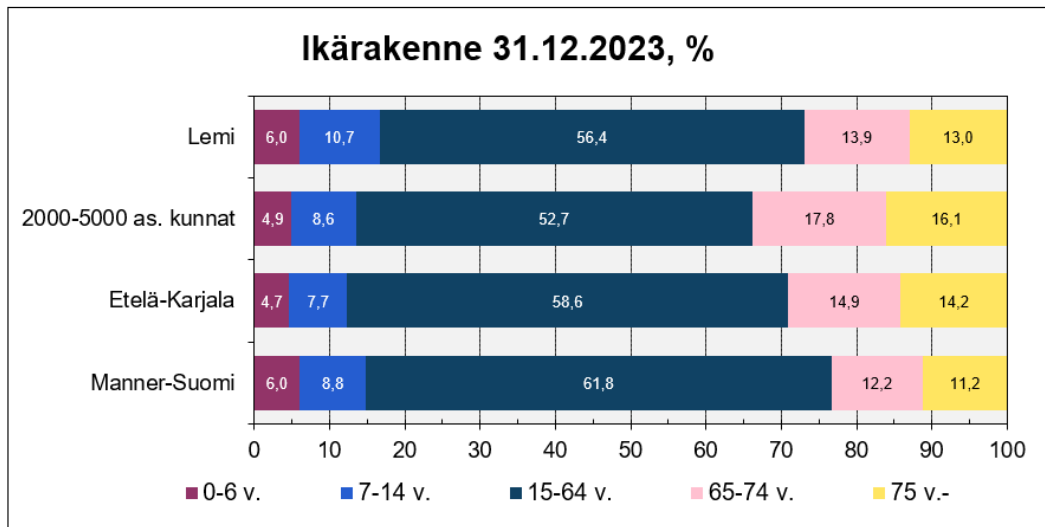
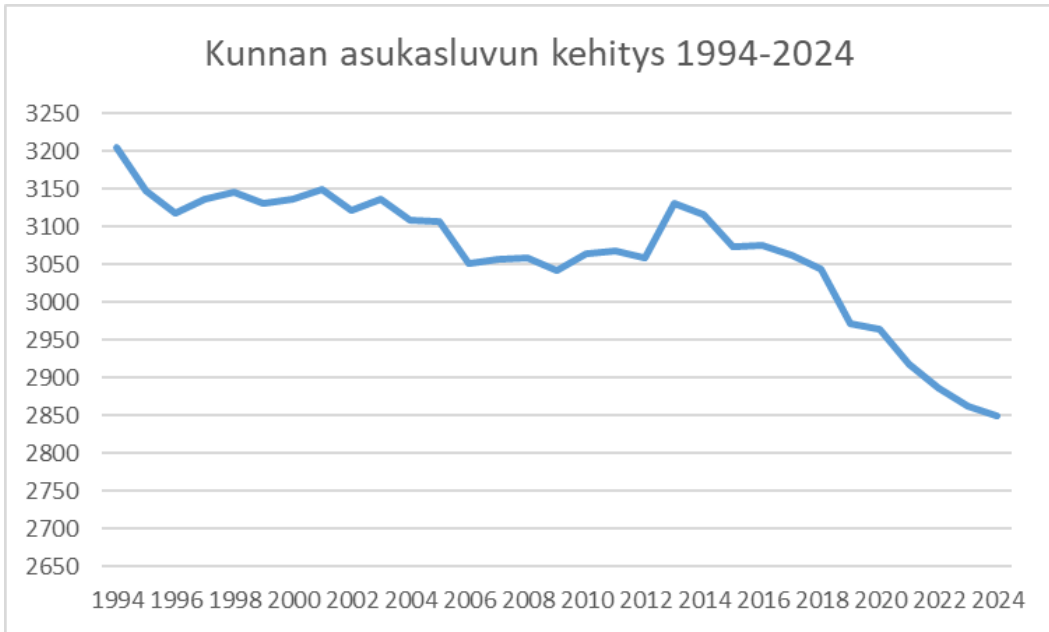
Kunnan asukasluku vaihteli kuukausittain ja suurimmat muutokset olivat kesäkuussa +16 ja elokuussa -10. Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan vuoden lopussa luku oli 2850 (2862 vuonna 2022). Asukasmäärä on 12 henkilöä vähemmän kuin vuoden alussa. Tilastokeskuksen uusimmassa 2024 väestöennusteessa arvio oli 2831. Ennakkotiedon mukaan syntyneitä oli 14 (25) ja kuolleita oli 31 (44), joten luonnollinen väestönlisäys oli -17 (-19).

Kunnan nettomuuttokehitys vuonna 2024 kääntyi hieman positiiviseksi. Kuntaan muutti 118 asukasta, poismuuttajien määrä oli 115.

Vuosineljännes	Tulomuutto	Lähtömuutto	Vaikutus
2024Q1*	28	22	6
2024Q2*	38	31	7
2024Q3*	32	44	-12
2024Q4*	20	18	2
	118	115	3
Vuosineljännes	Tulomuutto	Lähtömuutto	Vaikutus
2023Q1*	34	32	2
2023Q2*	34	30	4
2023Q3*	34	44	-10
2023Q4*	36	39	-3
	138	145	-7

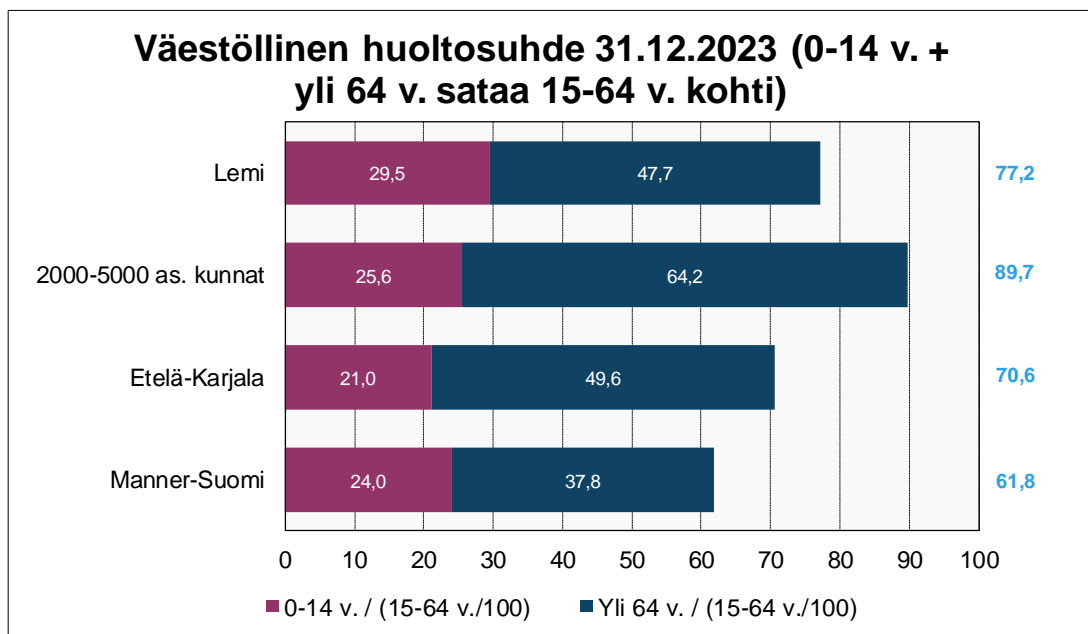

	Manner-Suomi	Etelä-Karjala	2000-5000 as. kunnat	Lemi
0-6 v.	6,0	4,7	4,9	6,0
7-14 v.	8,8	7,7	8,6	10,7
15-64 v.	61,8	58,6	52,7	56,4
65-74 v.	12,2	14,9	17,8	13,9
75 v.-	11,2	14,2	16,1	13,0

Suomen Kuntaliitto: Kuntien palvelutuotannon kustannuksia 2012-2023

Väestöllinen huoltosuhte kuvaa lasten ja vanhuseläkeikäisten määrän suhdetta työikäisen väestön määrään. Mitä pienempi väestöllisen huoltosuhteen luku on, sitä parempi on väestöllinen huoltosuhte.

	Manner-Suomi	Etelä-Karjala	2000-5000 as. kun	Lemi
0-14 v. / (15-64 v./100)	24,0	21,0	25,6	29,5
Yli 64 v. / (15-64 v./100)	37,8	49,6	64,2	47,7
Huoltosuhde yhteensä	61,8	70,6	89,7	77,2

Suomen Kuntaliitto: Kuntien palvelutuotannon kustannuksia 2012-2023

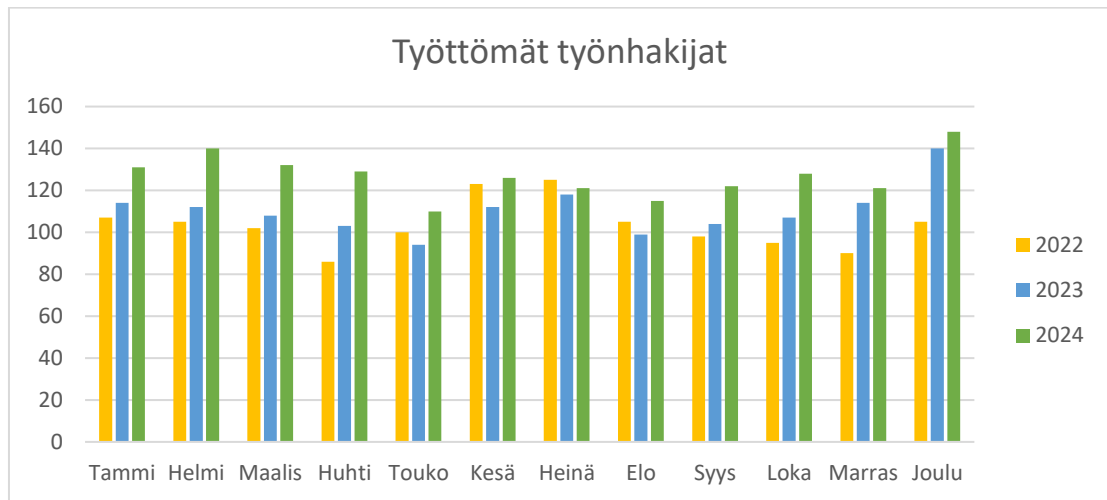
Työttömyys

Joulukuun lopussa työttömiä työnhakijoita (148) oli marraskuuta enemmän (27) ja edellisvuotta enemmän (8). Työttömistä miehiä oli 89 (81) ja naisia 59 (59), joista oli yli 50-vuotiaita 78 (63). Lomautettujen määrän (23) muutos marraskuuhun verrattuna oli lisäystä (14) ja edellisvuoteen vähennystä (-6). Avoimia työpaikkoja ei ollut tiedossa joulukuussa.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli koko maassa 12,0 %, Kaakkois-Suomessa 14,6 % ja Etelä-Karjalassa 14,7 %. Kaakkois-Suomen kunnittain tarkasteltuna Lemmin kunnan työttömyysaste oli 11,3 %. Korkein työttömyysaste oli Imatralla (18,7 %) ja matalin Taipalsaarella (10,9 %).

Lemi	2024	2023	2022	2021	2020
Työttömät	148	140	105	124	124
Miehet	89	81	57	77	89
Naiset	59	59	48	47	58
Alle 20-vuotiaat	-	-	-	-	5
Alle 25-vuotiaat	11	10	5	8	15
Yli 50-vuotiaat	78	63	51	62	69
Pitkäaikaistyöttömät	38	29	22	23	30

<https://www.ely-keskus.fi/ely-kaakkois-suomi-tyollisyyskatsaukset>

Nuorten kesätyöllistäminen

Kesällä 2024 kunta työllisti 19 nuorta kesätöihin. Työpaikkoja oli kirjastossa, varhaiskasvatuksessa, vapaa-aikatoimessa ja teknisessä toimessa. Valintakriteereinä kesätyöhön olivat nuoret ikähaarukassa 2007–2009 syntyneet ja nuoret, jotka eivät aiemmin ole olleet kunnalla kesätöissä. Kunta tuki myös nuorten työllistymistä lemiläisiin yrityksiin. Yritysten kesätyöseteleitä annettiin kolme.

1.1.5 Kunnan henkilöstö

Erillinen henkilöstökertomus saatetaan valtuuston käsiteltäväksi yhtä aikaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen kanssa.

Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2024	2023	2022	2021	2020
	100	115	115	118	111
<i>Muutos</i>	-15	0	-3	7	-6

Henkilötyövuodet

	2024	2023	2022
	105,03	115,12	117,32
<i>Muutos</i>	-10,09	-2,2	

Henkilöstön vaihtuvuus

	2024	2023	2022
Vakituiset alkaneet	4	4	6
Vakituiset päättyneet	8	2	10

Terveysperusteiset poissaolot

	2024	2023	2022
Palkalliset, kalenteripäivät	1385	2189	1938
<i>Muutos</i>	-804	251	
Palkattomat, kalenteripäivät	36	463	61
<i>Muutos</i>	-427	402	
Sairauspoissaoloprosentti	3,57	6,97	6,68
<i>Muutos</i>	-3,4	0,29	

Henkilöstön osaamisen kehittäminen

	2024	2023	2022	2021	2020
Koulutuskorvauksiin oikeuttavien päivien määrä	121	158	187	149	191
<i>Muutos</i>	-37	-29	38	-42	
Vakinaisen henkilöstön koulutuspv	114	197	248		
<i>Muutos</i>	-83	-51			

Palkat ja palkkiot 31.12.

	2024	2023	2022	2021	2020
	5 081 574	5 426 003	5 361 878	5 194 868	4 714 102
<i>Muutos</i>	-344 429	64 125	167 010	480 766	-466 667
	-6,3 %	1,2 %	3,2 %	10,2 %	-9,0 %

Kunta noudattaa kaikessa tasa-arvoasioihin, työsuojelulainsäädäntöön ja yhteistoimintaan liittyviä lakeja. Työsuojelutoimikunta ja yhteistyötoimikunta ovat kokoontuneet säännöllisesti. Työterveyspalvelut tuotti Pihlajalinnassa.

Keväällä 2024 aikana kunnassa aloitettiin TSA -järjestelmän luominen yhdessä työntekijäjärjestöjen edustajien kanssa. Ensisijaisena tehtävänä oli uudistaa opettajia koskeva TVA -järjestelmä, ja uuden mallin valmistuttua siirtyä valmistelemaan tasopalkkausmallia.

Yhteistyötoimikunta 12.12.2024 § 9 merkitsi tiedokseen henkilöstön perehdyttämisoppaan liitteineen ja totesi, että se voitiin ottaa käyttöön.

1.1.6 Ympäristöasiat

Tekninen lautakunta oli päättänyt 18.3.2021 § 8, että kunnan metsät sertifioidaan FSC-sertifikaatilla (kansainvälinen metsäsertifiointijärjestelmä). Sertifioidulle puulle on kasvava kysyntä maksetaan parempi hinta, joka on Lemin kunnalle noin 1-1,5€/m³. FSC-sertifikaatilla osoitetaan vastuullisuutta ja lainmukaisuutta. Sertifiointi on myös imago- ja arvovalinta. Tällöin 5 % metsistä jätetään käsittelemättä ja 5 % käsitellään metsäekosysteemin kannalta erityiskohteina.

Kunnanvaltuusto hyväksyi 19.7.2021 § 29 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tarjouksen pysyvän luonnonsuojelualueen perustamiseksi Lemi Viisvesi -tilan 416-434-2-7 noin 35,4 ha:n määrälalasta. Alueen Helmi-elinympäristö on monimuotoisuudelle merkittävää suoelinympäristöä.

Lappeenrannan kaupunki järjestää isäntäkuntamallilla kunnan ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun sekä eläinlääkintähuollon palvelut. Jätehuollon kunnan alueella järjestää yhdeksän kunnan omistama Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy.

Jätevesiverkoston vuotovedet aiheuttavat vuosittain suuret kustannukset, jotka osaltaan vaikuttavat vesihuollon kannattavuuteen. Vesihuollon mahdollisesta yhteistyöstä on aloitettu neuvottelut Lappeenrannan Energia Oy:n kanssa.

Kuukanniemen koulun aurinkopaneelien tuottama ylijäämä sähkö voidaan johtaa takaisin sähköverkkoon, mutta saatava korvaus on lähinnä nimellinen.

1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Kunnan tilinpäätöstä ohjeistavan yleisohjeen ja voimassa olevan lainsäädännön mukaan toimintakertomuksessa annetaan myös kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Tiedot on annettava siinä laajuudessa kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi.

Korruptiolla tarkoitetaan vallan ja vaikutusvallan väärinkäytöstä. Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa ja epäeettistä toimintaa. Korruption erilaisia esiintymismuotoja voivat olla esimerkiksi

- virka-aseman väärinkäyttö, lahjonta sekä lahjusten lupaaminen, pyytäminen ja ottaminen
- petos, kavallus, varastaminen ja yhteisten varojen väärinkäyttö
- uhkailu ja väkivallalla pakottaminen
- luottamuksellisen tiedon väärinkäyttö
- suosinta ja suosikkijärjestelmän ylläpito
- lakien ja määräysten kiertäminen
- tosiasioiden vääristely
- laitton seuranta ja tarkkailu
- velvollisuuksien laiminlyönti ja asioiden viivyttely
- huonon hallinnon suojeleminen ja salailu

- välinpitämätön johtamistyö
- epäasiallisten keinojen käyttäminen alaisiin.

Lemin kunnan päätöksenteossa ja kaikessa hallinnon toiminnassa on noudatettava hallintolaissa säädettyjä hyvän hallinnon perusteita. Niihin kuuluvat mm. hallinnon oikeusperiaatteet, jotka ohjaavat päätösharkintaa ja muuta asioiden käsittelyä. Kaikessa huomioidaan tasapuolinen kohtelu, johdonmukaisuus ja syrjimättömyys. Tarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaan viranomaisella ei saa olla vääriä vaikuttimia eikä harkintavaltaa saa käyttää väärin. Toiminta on asiallista ja puolueetonta. Lisäksi noudatetaan suhteellisuus- ja luottamuksensuojaperiaatteita.

1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Arviointiryhmän kehitysarvion mukaan Lemin taseen kertynyt alijäämä tulisi katetuksi vuonna 2026. Alijäämä tuli katetuksi jo tällä tilikaudella ja ylijäämää kertyi 414 700 euroa.

Arviointiryhmä piti hyvänä ja kestäväenä sitä asiaa, että talouden tasapainottamistoimet olivat luonteeltaan rakenteellisia ja pysyviä eivätkä kertaluonteisia omaisuuden myyntejä. Lemin kunnalla ei ole merkittävää helposti realisoitavaa omaisuutta. Arviointiryhmä esitti huolen, siitä että palveluiden tehostamisvara on jatkossa varsin vähäinen. Näin ollen tulevaisuudessa mahdolliset, etenkin ennakoimattomat, menojen lisäykset tai tulojen vähennykset voivat taas heikentää taloustilannetta ja näin vaarantaa kuntalaisten palveluiden saatavuutta. Arviointiryhmän kehitysarvio sisälsi epävarmuuksia etenkin suunnitelmavuosien osalta. Arviointiryhmän mukaan Lemin kunnalla on edellytykset jatkaa itsenäisenä kuntana.

1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Palvelutuotannon suurin riski on henkilöstön pysyvyys ja osaavan henkilöstön saatavuus. Henkilöstöltä edellytetään yhä laaja-alaisempaa osaamista. Henkilöstön vähentymisen vaikutuksiin tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota, esimerkiksi jäljelle jäävän henkilöstön työhyvinvointiin ja osaamisen kehittämiseen liittyen. Lemin kunnassakin avainosaamista on yhden henkilön varassa. Vastuualueet ovat kasautuneet ja toimenkuvat sisältävät erityisosaamista. Varahenkilöjärjestelmät puuttuvat äkillisten pitkäaikaisten poissaolojen varalle.

Vuotta 2024 leimasi työyhteisön toimintaan liittyvänä riskinä ihmisten vuorovaikutuksen toimimattomuus. Haasteena on palauttaa sosiaalisesti turvallinen ilmapiiri, jotta henkilöstö uskaltaa mukaan muutoksiin ja työn kehittämiseen luovina yksilöinä ja tasapainoista kuntataloutta tavoittelevana työyhteisönä.

Korkeiden inflaatiolukujen takia Euroopan keskuspankki joutui nostamaan ohjauksorkojaan vuonna 2023, mikä johti Euriborin nopeaan nousuun. Jos inflaatio saadaan hallintaan, EKP voi asteittain alkaa laskea ohjauksorkojaan, mikä puolestaan

laskee Euribor-korkoja. Tämä luo tiettyä epävarmuutta korkojen kehityksestä tulevaisuudessa, mutta nykyisten ennusteiden mukaan inflaatio pysyy hallinnassa ja korot laskevat maltillisesti vuodesta 2024 eteenpäin.

Maksuvalmiutta on turvattu kuntatodistuksilla ja tililimiitillä, mutta talousarviovuonna ei käytetty kumpaakaan. Vuonna 2024 ei nostettu uutta pitkäaikaista lainaa.

Johdannaissopimukset

Korkoriskin suojaamiseksi kunnanvaltuusto päätti joulukuussa 2016 tehdä johdannaissopimuksen OP Yrityspankki Oyj:n kanssa. Tämän päätöksen perusteella on 29.12.2016 tehty koronvaihtosopimuksia suojaustarkoituksessa. Sopimuksilla on tarkoitus suojautua Kuukanniemen koulun leasing-sopimuksen koron nousulta ja alentaa kiinteäkorkoisten lainojen korkokustannuksia. Alhaisten korkokustannusten takia suojaus oli osoittautunut huonommaksi kuin päätettäessä arvioitiin vuoteen 2021 asti. Kuukanniemen koulun korkojohdannaissopimuksen markkina-arvo 31.12.2024 oli pankin näkökulmasta (negatiivinen) -120 978,50 euroa (edellisvuonna -101 026,85 euroa).

1.1.10 Selonteko sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta

Kunnanhallitus vastaa kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kunnanvaltuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden pohjalta (KuntaL 14 §, 39 §). Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatapojen tulee olla järjestelmällisiä ja dokumentoituja.

Yleisohjeen mukaan seuraavassa kuvataan viiden osa-alueen pohjalta sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa vuonna 2024:

A) Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan valvontaympäristö; säännöt, ohjeet, toimivallan jako vuonna 2024

- Hallintosäännön määräykset erityisesti sisäisestä valvonnasta, riskienhallinnasta, toimivallasta ja hankintarajoista, hyväksytty kv 23.9.2024 § 30
- Konserniohje, hyväksytty kv 31.10.2022 § 36
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje ja hankintaohje, hyväksytty kv 11.4.2022 § 2 ja 3
- Vuosittaiseen talousarvioon (hyväksytty kv 18.12.2023 § 42) ja talousarvion täytäntöönpano-ohjeeseen (hyväksytty kh 15.1.2024 § 3) sisällytetyt määräykset

B) Riskienarviointi; tunnistus, analysointi, hallinta ja dokumentointi

Lemin kunnan riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Riskienhallintaa toteutetaan talousarvion ja merkittävien päätösten valmistelun yhteydessä. Kunnanhallituksen alaisten toimielinten ja konserniyhteisöjen tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja

toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Kunnanhallitus kokoaa näiden perusteella koko kuntakonsernia koskevan riskianalyysin ja menettelytavat merkittävimpien riskien hallitsemiseksi. Toimielimet ja konserniyhteisöt raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskien hallinnan kehittämisestä osana toiminnan ja talouden seurantaa ja raportointia.

Kunnan toiminnoissa riskienhallinta on osa arkipäivän työtehtäviä sekä suunnittelua. Pienessä kunnassa esimerkiksi henkilöresurssien niukkuus ja pitkät yllättävät poissaolot saattaa realisoitua tietokatkoksina.

Kunnassa pitkään jatkunut talouden epätasapaino on johtanut korjausinvestointien siirtämiseen kaikilla toimialoilla. Tämä aiheuttaa ajoittain yllättäviä korjaustarpeita äkillisine hankintoineen.

Tilikaudella 2024 vakuutukset olivat Vakuutusyhtiö IF:ssä. Vakuutuskilpailutuksen myötä vakuutusyhtiöksi vaihtuu Pohjola Vakuutus. Vakuuttamisella poistetaan osa riskeistä, mutta vakuuttamisen ulkopuolelle jää merkittäviä riskejä (esim. henkilöstön vähäisyyteen liittyvät riskit, tietojärjestelmien toimimattomuuteen liittyvät riskit jne.).

Toimintatavat arjessa ovat olleet pääosin ohjeiden mukaista. Järjestelmälliseen dokumentointiin on panostettu ja siihen tullaan jatkossakin panostamaan. Henkilöstön vaihtuminen lisää peruskoulutustarvetta sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta.

C) Valvontatoimenpiteet; erilaiset kontrollit, suojaukset, sopimusten hallinta

Kuntalain mukaiseen otto-oikeuden käyttämisen mahdollistamiseen on kiinnitetty huomiota. Viranhaltijat tekevät viranhaltijapäätökset hallintosäännön mukaisesti ja niistä toimitetaan ylemmälle toimielimelle tieto riittävällä aikataululla otto-oikeuden käyttämistä varten.

Laskujen tarkastus- ja hyväksymisrutiineissa huolehditaan siitä, että tilivelvollisuuden käsite toteutuu asianmukaisesti.

Rahoitukseen liittyviä riskejä on hallittu korkosuojauksilla. Lainojen korot on sidottu sekä kiinteisiin sekä osin vaihtuvaan korkoon. Tämä suojaus on toistaiseksi riittävä korkoriskin hallintaan.

Dynasty-asianhallintajärjestelmässä tehdään kokousten esityslistat ja pöytäkirjat. Viranhaltijapäätökset on tehty Dynastyssa ja toimitettu toimielimen tietoon kokouksittain. Asianhallintaa kehitetään tiedonhallintalain edellyttämien vaatimusten tasolle. Kirjaamotoiminnassa korostetaan asioiden asianmukaista kirjaamista. Vuonna 2024 asiakirjadiaari on muodostettu Dynastyyn.

Dynastyssa on käytössä sopimushallinta, jonne kaikki sopimukset viedään. Kunnan eri toimialojen sopimusten seurantaa ja valmistelua pystytään valvomaan sopimuksenhallinnan automatiikan avulla. Pääsääntöisesti sopimukset on arkistoitu Dynastyyn, mutta myös muualle. Uudet sopimukset on keskitetty hallintopalveluihin asianmukaisesti arkistoitavaksi. Sopimustenhallintaa kehitetään edelleen.

D) Tieto ja tiedonvälitys; raportointi, esim. merkittävät riskit

Kunnan talouden seuranta perustuu riittävän ajantasaiseen kirjanpitoon. Toimialat pystyvät seuraamaan omaa talouttaan Accuna-raportoinnilla siten, että voidaan reagoida muutostarpeisiin. Raportointia julkaistaan kunnan verkkosivuilla ja Valtiokonttorille tehtyä raportointia Tutkihallintoa.fi sivustolla. Vuonna 2024 aloitettiin jakamaan tulosaluetta tarkemmat raportit sähköpostitse Accunasta lautakuntien jäsenille.

E) Seuranta ja arviointi

Kunnan toimintatapoihin eri toimijoiden kohdalla on kiinnitetty huomiota ja tehty edelleen kehitystyötä niiden yhdenmukaistamiseksi kunnassa. Päivitettävillä säännöillä, ohjeilla ja menettelyillä tulee varmistaa henkilökunnan riittävä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osaaminen, väärinkäytösten ehkäiseminen ja toteutuneista/realisoituneista riskeistä asianmukaisesti raportointi.

Ohjeistuksen ja toimintatavan ulottaminen osana konsernivalvontaa myös osaksi kunnan tytäryhteisöjä on otettu kehittämisen kohteeksi.

Keskeiset johtopäätökset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportoinnin perusteella

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat pääosin kunnossa. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta tulee kiinnittää huomiota esihenkilöiden peruskoulutukseen. Riskienhallinnan suorittaminen ja eri toimialojen dokumentaatio pitäisi saada yhteneväiseksi. Pienessä kunnassa aktiivinen johtoryhmätyöskentely täydentää arkista sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suorittamista. Tiedonhallinnan ja tiedonhallintalain vaatimukset kaikkien työtehtävissä tulevat korostumaan jatkossa.

1.2. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

1.2.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelmalla selvitetään tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen tulorahoituksen riittävyyttä. Toimintakate kertoo kuinka paljon käyttötalouden kuluista jää kattavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

TULOSLASKELMA	2024	2023
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	1 376	1 653
Valmistus omaan käyttöön	0	9
Toimintakulut	-8 455	-8 665
Toimintakate	-7 079	-7 004
Verotulot	7 251	6 678
Valtionosuudet	1 395	2 015
Korkotuotot	19	15
Muut rahoitustuotot	29	30
Korkokulut	-109	-96
Muut rahoituskulut	-14	-10
Vuosikate	1 492	1 628
Poistot ja arvonalentumiset	-623	-630
Tilikauden tulos	869	998

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/toimintakulut, %	16,3	19,1
Vuosikate/poistot, %	239,4	258,4
Vuosikate, euroa asukas	523	569
Asukasmäärä	2 850	2 862

Vuoden 2023 asukasmäärä on korjattu (-2.)

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Tunnusluku kuvaa maksurahoituksen osuutta toimintakuluista.

Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyyttä. Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruisen, kunnan tulo-rahoitus on riittävä.

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun arvo on vähintään 100 % oletetaan kunnan tulo-rahoituksen olevan riittävä. Tämä pätee vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaa keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä.

1.2.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelma osoittaa kunnan rahoituksen riittävyyttä, sitä miten investoinnit, sijoitukset ja lainanlyhennykset tulorahoituksen lisäksi muutoin rahoitetaan.

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

RAHOITUSLASKELMA	2024	2023
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 492	1 628
Tulorahoituksen korjaukset	53	-10
Toiminnan rahavirta yhteensä	1 545	1 618
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-115	-187
Rahoitusosuudet investointeihin	15	18
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4	15
Investointien rahavirta yhteensä	-96	-153
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 449	1 464
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-7	0
Antolainasaamisten vähennykset	7	5
Antolainauksen muutokset yhteensä	0	5
Lainakannan muutokset		
Pitkäaik.lainojen lisäys	0	350
Pitkäaik.lainojen vähennys	-673	-845
Lyhytaik.lainojen muutos	-200	-200
Oman pääoman muutokset	0	44
Vaihto-omaisuuden muutos	-7	-12
Muut maksuvalmiuden muutokset	-56	-562
Rahoituksen rahavirta	-928	-1 208
Rahavarojen muutos	521	256
Rahavarat 31.12.	1 244	723
Rahavarat 1.1.	723	467
Rahavarojen muutos	521	256
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v, 1 000 €	3 913	1 965
Investointien tulorahoitus, %	1 493,7	965,3
Laskennallinen lainanhoitokate	2,2	2,1
Kassan riittävyys, pv	48	27
Asukasmäärä	2 850	2 862

Vuoden 2023 asukasmäärä on korjattu (-2).

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Toiminnan ja investointien rahavirta viimeiseltä viideltä vuodelta yhteensä

Lemin kunnalla tunnusluku on kääntynyt ylijäämäiseksi. Tilikaudella Lemin kunta otti pitkäaikaista lainaa 350 000 euroa investointien rahoittamiseen ja turvasi maksuvalmiuttaan lyhytaikaisella kuntatodistuksella sekä tililimiitillä. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Tasapainoisessa taloudessa investointien, poistojen sekä vuosikatteen määrä ovat yhtä suuria tai tasoittuvat keskimäärin samalle tasolle.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Tunnusluku kuvaa, kuinka paljon investointien omahankintamenosta (rahoituslaskelman investointimenot vähennettynä rahoitusosuuksilla) on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokoulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Kun arvo on 1 tai suurempi, tulorahoitus riittää lainojen hoitoon. Kun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2 ja tyydyttävä, kun tunnusluku on 1-2 ja heikko kun arvo jää alle yhden.

Lemin kunnan laskennallinen lainanhoitokate on edellisvuoden heikosta muuttunut hyväksi.

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} * \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku kertoo, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla.

Lemin kunnan tunnusluvun arvo parani 19 päivällä lähes kuukauteen.

1.3 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET

1.3.1 Tase ja sen tunnusluvut

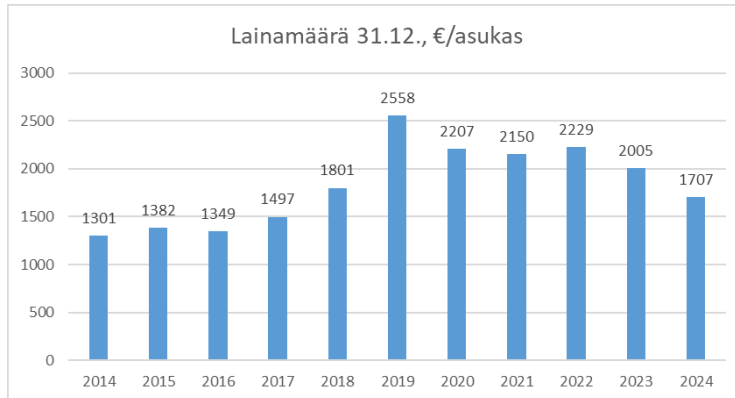
Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla.

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT		
TASE	2024	2023
	1 000 €	1 000 €
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat oikeudet	12	0
Muut pitkävaikutteiset menot	1 002	1 117
Aineettomat hyödykkeet	1 014	1 117
Maa- ja vesialueet	2 321	2 322
Rakennukset	4 132	4 447
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 233	2 343
Koneet ja kalusto	84	58
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	7	28
Aineelliset hyödykkeet	8 777	9 198
Osakkeet ja osuudet	928	928
Muut lainasaamiset	570	570
Muut saamiset	99	99
Sijoitukset	1 597	1 596
PYSYVÄT VASTAAVAT	11 387	11 911
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	4	0
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	4	0
Muut toimeksiantojen varat	3	2
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	6	2
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Aineet ja tarvikkeet	9	0
Muu vaihto-omaisuus	219	221
Vaihto-omaisuus	229	221
Myyntisaamiset	204	227
Lainasaamiset	20	20
Muut saamiset	23	11
Siirtosaamiset	75	112
Lyhytaikaiset saamiset	323	370
Saamiset	323	370
Rahat ja pankkisaamiset	1 244	723
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 795	1 315
VASTAAVAA YHTEENSÄ	13 188	13 227

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

TASE	2024	2023
	1 000 €	1 000 €
VASTATTAVAA		
Peruspääoma	6 417	6 417
Edell. tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-454	-1 452
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	869	998
OMA PÄÄOMA	6 832	5 963
Muut pakolliset varaukset	56	0
PAKOLLISET VARAUKSET	56	0
Lahjoitusrahastojen pääomat	4	0
Muut toimeksiantojen pääomat	267	284
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	270	284
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 147	4 866
Muut velat	0	0
Pitkäaikainen vieras pääoma	4 147	4 866
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	719	873
Saadut ennakot	1	1
Ostovelat	279	299
Liittymismaksut ja muut velat	204	235
Siirtovelat	680	706
Lyhytaikainen vieras pääoma	1 883	2 114
VIERAS PÄÄOMA	6 030	6 980
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	13 188	13 227
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	51,8	45,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	60,2	67,5
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	415	-454
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	146	-159
Lainakanta 31.12., 1 000 €	4 866	5 739
Lainakanta, €/asukas	1 707	2 005
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	7 408	8 797
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	2 599	3 074
Lainasaamiset, 1 000 €	669	669
Asukasmäärä	2 850	2 862

Vuoden 2022 asukasmäärä on korjattu (-2)

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{saadut ennakot})$.
Tunnusluku mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä ja hyvä tavoitetaso on 70 %.

Lemin kunnalla tunnusluku on alle 50 %, mikä merkitsee merkittävän suurta velkarasitetta. Tunnusluku on noussut edellisvuodesta 5,7 %-yksikköä.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$. Tunnusluku kuvaa, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt yli-/alijäämä

= Edellisten tilikausien yli-/alijäämä + Tilikauden yli-/alijäämä

Kertynyt yli-/alijäämä euroa / asukas

= Kertynyt yli-/alijäämä / asukasmäärä

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$. Lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Lainakanta euroa/asukas

= Lainakanta 31.12. / asukasmäärä

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$. Vuokravastuiden määrä on huomioitu liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainat ja vuokravastuut euroa / asukas

= Lainat ja vuokravastuut 31.12. / asukasmäärä

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

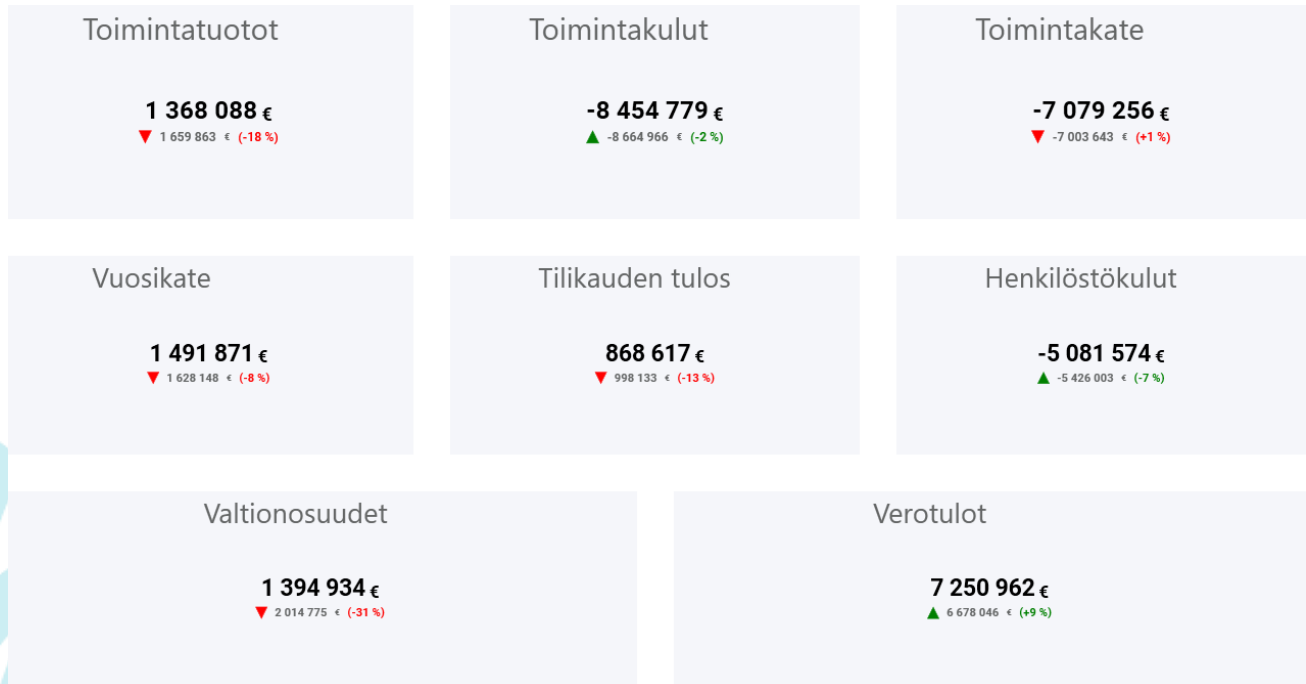
1.4 KOKONAISTULOT JA -MENOT

Taulukossa esitetään kunnan tulojen ja menojen kokonaislaskelma. Tiedot perustuvat ulkoiseen tuloslaskelmaan ja rahoituslaskelmaan.

	2024 1 000 €		2024 1 000 €
TULOT		MENOT	
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	1 376	Toimintakulut	8 455
Verotulot	7 251	- Valmistus omaan käyttöön	0
Valtionosuudet	1 395	Korkokulut	109
Korkotuotot	19	Muut rahoituskulut	14
Muut rahoitustuotot	29	Tulorahoituksen korjauserät	
Tulorahoituksen korjauserät		Pakollisten varausten muutos	
- Pys.vast. hyödykk. luovutusvoitot	-3	- Pakollisten varausten vähennys	-56
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	15	Investointimenot	115
Pystyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4	Rahoitustoiminta	
Rahoitustoiminta		Antolainasaamisten lisäykset	7
Antolainasaamisten vähennys	7	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	673
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	200
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	Kokonaismenot yhteensä	9 516
Oman pääoman lisäykset	0		
Kokonaistulot yhteensä	10 092		

	2024 1 000 €
Täsmäytys	
Kokonaistulot - kokonaismenot	576
Rahavarojen muutos	520
Muut maksuvalmiuden muutokset	-56
Rahavarojen muutos-Muut maksuvalmiuden muutokset	576

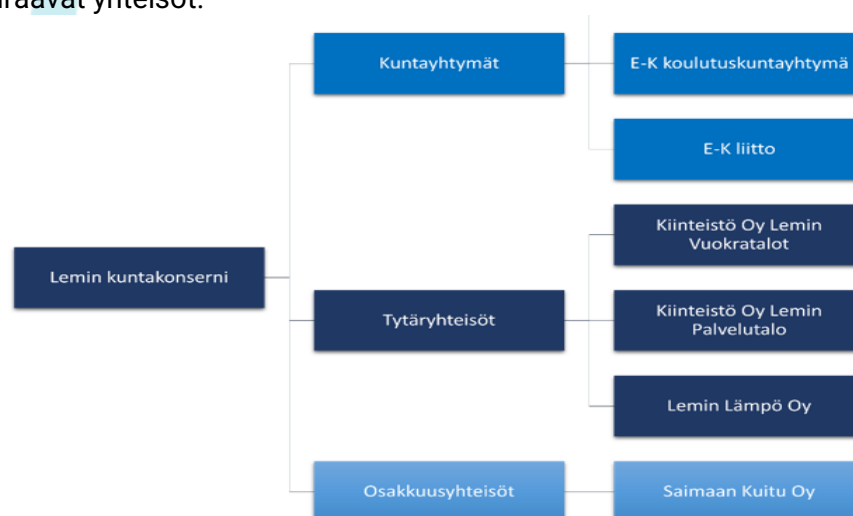
Tunnuslukumittarit (ulkoiset)

1.5 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

1.5.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Kunnan, jolla on määräämisvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitase liitteineen. Lemin kuntakonserniin kuuluvat seuraavat yhteisöt:

1.5.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Tytäryhteisöissä kuntaa ovat edustaneet yhtiökokousedustajina seuraavat:

Kiinteistö Oy Lemin Vuokratatolot	Anu Karhu
Kiinteistö Oy Lemin Palvelutalo	Anu Karhu
Lemin Lämpö Oy	Nina Värtö

Hallituksen jäsenenä Kiinteistö Oy Lemin Vuokrataloissa ja Kiinteistö Oy Lemin Palvelutalossa toimivat Tommy Vesterlund (pj.), Mervi Rings, Nina Värtö, Jarkko Ovaskainen ja Esa Makkonen.

Lemin Lämpö Oy:n hallituksessa ovat toimineet Tommy Vesterlund (pj.), Antti Junni ja Jarmo Tölski.

Tavoitteet talousarviossa 2024

Kunnan omistaman asuntoyhtiön ja palvelutaloyhtiön tavoitteena on asuntojen hyvä kunto ja vuokratason mitoittaminen siten, että yhtiön toiminta on taloudellisesti turvattu. Vuokrarästien määrä ei saa nousta yli 5 %:n vuotuisista vuokratuloista. Asuntoyhtiön on tilinpäätöksensä yhteydessä ilmoitettava kunnalle asuntojen käyttöaste-%, keskimääräinen neliövuokra ja vuokrasaamisten määrä vuoden lopussa. Asuntoyhtiö voi myydä yksittäisiä kiinteistöjä muiden asuintalojen korjausten rahoittamiseksi.

Kunnan omistaman lämpöyhtiön tavoitteena on häiriötön ja edullinen lämmöntuotanto yhtiön palveluja käyttäville kiinteistöille. Yhtiön toimintaan ei saa käyttää kunnan verotuloja.

Kiinteistö Oy Lemin Vuokratatolot, tavoitteiden toteutuminen

Keskimääräinen neliövuokra oli 10,71 €/m²/kk (10,60 €/ m²/kk v. 2023). Vuokrarästien ja käyttökorvausrästien määrä oli 8 792,02 euroa, 1,7 % liikevaihdosta (1,5 % v. 2023). Asuntojen käyttöaste liikevaihdosta laskettuna oli 89 % (92 % v. 2023).

Lemin lämpö, tavoitteiden toteutuminen

Lemin lämpö nosti tilikauden aikana kaukolämmön energiamaksua toukokuussa 2,7 %. Vuoden alussa energiamaksu (alv 0 %) oli 74,64 €/MWh ja korotuksen jälkeen 76,64 euroa. Samaan ajankohtaan nostettiin myös perusmaksuja 7,5 %.

1.5.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kiinteistö Oy Lemin Palvelutalon tuotot ja kulut olivat pysyneet hyvin talousarvion puitteissa. Maksuvalmius oli hyvä koko vuoden, joten teki tilikaudella ylimääräisen 50 000 euron lainanlyhennyksen.

Lemin Vuokratalojen tuotot ovat laskeneet mutta kulut ovat pysyneet talousarvion puitteissa. Yhtiön taloudellinen tilanne oli koko vuoden erittäin tiukka eikä laskuja pystytty maksamaan ajallaan. Yhtenä syynä tähän olivat kohonneet korkokustannukset ja tyhjiä asuntojen suuri määrä. Tämän takia yhtiö pyysi Kuntarahoitukselta lyhennysvapaita vuodeksi.

Kaukolämmöntuotanto sujui kirkonkylällä normaalisti ja lähes ilman teknisiä vikoja. vuoden alussa Kuukanniemen öljylämpölaitokselle asennettiin kirkonkylän laitoksen entinen varavoimakone. Ylimääräisten remonttien takia Kuukanniemen öljynkäyttö ylitti selvästi ennakoitua. Yhtiön öljyostojen kokonaiskustannukset kuitenkin jäivät alle budjetoidun kirkonkylän ennakoitua vähäisemmän käytön ja halvemmän litrahinnan ansiosta.

1.5.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Lemin Palvelutalon hyvinvointialueelle siirtämässä vuokrasopimuksessa oli ensimmäinen mahdollinen irtisanomisaika 31.12.2024. Niin kauan kuin vuokrasopimus on voimassa, on yhtiön maksuvalmius turvattu. Kustannukset jatkavat nousua edelleen. Vuonna 2025 vuokria ei kuitenkaan koroteta.

Lemin Vuokrataloissa ison osan asunnoista ollessa tyhjänä olivat vuokratuotot pudonneet ja aiheuttaneet uusia maksuvaikeuksia. Lainan lyhennysvapailta pyrittiin oikaisemaan tilanne, joka ei kuitenkaan auttanut riittävästi. Lyhennysvapaita pitäisi pystyä jatkamaan tai yhtiölle tulisi saada jostakin pitkäaikaista lainaa, jota ei tarvitsisi heti alkaa lyhentämään, muuten taloutta ei saada tässä asuntojen vuokraustilanteessa paranemaan.

Asunnot pyritään pitämään täynnä huolehtimalla jatkossakin siitä, että asukkailla on kaikki kunnossa asunnoissaan ja viat korjataan viipymättä. Vuokrankorotuksia tehdään maltillisesti. Hallitus noudatti vuoden 2024 vuokran korotuksissa edellisvuosien kaltaista maltillista linjaa, vuokria korotettiin 1,10 %.

Lemin Lämmöllä Kirkonkylän kaukolämpölaitoksella ei ole tiedossa merkittäviä korjausinvestointeja. Laitos pyritään pitämään hyvässä käyttökunnossa oletettuun käytöstä poistoonsa kesällä 2026. Kuukanniemen kaukolämpölaitoksella välttämättömiä investointitarpeita ovat siiloruuvien uusinta ja ohjauslogiikan täydentäminen. Verkostohäviöiden lähteitä selvitetään edelleen.

1.5.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kuntalaki sisältää määräyksiä koskien kuntakonsernia. Lemin kunnan hallintosäännön ohella kunnan toimintaa ohjataan konserniohjeella. Lemin kunnan konserniohje hyväksyttiin kunnanhallituksessa 19.9.2022 § 129. Hallintosäännön 22 §:n mukaan kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanjohtaja ja tekninen johtaja. Kunnanjohtaja toimii konsernin johtajana hallintosäännön 23 §:n mukaisesti. Kunnanjohtajan ja teknisen johtajan tehtävänä on aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan.

1.5.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA	2024	2023
Toimintatuotot	2 453	2 710
Toimintakulut	-9 430	-9 549
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta	-3	-25
Toimintakate	-6 979	-6 864
Verotulot	7 207	6 640
Valtionosuudet	1 700	2 302
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	0	0
Muut rahoitustuotot	32	30
Korkokulut	-206	-170
Muut rahoituskulut	-14	-10
Vuosikate	1 740	1 929
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-838	-854
Kertaluonteiset poistot	-8	0
Arvonalentumiset	-6	0
Tilikauden tulos	888	1 075
Tilinpäätössiirrot	1	3
Tilikauden verot	-3	0
Laskennalliset verot	0	-20
Tilikauden ylijäämä	886	1 057
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/toimintakulut, %	26,0	28,4
Vuosikate/poistot, %	204,3	225,8
Vuosikate, euroa asukas	610	674
Asukasmäärä	2 850	2 862

Vuoden 2023 asukasmäärä on korjattu (-2).

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / \text{Toimintakulut}$

Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja. Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, konsernin tulorahoitus on riittävä.

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / (\text{Suunnitelman mukaiset poistot} + \text{Arvonalentumiset})$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Vuosikatteen ja poistojen suhde on myös yksi kuntalain 118 §:n mukaisista kunnan erityisen vaikean taloudellisen aseman arvioinnissa käytettävistä tunnusluvuista. Tämän tunnusluvun mukaan kunta on erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa, jos tunnusluvun arvo on alle 80 %.

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 740	1 929
Tilikauden verot	-3	0
Tulorahoituksen korjaukset	63	12
Toiminnan rahavirta yhteensä	1 800	1 941
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-210	-245
Rah.osuudet investointimenoihin	15	18
Pys.vast.hyödykk. luovutustulo	4	17
Investointien rahavirta yhteensä	-191	-210
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 609	1 731
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-7	0
Antolainasaamisten vähennys	7	5
Antolainauksen muutokset yhteensä	0	5
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	368
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-858	-1 126
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-200	-200
Lainakannan muutokset yhteensä	-1 058	-958
Oman pääoman muutokset	0	45
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-18	-17
Vaihto-omaisuuden muutos	-4	-6
Saamisten muutos	51	-4
Korottomien velkojen muutos	-69	-517
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-40	-543
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-1 099	-1 452
Rahavarojen muutos	510	279
Rahavarat 31.12.	1 452	942
Rahavarat 1.1.	942	663
Rahavarojen muutos	510	279
KONSERNIRAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v, 1 000 €	5 671	3 896
Investointien tulorahoitus, %	892,3	848,1
Laskennallinen lainanhoitokate	2,1	1,9
Kassan riittävyys, pv	49	31

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Rahoituslaskelman välitulos Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä siltä osin kuin kertymä on laskettavissa. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla konsernitaseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan konsernin omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Konsernitilinpäätöksen laskennallista lainanhoitokatetta käytetään yhtenä tunnuslukuna kuntalain 118 §:n mukaisessa kunnan erityisen vaikean taloudellisen aseman arvioinnissa.

Kuntalain 118 §:n mukainen tunnusluvun raja-arvo on 0,8.

Edellisellä tilikaudella Lemin kuntakonserni saavutti ns. kriisikuntakriteerin raja-arvon. Tällä tilikaudelle tunnusluvun paranemiseen vaikutti Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden poistuminen konsernista.

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla.

KONSERNITASE	2024	2023
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat oikeudet	12	0
Muut pitkävaikutteiset menot	1 002	1 117
Aineettomat hyödykkeet	1 014	1 117
Maa- ja vesialueet	2 569	2 570
Rakennukset	8 098	8 535
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 341	2 464
Koneet ja kalusto	148	128
Muut aineelliset hyödykkeet	16	9
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	10	32
Aineelliset hyödykkeet	13 181	13 738
Osakkeet ja osuudet	803	806
Muut lainasaamiset	195	195
Muut saamiset	16	63
Sijoitukset	1 015	1 064
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	15 209	15 920
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	409	318
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	248	245
Lyhytaikaiset saamiset	354	413
Saamiset yhteensä	354	414
Rahoitusarvopaperit	7	35
Rahat ja pankkisaamiset	1 445	907
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	2 055	1 600
VASTAAVAA YHTEENSÄ	17 673	17 838
VASTATTAVAA		
Peruspääoma	6 417	6 417
Arvonkorotusrahasto	12	12
Muut omat rahastot	35	35
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	464	-508
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	886	1 057
OMA PÄÄOMA	7 813	7 013
PAKOLLISET VARAUKSET	63	0
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	670	597
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	6 725	7 567
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	75	84
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	841	1 056
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 487	1 520
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	9 127	10 228
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	17 673	17 838

KONSERNITASE	2024	2023
KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	44,2	39,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	0,0	87,8
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	1 349	549
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	473	192
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 €	7 566	8 624
Konsernin lainat, €/asukas	2 655	3 013
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 €	10 150	11 736
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	3 561	4 101
Konsernin lainasaamiset, 1 000 €	195	195
Kunnan asukasmäärä	2 850	2 862

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Omavaraisuusaste, %

= $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Konsernireservi}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Koko pääoma kaavassa tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Kun käytetään lyhennettyä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakomaksuilla. Kun käytetään lyhennettyä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää.

Konsernin lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Lyhennettyä konsernikaavaa käytettäessä konsernin lainakanta muodostuu korollisen vieraan pääoman eristä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokra-vastuut
Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä konsernin lainakantaan vuokravastuiden määrä.
Vuokravastuiden määrä huomioidaan konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset
Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.6 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET

1.6.1 Asiaa koskeva sääntely

Arviointimenettelyssä todettiin, että kertynyt alijäämä pystytään kattamaan vuoteen 2026 mennessä. Tilikauden 2024 tulos kattoi kertyneet alijäämät ja ylijäämäpuskuria tuleville vuosille on 414 700 euroa. Vuoden 2025 alkuperäiseksi tulokseksi arvioitiin 133 800 euroa, mutta alkuvuonna tehdyt talousarviomuutokset ovat pienentäneet tilikauden tulosarvion 108 300 euroon. Tästä suurin osa menee talousarviomuutoksena kunnanjohtajan johtajasopimuksen erokorvauksiin.

1.6.2 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallitus esittää tilikauden 1.1.-31.12.2024 tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- tulos ennen varauksia ja rahastosiirtoja on 868 617,46 euroa ylijäämäinen ja
- ylijäämä kirjataan edellisten tilikausien yli-/alijäämä tilille kuluvan vuoden kirjanpidossa.

2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1. Tavoitteiden, määrärahojen ja tulosarvioiden toteutuminen

2.1.1 Käyttötalouden toteutuminen

Käyttötalouden toteutuminen kertoo tulosalueiden talousarviossa asetettujen tavoitteiden toteutumisen sanallisesti sekä euromääräisesti. Talousarviossa euroja sitovana tavoitetasona on pääsääntöisesti vesilaitosta lukuun ottamatta bruttositovuus eli toimintatuotot ja toimintakulut ovat erikseen sitovia. Vesilaitoksella sitoo nettotulos (toimintakate). Sisäiset erät ovat sisällytetty toimintatuottoihin ja -kuluhin luonteensa mukaisesti kirjanpidon tiliryhmiin

KUNNANHALLITUS

Hallintopalvelut

(Yleishallinto, nimimuutos 23.9.2024 hallintosääntö 18 §)

(Tilivelvollinen kunnanjohtaja)

Palvelusuunnitelma

Yleishallinnon tulosalueelle kuuluvat kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, hallinto-, talous- ja henkilöstöpalvelut (hallintopalvelujen toimiala). Toimiala valmistelee ja panee täytäntöön mm. kunnanhallituksen ja -valtuuston päätökset, hoitaa muut yleishallintotehtävät, kaavoituksen, talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävät.

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Hallintopalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Vahvistamme hyvinvointia.	Työterveyshuollon toimintasuunnitelma ja työsuojelun toimintasuunnitelma	Toteutuneet työpaikkaselvitykset.
Toteuma: Työterveyshuollon työpaikkaselvityksiä ei ollut vuonna 2024. 9.1.2024 Aluehallintovirasto teki työsuojelutarkastuksen, joka toteutettiin yhteistarkastuksena kemialliset ja biologiset tekijät ja valvontakohteena oli tekninen toimisto.		
Otamme kuntalaiset ja henkilöstön aktiivisesti mukaan kehitystyöhön	Toimialakohtaiset henkilöstöpalaverit; kuntalaisten kuulemiset	Toteutuneet palaverit; kuntalaisille on tarjolla monipuolisia osallistumisen
Toteuma: Vanhan Pappilan virastopalaverit pyritty pitämään joka toinen viikko ja tämä toteutui puolen vuoden ajan. Syys-joulukuun aikana ei ollut virastopalavereja.		

Tulosalue: Hallintopalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Panostamme hallinnon avoimuuteen ja tiedolla johtamiseen.	Valmistelussa selvitetään päätöksentekoa varten tarvittavat asiat kattavasti ja tietoon pohjautuen.	Sujuva päätöksenteko
Toteuma: Päätöksenteko ei ole ollut sujuvaa, asioita on palautettu uudelleen valmisteluun. Edellisvuoteen verrattuna kokouksia ollut yksi enemmän sekä on pidetty muutaman asian kokouksia.		
Henkilöstö voi hyvin.	Säännölliset kehityskeskustelut. Henkilöstölle tarpeiden mukainen koulutus osaamisen lisäämiseksi.	Henkilöstökertomus. Koulutuspäivien määrä. Poissaolojen määrä
Toteuma: Kehityskeskusteluja ei ole käyty 100 %. Koulutuskorvauksiin oikeuttavia päiviä oli 121 päivää (-37 pv). Terveysperusteiset poissaolot (palkalliset ja palkattomat) 1421 päivää (-1231 pv).		
Strategiatavoite: Elinvoima		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Vahvistamme kunnan vetovoimaa positiivisella kuntakuvalla.	Aktiivinen tiedottaminen ja markkinointi varatuin resurssein. Viestintämme on nopeaa ja monikanavaista.	Tiedotteiden määrä
Toteuma: Lemin kunnan kotisivuilla julkaistiin 85 tiedotusta (edellisenä vuonna 79). Tiedotteita on julkaistu myös sosiaalisen median kanavissa Intagram ja Facebook.		
Teemme aktiivista yhteistyötä eri verkostoissa: yritysten ja muiden julkisorganisaatioiden kanssa.	Aktiivinen osallistuminen alueelliseen kehittämiseen.	Toteutuneet hankkeet ja sopimukset.
Toteuma: Vuotuisina jatkuviin hankesopimusten rahoitusosuudet toteutuivat suunnitellusti. Lisäksi osallistuttiin Lappeenrannan seudun liikenneturvallisuussuunnitelmaan sekä Leader Länsi-Saimaan nuorten kipinärahaan.		
Meillä on toimivat ja monipuoliset sähköiset palvelut.	Asianhallinnan sähköisen arkistoinnin ja sähköisen sopimushallinnan kehittäminen	Sähköisten prosessien kehittäminen
Toteuma: Sähköinen arkistointi on käyttöönottovalmis, josta puuttuu prosessikuvaus. Sopimushallinnassa hallinnon ja teknisen sopimukset ovat siirretty Dynastyyh. Prosessikuvauksia ei ole		
Kaavoitus ja maankäyttö on suunnitelmallista ja sujuvaa	Kuukanniemen yleiskaava hyväksytään vuoden 2024 aikana. Asemakaavoitus käynnistetään yleiskaavan saatua lainvoiman.	Hyväksytty yleiskaava
Toteuma: Valtuustossa 9.12.2024 § 45 päätettiin Kuukanniemen osayleiskaava palauttaa takaisin valmisteluun Tekniselle lautakunnalle.		
Strategiatavoite: Vakaa ja tasapainoinen kuntatalous		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Talouden tasapainottamiseksi teemme jatkossakin toiminnallisia ja taloudellisia	Noudatetaan valtuuston 9.8.2022 hyväksymää tasapainottamisohjelmaa.	Tasapainottamisohjelman toteutuminen ja muutosneuvottelu-tuloksen
Toteuma: Tasapainottamisohjelmassa ja muutosneuvottelutulosten toimeenpanossa ei ole täysin		
Omistajaohjaksella huolehdimme siitä, että Lemin kunnan tytäryhteisöjen toiminassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus.	Omistajaohjaukseen luodaan yhtenäinen ja tehokkaampi omistajaohjauksen malli	Uudistettu toimintamalli
Toteuma: Lemin kunnan omistajaohjauksen mallin uudistaminen ei toteutunut. Lemin lämmöltä jäi pyytämättä omistajaohjaus uuden toimitusjohtajan hakuun.		

Hallintopalvelut

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Yliitys/alitus
Myyntituotot	560 543	356 568	153 300	509 868	504 709	99,0	5 159
Tuet ja avustukset	3 987	9 000	0	9 000	1 966	21,8	7 034
Muut toimintatuotot	104 342	0	1 000	1 000	4 754	475,4	-3 754
Valmisteverastojen muutos	-7 231	0	-2 000	-2 000	-1 942	97,1	-58
TOIMINTATUOTOT	661 640	365 568	152 300	517 868	509 488	98,4	8 380
Palkat ja palkkiot	-319 301	-336 189	0	-336 189	-331 017	98,5	-5 172
Henkilösivukulut	-74 814	-78 857	0	-78 857	-70 838	89,8	-8 019
Henkilöstökulut	-394 115	-415 046	0	-415 046	-401 855	96,8	-13 191
Asiakaspalvelujen ostot	0	0	0	0	-277	0,0	277
Muiden palveluiden ostot	-436 683	-448 532	-34 100	-482 632	-472 172	97,8	-10 460
Palvelujen ostot	-436 683	-448 532	-34 100	-482 632	-472 449	97,9	-10 183
Ostot tilikauden aikana	-4 912	-5 400	0	-5 400	-6 394	118,4	994
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 912	-5 400	0	-5 400	-6 394	118,4	994
Vuokrat	-43 866	-45 906	0	-45 906	-46 099	100,4	193
Muut toimintakulut	-7 978	-1 700	0	-1 700	-1 011	59,5	-689
Muut toimintakulut	-51 845	-47 606	0	-47 606	-47 110	99,0	-496
TOIMINTAKULUT	-887 555	-916 584	-34 100	-950 684	-927 808	97,6	-22 875
TOIMINTAKATE	-225 915	-551 016	118 200	-432 816	-418 321	96,7	-14 495
Laskennalliset kustannukset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-31 698	-46 500	0	-46 500	-31 927	68,7	-14 573
Poistot ja arvonalentumiset	-31 698	-46 500	0	-46 500	-31 927	68,7	-14 573
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-257 612	-597 516	118 200	-479 316	-450 248	93,9	-29 068

Toimintatuottojen alitukset ja toimintakulujen ylitykset: Toimintatuotoissa kunnanhallituksen alkuperäisessä talousarviossa oli nolla euron tuloarvio. Valtuuston hyväksymät talousarviomuutokset tilikaudelle olivat 152 300 euroa. Muutetusta talousarviosta puunmyynnistä jäi toteutumatta 26 200 euroa. Puunmyyntiä oli 109 500 euroa (edellisvuonna 136 400 euroa). Vaihtomaisuuden myyntituottoja toteutui yhdestä tontinmyynnistä 17 700 euroa (edellisvuonna 41 700 euroa). Käyttöomaisuuden myyntivoittoja kolmesta maa-alueen myynnistä toteutui 2 700 euroa (edellisvuonna 10 400 euroa). Muut tuotot 1 900 euroa ovat Opetushallituksen joulukuun valtiosuuden tarkistuksesta. Edellä mainittujen kertaluonteisten erien vaikutus tilikauden tulokseen oli 131 800 euroa.

Toimintakuluissa kunnanvaltuuston kokouskustannukset olivat ylibudjetoitu ja niistä säästy 4 300 euroa. kunnanhallituksen kokouskustannukset ylittivät talousarvion 4 700 eurolla (edellisvuodesta 6 400 euroa). Kertaluonteisia eriä toimintamenoissa oli Työterveyslaitoksen työyhteisöselvitys 10 700 euroa.

Hallintopalvelujen henkilöstökuluissa tuli 10 800 euron säästö, koska hallintosihteerin toimi on ollut täyttämättä syyskuusta alkaen. Kertaluonteisia eriä, joihin tehtiin talousarviomuutokset, olivat ylittyvät mm. ostettujen talous- ja henkilöstöhallinnon sekä 4 000 euroa vakuutusturvan kilpailutus, 5 100 euroa uuden KuntaNet Väestön käyttöönotto ja asiantuntijapalveluiden osto Suomen hankintajuristilta 26 300 euroa.

Kaavoituksen 25 000 euron määrärahoista jäi käyttämättä 18 900 euroa. Vhp 13/2021 koski Kuukanniemen osayleiskaavaa ja asemakaavaa (38 900 euroa) Kirkonkylän, Pien-Saimaan, Kivijärven sekä pienten järvien ja Lemmin litiän tienvarsialueen

osayleiskaavojen muutoskierroksen laatiminen käynnistyivät kesäkuussa (Vhp 10/2024 kj Kaavamuutokset 2024 -projekti (19 450 euroa).

Työterveyshuollon ostopalvelut ylittivät talousarvion 10 300 eurolla. Kulut olivat alibudjetoitu, sillä 34 200 euron kustannukset alittivat hiukan edellisvuoden toteuman 37 000 euron.

Tunnuslukuja

Yleishallinto	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Valtuuston kokoukset	5	4	8	5
Valtuusto käsitellyt asiat	46	50	60	54
Kunnanhallituksen kokoukset	15	17	16	18
Kunnanhallituksen käsitellyt asiat	171	182	215	183
Henkilöstö yhteensä 31.12., josta	6	6	6	5
- vakinaiset	6	6	6	5

Elinvoimapalvelut

(Kehittämishankkeet, nimimuutos 23.9.2024 hallintosääntö 18 §)

(Tilivelvollinen kunnanjohtaja)

Palvelusuunnitelma

Kehittämistyötä pyritään tekemään hyödyntämällä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa esimerkiksi erilaisten hankkeiden kautta. Maakunnan ja kuntien yhteisiin hankkeisiin osallistutaan Lemmin kunnalle sopivien resurssien rajoissa.

Kunta on mukana erilaisissa maakunnan ja muiden kuntien hallinnoimissa hankkeissa taloudellisten resurssien puitteissa. Kehitetään kunnan internetsivujen kautta sähköisiä palveluja. Osallistetaan yrittäjiä kunnan yhteiseen kehittämiseen. Toteutetaan erilaisia virkistysalueisiin ja -reitteihin liittyviä hankkeita yksin ja yhdessä muiden, esimerkiksi Virkistysaluesäätiön, kanssa.

Vahvistamme elinkeinoelämää ja luomme työtä: Uusien yritysten sijoittumista kunnan alueille/kiinteistöihin edistetään kunnan käytettävissä olevilla keinoilla. Yritysneuvonnan tukemiseksi hankitaan ostopalvelua esimerkiksi Pro-Agrian ja Business Mill:n kautta. TE24 -uudistuksen kautta kunnat kehittävät yhteistä toimintamallia, joka olisi yhteneväinen koko maakunnan alueella.

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Elinvoimapaalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Tuemme ja mahdollistamme tapahtumia ja omaehtoisen toiminnan muotoja.	Edistämme matkailua. Toteutetaan virkistysalueisiin ja -reitteihin liittyviä hankkeita.	hankkeiden määrä, toteutuminen, avustukset
Toteuma: Kunta tuki Lemin Musiikkijuhlia ja Meidän jälkemme -tapahtumaa.		
Viestintämme on nopeaa ja monikanavaista.	Kehitetään kunnan internet-sivuja.	internet-sivuja kehitetään. Lisätään informaatiota esim. matkailusta
Toteuma: Internet-sivujen päivittämisessä on pääpaino ollut ajantasaisen tiedon ylläpitämisessä.		
Teemme aktiivista yhteistyötä eri verkostoissa: yritysten ja muiden julkisorganisaatioiden kanssa.	Vahvistamme elinkeinoelämää ja luomme työtä. Yritysneuvontaa, uusia yrityksiä kunnan alueille.	matala työttömyysaste, työttömien lkm
Toteuma: Työttömyysaste 11,3 % (matalin Taipalsaari 10,9 %, Etelä-Karjala 17,7 %, koko maa 12,0%). Työttömät 148 (12/2023: 140).		
Strategiatavoite: Elinvoima		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Panostamme sujuviin liikenneyhteyksiin.	Yksityisteiden selkeä avustuksen jakoperuste.	Sitova määräraha on 50 000 euroa
Toteuma: Yksityistieavustukset jaettiin syyskuussa.		
Teemme aktiivista yhteistyötä eri verkostoissa: yritysten ja muiden julkisorganisaatioiden kanssa.	Tuetaan maaseutuyrittäjiä.	Sitova määräraha on 6 500 euroa
Toteuma: Maaseutuyrittäjien tukina (11 kpl) maksettiin joulukuussa 2 130 euroa.		

Kehittämishankkeissa Maaseutuyrittäjien tukemiseen käytettävä määräraha on 6 500 euroa ja muun elinkeinoelämän avustuksiin varataan 1 500 euroa. Kunnan markkinointia voidaan tehdä hyvin rajallisesti 13 400 euron määrärahan puitteissa. Markkinointitarkoituksessa tehtävät urheilijasponsorointisopimukset rajataan siten, että niitä tehdään vain harkitusti ja vain Lemillä kirjoilla olevien henkilöiden kanssa.

Yksityistieavustuksiin käytettävä määräraha on 50 000 euroa.

Työllisyyspalveluissa avustuksiin yhteisöille on varattu 2 400 euron tuki yrityksille kesätyöntekijöiden palkkaamiseen ja Kelalle maksettavaan kunnan osuuteen työmarkkinatuista 114 000 euroa. Ei lakisääteisiin työllisyyspalveluihin on varattu 31 700 euron määräraha palkkatuetusta työnhajaajasta. Henkilöstökuluja katetaan loppuosalta 12 500 eurolla pitkäaikaistyöttömien testamenttivaroista. Lakisääteisissä työllisyyspalveluissa on 3 000 euron määräraha typ-toiminnan johtamisesta (Kh 19.12.2022 §. Velvoitetöylyllistämiseen ei ole varauduttu.

Kunta on mukana seuraavissa muissa yhteistyöhankkeissa 30 900 eurolla, jota käytetään seuraavasti: 11 100 euroa Leader Länsi-Saimaa ry, Viije tähe ratekia, rahoituskausi 2023-2027.

2 300 euroa Etelä-karjalan Virkistysaluesäätiö, asukasluvuun perustuva perustoiminnan rahoitusosuus. Sopimus koskee osaltaan ulkoilulain (606/1973) mukaisen ulkoilupalveluiden toteutuksesta Etelä-Karjalan alueella.

4 400 euroa Lappeenrannan kaupunki, LPR-Imatra-kaupunkiseudun kuntayhteistyö.

3 600 euroa Kunnanhallituksen päätös 26.6.2023 § 90 (Lappeenrannan kaupunki, LAB-ammattikorkeakoulu, muut kunnat) sopimus Business Mill-toiminnan jatkamisesta vuosille 2024-2025. Business Mill on uuden ajan yrityshautomo osaamispohjaisille yrityksille, <https://businessmill.fi>.

4 500 euroa LAB-Ammattikorkeakoulu ja Länsi-Saimaan kuntien elinvoimahanke (2023-2024) rahoitusosuus. 5 000 euron määrärahavaraus muihin kunnanhallituksen päättämiin yhteistyöhankkeisiin vuoden aikana.

Elinvoimapalvelut

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Myyntituotot	339	0	0	0	154	0,0	-154
Tuet ja avustukset	30 568	28 900	0	28 900	64 247	222,3	-35 347
TOIMINTATUOTOT	30 907	28 900	0	28 900	64 402	222,8	-35 502
Palkat ja palkkiot	-30 892	-23 900	-7 400	-31 300	-35 632	113,8	4 332
Henkilösivukulut	-5 892	-4 921	-1 500	-6 421	-7 876	122,7	1 455
Henkilöstökulut	-36 784	-28 821	-8 900	-37 721	-43 508	115,3	5 787
Muiden palveluiden ostot	-51 815	-50 532	0	-50 532	-61 556	121,8	11 024
Palvelujen ostot	-51 815	-50 532	0	-50 532	-61 556	121,8	11 024
Ostot tilikauden aikana	-7 540	-100	0	-100	-3 653	3 652,9	3 553
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 540	-100	0	-100	-3 653	3 652,9	3 553
Avustukset kotitalouksille	-4 754	0	0	0	-2 130	0,0	2 130
Avustukset yhteisöille	-169 065	-177 500	0	-177 500	-150 487	84,8	-27 013
Avustukset	-173 819	-177 500	0	-177 500	-152 617	86,0	-24 883
TOIMINTAKULUT	-269 959	-256 953	-8 900	-265 853	-261 334	98,3	-4 519
TOIMINTAKATE	-239 052	-228 053	-8 900	-236 953	-196 932	83,1	-40 021
Laskennalliset kustannukset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-63 169	-63 200	0	-63 200	-63 169	100,0	-31
Poistot ja arvonalentumiset	-63 169	-63 200	0	-63 200	-63 169	100,0	-31
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-302 220	-291 253	-8 900	-300 153	-260 101	86,7	-40 052

Toimintatuottojen alitukset ja toimintakulujen ylitykset: Muissa yhteistyöhankkeissa voimassa olleet korvaukset maksettiin saajille. 5 000 euron sitomatonta määrärahaa käytettiin 1 200 euroa Leader Länsi-Saimaan Nuorten kipinärahaan ja 2 500 euroa Sitowisen Lappeenrannan seudun liikenneturvallisuussuunnitelmaan.

Valtio myönsi laskennallisen korvaukset kunnille TE-palvelut 2024 -uudistuksen toimeenpanosta aiheutuviin muutoskustannuksiin. Kunnilta ei edellytetty toteutuneiden muutoskustannusten todistamista. Kunta sai 30 000 euron tuen. Lappeenrannan kaupunki laskutti 24 000 euroa TE-muutoskustannusavustuksen maakunnallisena

osuutena. Näiden kertaluonteisten erien vaikutus kunnan tilikauden tulokseen oli + 6 000 euroa.

Kertaluonteisena ja talousarviomuutoksin korkeakouluopiskelijan palkkaukseen käytettiin 9 400 euroa. Säästöjä tuli seudullisen maaseututoimen yhteistoimintaosuuksissa 6 600 euroa, elinkeinojen edistämisessä 8 600 euroa ja kunnan markkinoinnissa 9 900 euroa.

Kunnan osuuksia työmarkkinatuista maksettiin Kelalle talousarviota ja edellisvuotta vähemmän, yhteensä 100 500 euroa. Talousarviossa oli ylibudjetointia 14 000 euroa.

Kunnanhallitus 14.10.2024 § 146 päätti hyväksyä Pienten kuntien työllisyyden edistämisen yhteishankkeeseen liittyvän aiesopimuksen.

Maakunnalliset palvelut

(Sosiaali- ja terveystalvet, nimimuutos 23.9.2024 hallintosäätö 18 §)

(Tilivelvollinen kunnanjohtaja)

Palvelusuunnitelma

Tulosalueella on 1.1.2023 alkaen kotouttamisen ja maahanmuuton yhteistoiminta (3 300 euroa)

Ympäristöterveydenhuollon palvelut järjestää Lappeenrannan kaupunki vastuukuntaperiaatteella. Ympäristöterveydenhuollon palveluihin kuuluvat eläinlääkintähuolto, terveysvalvonta, ympäristönsuojelu ja maa-ainesluvat (156 500 euroa). Tulosalueelle kirjataan myös Lemin kunnan alueella tavattujen ja kiinniotettujen löytöeläinten hoidosta aiheutuvat kustannukset (5 800 euroa).

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Maakunnalliset palvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Elinvoima		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Järjestämme kunnan palvelut lähellä ja asukaslähtöisesti.	Edunvalvonta lähipalveluiden säilyttämiseksi	Lähipalveluiden säilyminen
Toteuma: Kesäsulun aikana hyvinvointiasema oli suljettu.		

Maakunnalliset palvelut

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Myyntituotot	-35	0	0	0	1 955	0,0	-1 955
TOIMINTATUOTOT	-35	0	0	0	1 955	0,0	-1 955
Muiden palveluiden ostot	-158 815	-165 600	0	-165 600	-162 676	98,2	-2 924
Palvelujen ostot	-158 815	-165 600	0	-165 600	-162 676	98,2	-2 924
Avustukset yhteisöille	-2 193	0	0	0	0	0,0	0
Avustukset	-2 193	0	0	0	0	0,0	0
TOIMINTAKULUT	-161 007	-165 600	0	-165 600	-162 676	98,2	-2 924
TOIMINTAKATE	-161 042	-165 600	0	-165 600	-160 721	97,1	-4 879
Laskennalliset kustannukset							
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-161 042	-165 600	0	-165 600	-160 721	97,1	-4 879

Toimintatuottojen alitukset ja toimintakulujen ylitykset: Toimintatuotot ovat KeHa-keskuksen automaattisesti kunnalle maksamia kotoutumislain mukaisia laskennallisia korvauksia (163 e/kk). Ympäristöterveydenhuollon kustannukset alittivat toimintakulut 2 300 eurolla.

Kunnanhallitus päätti 7.2.2024 § 21 hyväksyä Lemin kunnan vastauksen Etelä-Karjalan hyvinvointialueen selvitys- ja lausuntopyyntöön palveluverkkoselvityksestä ja -suunnitelmasta.

Kunnanhallituksen tulosalueet yhteensä

Kunnanhallitus

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Myyntituotot	560 847	356 568	153 300	509 868	506 819	99,4	3 049
Tuet ja avustukset	34 555	37 900	0	37 900	66 213	174,7	-28 313
Muut toimintatuotot	104 342	0	1 000	1 000	4 754	475,4	-3 754
Valmisteverastojen muutos	-7 231	0	-2 000	-2 000	-1 942	97,1	-58
TOIMINTATUOTOT	692 512	394 468	152 300	546 768	575 844	105,3	-29 076
Palkat ja palkkiot	-350 193	-360 089	-7 400	-367 489	-366 649	99,8	-840
Henkilösivukulut	-80 706	-83 778	-1 500	-85 278	-78 714	92,3	-6 564
Henkilöstökulut	-430 899	-443 867	-8 900	-452 767	-445 363	98,4	-7 403
Asiakaspalvelujen ostot	0	0	0	0	-277	0,0	277
Muiden palveluiden ostot	-647 313	-664 664	-34 100	-698 764	-696 404	99,7	-2 360
Palvelujen ostot	-647 313	-664 664	-34 100	-698 764	-696 680	99,7	-2 084
Ostot tilikauden aikana	-12 452	-5 500	0	-5 500	-10 047	182,7	4 547
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-12 452	-5 500	0	-5 500	-10 047	182,7	4 547
Avustukset kotitalouksille	-4 754	0	0	0	-2 130	0,0	2 130
Avustukset yhteisöille	-171 258	-177 500	0	-177 500	-150 487	84,8	-27 013
Avustukset	-176 012	-177 500	0	-177 500	-152 617	86,0	-24 883
Vuokrat	-43 866	-45 906	0	-45 906	-46 099	100,4	193
Muut toimintakulut	-7 978	-1 700	0	-1 700	-1 011	59,5	-689
Muut toimintakulut	-51 845	-47 606	0	-47 606	-47 110	99,0	-496
TOIMINTAKULUT	-1 318 521	-1 339 137	-43 000	-1 382 137	-1 351 818	97,8	-30 319
TOIMINTAKATE	-626 009	-944 669	109 300	-835 369	-775 974	92,9	-59 395
Laskennalliset kustannukset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-94 866	-109 700	0	-109 700	-95 096	86,7	-14 604
Poistot ja arvonalentumiset	-94 866	-109 700	0	-109 700	-95 096	86,7	-14 604
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-720 875	-1 054 369	109 300	-945 069	-871 070	92,2	-73 999

Keskusvaalilautakunta Vaalit

Palvelusuunnitelma

Lemin kunnan keskusvaalilautakunta hoitaa ennakkoäänestyksen sekä koti- ja laitosäänestyksen järjestämiseen liittyvät tehtävät sekä varsinaisen vaalipäivän äänestämisen liittyvät tehtävät ja vaalipäivän äänten laskennan. Kunta vastaa keskusvaalilautakunnan menoista sekä ennakkoäänestämisen ja vaalipäivän äänestämisen järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista.

Oikeusministeriö suorittaa kunnalle presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän kutakin kunnassa asuvaa äänioikeutettua kohden. Vaaleista aiheutuvat kustannukset on arvioitu edellisten vaalien perusteella. Aikaisempien vaalien perusteella arvioituna valtion korvaus ei kata kunnalle aiheutuvia kustannuksia.

Vuonna 2024 toimitetaan Presidentinvaali ja Europarlamenttivaalit. Presidentinvaalin vaalipäivän äänestys on 28.1.2024. Ennakkoäänestys kotimaassa järjestetään 17.1.-23.1.2024. Mahdollisen toisen vaalin vaalipäivän äänestys on 11.2.2024 ja ennakkoäänestys 31.1.-6.2.2024. Europarlamenttivaalit toimitetaan 9.6.2024 ja ennakkoäänestys 29.5.-4.6.2024.

Vuonna 2025 on Alue- ja kuntavaalit. Vuonna 2026 ei järjestetä säännönmukaisia vaaleja.

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Tulosalue: Vaalit, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Elinvoima		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Järjestämme kunnan palvelut lähellä ja asukaslähtöisesti.	Äänestyspaikkoja ei vähennetä.	Kaksi vaalipäivän äänestyspaikkaa (Kirkonkylä ja Kuukanniemi)
Toteuma: Vaalipäivän äänestys järjestettiin kirkonkylällä ja Kuukanniemessä.		
	Koti- ja laitosäänestys säilyy.	Laitosäänestys Vanamokodissa ja
Toteuma: Laitosäänestykset järjestettiin Vanamokodissa ja Kanervalaksossa.		

Vaalit

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Myyntituotot	5 438	7 000	0	7 000	16 222	231,7	-9 222
TOIMINTATUOTOT	5 438	7 000	0	7 000	16 222	231,7	-9 222
Palkat ja palkkiot	-2 198	-5 100	0	-5 100	-10 097	198,0	4 997
Henkilösivukulut	-219	-421	0	-421	-875	207,9	454
Henkilöstökulut	-2 417	-5 521	0	-5 521	-10 972	198,7	5 451
Muiden palveluiden ostot	-3 984	-2 544	0	-2 544	-9 197	361,5	6 653
Palvelujen ostot	-3 984	-2 544	0	-2 544	-9 197	361,5	6 653
Ostot tilikauden aikana	-223	-300	0	-300	-275	91,8	-25
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-223	-300	0	-300	-275	91,8	-25
Vuokrat	0	0	0	0	-90	0,0	90
Muut toimintakulut	0	0	0	0	-90	0,0	90
TOIMINTAKULUT	-6 624	-8 365	0	-8 365	-20 535	245,5	12 170
TOIMINTAKATE	-1 186	-1 365	0	-1 365	-4 313	316,1	2 949

Toimintatuottojen ja -kulujen ylitykset: Presidentinvaalien korvaukset 10 800 euroa ja eu-vaaleista 5 400 euroa. Ennakoäänestyksen toimittamisessa käytettiin palkattua henkilöstä sekä sisäisenä kustannuksena siirrettiin oman henkilöstön vaalityö.

Tunnuslukuja

Vaalit	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
	Aluevaalit	Eduskuntavaalit	Presidentin-vaali/Europarlamenttivaalit	
Kokoukset	4	3	5/4	7
Käsitellyt asiat	-	15	-	38
Äänioikeutettuja	2326	2331	2300	2256/2247
Äänestysprosentti	50,5	72,9	70/40	72,2/37,5

Tarkastuslautakunta

Tarkastus- ja arviointitoimi

Palvelusuunnitelma

Tarkastuslautakunnan tehtävät jakautuvat kolmeen tehtäväkokonaisuuteen: arviointitiedon tuottaminen valtuustolle, kuntalaisille ja kuntakonsernille toiminnan kehittämiseksi ja päätöksenteon tueksi, hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen sekä sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen valvonta. Arviointikertomuksessa arvioidaan vuosittain, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtävät määritellään Kuntalain 14 luvun 121 §:ssä ja kunnan hallintosäännön 9 luvussa ulkoisesta valvonnasta.

Syksyllä 2022 tilintarkastusyhteisönä aloitti ulkoisessa tarkastuksessa BDO Oy.

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Tarkastus- ja arviointitoimi, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Vakaa ja tasapainoinen kuntatalous		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
	Vierailut arvioinnin alaisiin toimipaikkoihin	
Toteuma: Toteutunut, vierailu Lemín koulukeskukseen helmikuussa 2024.		
	Arvioinnin ja arviointimenetelmien sisällöllinen kehittäminen	
Toteuma: Toteutunut. Laadittu arvioinnin työohjelma arviointikaudelle ja toimittu sen mukaan.		
Talouden tasapainotus	Arvioidaan talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella	
Toteuma: Toteutunut, raportoitu arviointikertomuksessa.		
Arviointikertomus	Lautakunnan kokouksessa käsitelty arviointikertomus määräaikaan mennessä	Riittävän ajoissa ennen valtuuston kokousta
Toteuma: Toteutunut. Laadittu arvioinnin työohjelma arviointikaudelle ja toimittu sen mukaan.		

Tarkastus- ja arviointitoimi

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Yliitys/alitus
Palkat ja palkkiot	-2 343	-4 100	0	-4 100	-2 785	67,9	-1 315
Henkilösivukulut	0	-2	0	-2	0	0,0	-2
Henkilöstökulut	-2 343	-4 102	0	-4 102	-2 785	67,9	-1 317
Muiden palveluiden ostot	-15 114	-12 160	0	-12 160	-12 321	101,3	161
Palvelujen ostot	-15 114	-12 160	0	-12 160	-12 321	101,3	161
Ostot tilikauden aikana	0	0	0	0	-14	0,0	14
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	0	-14	0,0	14
TOIMINTAKULUT	-17 456	-16 262	0	-16 262	-15 120	93,0	-1 142
TOIMINTAKATE	-17 456	-16 262	0	-16 262	-15 120	93,0	-1 142
Laskennalliset kustannukset							
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-17 456	-16 262	0	-16 262	-15 120	93,0	-1 142

Tunnuslukuja

Tarkastus- ja arviointitoimi	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Kokoukset	9	8	6	6
Käsitellyt asiat	16	61	15	47
Sihteerityöpäivät	0	9,1	6,5	6,3
Muut työt, pvm lkm	-	0,6	-	0
Tilintarkastuspäivät	-	9,4	8	6,6

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Sivistystoimen hallinto (Tilivelvollinen kunnanjohtaja)

Palvelusuunnitelma

Sivistystoimen hallinto sisältää lautakuntatyöskentelyn määrärahat. Sivistystoimen hallinnon vaikuttavuus perustuu sujuvaan yhteistyöhön johtavien virkamiesten, toimielinten ja yhteistyötahojen kanssa. Tavoitteena on laadukkaiden opetus-, varhaiskasvatus-, kirjasto-, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tuottaminen joustavasti ja taloudellisesti. Sivistyspalvelujen suunnittelussa otetaan ennakoivasti huomioon mahdolliset oppilasmäärän muutokset ja pidetään Lemi houkuttelevana kuntana tarjoamalla laadukkaita sivistyspalveluja.

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Sivistystoimen hallinto, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Toimiva sivistyksen hallinto	Keskusteleva lautakuntatyöskentely, osaava henkilöstö, hyvin valmistellut kokousasiat	Itsearviointi
Toteuma: Lautakuntatyöskentely on ollut keskeistä.		

Sivistystoimen hallinto

Tuloslaskelma	Tp 2023	Aikuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Yliitys/alitus
Palkat ja palkkiot	-3 118	-4 900	0	-4 900	-7 045	143,8	2 145
Henkilösivukulut	65	-9	0	-9	-572	6 389,4	563
Henkilöstökulut	-3 052	-4 909	0	-4 909	-7 617	155,2	2 708
Muiden palveluiden ostot	-1 387	-1 532	0	-1 532	-1 498	97,8	-34
Palvelujen ostot	-1 387	-1 532	0	-1 532	-1 498	97,8	-34
Ostot tilikauden aikana	-97	0	0	0	-341	0,0	341
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-97	0	0	0	-341	0,0	341
Vuokrat	0	0	0	0	-48	0,0	48
Muut toimintakulut	0	-500	0	-500	0	0,0	-500
Muut toimintakulut	0	-500	0	-500	-48	9,7	-452
TOIMINTAKULUT	-4 535	-6 941	0	-6 941	-9 504	136,9	2 563
TOIMINTAKATE	-4 535	-6 941	0	-6 941	-9 504	136,9	2 563
Laskennalliset kustannukset							
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-4 535	-6 941	0	-6 941	-9 504	136,9	2 563

Toimintakulujen ylitykset: Lautakunta kokousti neljä kertaa enemmän kuin edellisvuonna ja nämä kokoukset olivat parin asian kokouksia. Tilikaudella käsiteltiin kaksi kertaa rehtorin ja toimialajohtajan irtisanoutuminen.

Tunnuslukuja

Sivistystoimen hallinto	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Kokoukset	7	7	8	11
Käsitellyt asiat	42	55	60	72

Muut opetuspalvelut

(Tilivelvollinen kunnanjohtaja)

Palvelusuunnitelma

Muut opetuspalvelut -tulosalue eli vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus mahdollistavat kuntalaisten elinikäisen oppimisen. Palvelut tukevat kuntalaisten sosiaalista, henkistä ja fyysistä hyvinvointia. Tulosalueeseen kuuluvat kansalaisopisto ja taiteen perusopetus.

Toimintaa järjestetään Savitaipaleen kansalaisopiston, Savitaipaleen musiikkikoulun ja Lappeenrannan taiteen perusopetusta antavien yksiköiden kanssa solmittujen sopimusten perusteella talousarviomäärärahojen puitteissa.

Määrärahoja pyritään kohdentamaan siten, että taiteen eri osa-alueiden kattavuus on mahdollisimman laaja. Kansalaisopisto kysyy asiakaspalautetta kuntalaisilta toiminnan kehittämiseksi.

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Muut opetuspalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Monipuoliset harrastusmahdollisuudet	Sujuva yhteistyö kansalaisopiston ja taiteen perusopetusta järjestävien kanssa, harrastusmahdollisuuksien monipuolisuus.	Kurssien määrät, opetustuntien määrät, opiskelijamäärät
Toteuma: Hellewi-järjestelmän mukaan kansalaisopiston kurseja oli suunniteltu 51 ja niistä toteutui 47. Tuntija oli suunniteltu 1206 ja niistä toteutui 1097. Tunnuslukuja-taulukossa muut arvot.		

Muut opetuspalvelut

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Yliitys/alitus
Asiakaspalvelujen ostot	-38 821	-44 400	0	-44 400	-36 062	81,2	-8 338
Palvelujen ostot	-38 821	-44 400	0	-44 400	-36 062	81,2	-8 338
TOIMINTAKULUT	-38 821	-44 400	0	-44 400	-36 062	81,2	-8 338
TOIMINTAKATE	-38 821	-44 400	0	-44 400	-36 062	81,2	-8 338
Laskennalliset kustannukset							
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-38 821	-44 400	0	-44 400	-36 062	81,2	-8 338

Kansalaisopiston ja vapaan sivistystyön laskutus toteutui talousarviota ja edellisvuotta pienempänä. Savitaipaleen musiikkikoulussa oli kevätlukukaudella 11 oppilasta ja syyslukukaudella 14 oppilasta. Savitaipaleen musiikkikoulun konsertteja oli kaksi. Äitienpäiväkonsertti ja joulukonsertti pidettiin Vanamokodissa.

Tunnuslukuja

Muut opetuspalvelut	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Kansalaisopiston opetustunnit	1368	1241	1360	1097
Kansalaisopiston netto-opiskelijat	257	269	250	-
Kansalaisopiston osallistujat				495
Kansalaisopiston kurssit				
- Kädentaitojen ryhmät	6	-	7	13
- Liikuntaryhmät	15	15	18	21
- Kuvataideryhmä	1	-	0	3
- Sanataide ja ilmaisuryhmät				2
- Musiikkiryhmät				3
- Kieliryhmät	4	4	4	5
Savitaipaleen musiikkikoulun oppilaat	13	6	15	14
Savitaipaleen musiikkikoulu/konsertit	0	1	1	2
Lappeenrannan musiikkiopiston oppilaat	6	6	10	9
Lappeenrannan tanssiopiston oppilaat	1	10	10	10
Lappeenrannan kuvataidekoulun oppilaat	1	4	2	4

TP 2024 Kansalaisopiston tunnusluvut Savitaipaleen Hellewi-järjestelmän mukaan (tilastokeskus, opetushallitus)

Perusopetuspalvelut

(Tilivelvollinen rehtori)

Palvelusuunnitelma

Opetuspalvelujen tehtävänä on järjestää laadukasta ja oppilaslähtöistä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta. Varhaiskasvatuksessa alkava ja läpi perusopetuksen kulkeva pedagoginen jatkuvuus taataan hankkeiden, yhteisten koulutusten ja laatutyön avulla. Lemin oppilasmäärät eivät ole vielä laskeneet, ja kouluverkko pysyy ennallaan. Tulevaisuudessa tulee harkittavaksi joustava esi- ja alkuopetus.

Tulosalueeseen kuuluvat koulujen yhteiset palvelut, Kuukanniemen koulu, Koulukeskus, sekä koulujen iltapäivätoiminta.

Oppilaslähtöinen toiminta on kaiken perustana. Hyvä oppilaantuntemus ja positiivinen pedagogiikka mahdollistavat ammattitaitoisen ja osaavan henkilöstön toimimisen oppilaan parhaaksi. Onnistuminen tässä tehtävässä luo parhaat mahdollisuudet eheälle kasvulle ja perheiden hyvinvoinnille.

Tuen tarve, psyykinen kuormitus ja jopa oppimisvaje on osalla lapsia ja nuoria lisääntynyt pandemia-aikana ja näitä vaikutuksia puretaan vielä monen vuoden ajan. Sosiaalinen media ja sen luomat paineet lisäävät nuorten pahoinvointia. Hyvinvointialue Ekha on olennainen osa psykososiaalisten palveluiden tarjoajana ja yhteydenpito hyvinvointialueen suuntaan on tiivistä. Palveluresursseista kiinnittäminen ja niiden valvominen on tärkeää. Hankkeeseen ”Yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistaminen ja kehittäminen vuosille 2024-2025” on haettu hankeavustusta.

Henkilöstömenot ovat perusopetuksen suurin kustannuserä. Keväällä 2023 perusopetuspalveluissa laadittiin selvitys ja suunnitelma talouden sopeuttamistoimista, jotka on otettu huomioon talousarvioesityksessä.

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Perusopetuspalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Hyvinvoiva, innostunut ja koulutus- ja kehittämismyönteinen henkilöstö	Henkilöstöä koulutetaan koulutussuunnitelman mukaisesti.	Kehityskeskustelut ja koulutussuunnitelmat laaditaan 100 %:sti
Toteuma: Kehityskeskustelut pidetty 95%:sesti, koulutussuunnitelma 100%. Kehityskeskusteluihin osallistuminen on vapaaehtoista ja kaikki eivät tähän tarttuneet.		

Tulosalue: Perusopetuspalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Tasavertainen ja laadukas opetus kaikille	Toiveiden mukainen jatko-opintopaikka, opetuksen laatu tasavertainen yksiköstä huolimatta.	Ensisijaisiin jatko-opintoihin sijoittuminen, kelpoisuusehdot täyttävä henkilöstö, KarVin arviointien tulokset
Toteuma: Opettajainkokouksissa käydään keskustelua tasavertaisesta ja laadukkaasta opetuksesta. Ensisijainen opiskelupaikka ei välttämättä ole realistinen mittari, oppilas voi suosituksesta huolimatta hakea mihin haluaa. Kaikki ovat päässeet opiskelemaan johonkin hakukohteeseensa. Pääsääntöisesti opetushenkilöstö on kelpoisuusehdot täyttävää.		
Huoltajien ja oppilaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien tukeminen	Lisätään vuorovaikutusta ja yhteistyötä sidosryhmien välillä	Kyselyt, vanhempainiltojen ja -tapaamisten määrä, oppilaskunnan kokoontumisten määrä
Toteuma: Vanhempainiltoja järjestetty syksyllä yhteisenä ja keväällä koulu/luokkakohteisesti. Vanhempainiltoja myös Erasmus-vaihtoon sekä valinnaisaineisiin sekä jatko-opintoihin liittyen. Oppilaskunta toiminut aktiivisesti keväällä ja syksyllä (kokouksia 9), lisäksi kioski ja kyselyitä. Valitettavasti vanhempainilloissa eivät käy kaikki huoltajat.		
Kehitetään henkilöstön toimintatapoja yhteisten arvojen pohjalta ja ideoidaan uutta	Henkilöstö toimii yhteisten arvojen mukaisesti ja on halukas osallistumaan päätöksentekoon. Arvojen kirkastaminen.	Kehityskeskusteluiden määrä, koulutussuunnitelmat, opettajatiimien toiminta, kehittämishankkeiden määrä
Toteuma: Kehityskeskustelut pidetty 95%:sesti, koulutustoiveiden perusteella laadittu koulutussuunnitelmat. Tiimit toimineet keväällä ja syksyllä aktiivisesti, ja tiimien ohjauksessa järjestetty esimerkiksi monialaisten oppimiskokonaisuuksien päiviä. KV-tiimi koordinoi opintoretiket sekä Erasmus-toimintaa (Ebernay, Ranska 10/24).		
Kiinteistöjen ja oppimisympäristön terveellisyden ja turvallisuuden tukeminen	Seurataan terveellisyttä ja turvallisuutta aktiivisesti, sisäilmatyöryhmä kokoontuu säännöllisesti	Kiinteistöjen ylläpito- ja korjaustoimenpiteet, terveydenhuollon palaute, sisäilmatyöryhmän kokoontumisten määrä
Toteuma: Työtilojen turvallisuuden ja terveellisyden tarkastus pidetty, ja korjaustoimenpiteet kartoitettu. Keväällä on myös esitetty toiveet joidenkin luokkatilojen toimivuuteen tai terveellisyteen liittyvistä korjauksista.		
Strategiatavoite: Elinvoima		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Kehitetään toimintaa ja palveluja kuntalaisten hyväksi	Osallistutaan aktiivisesti tarkoituksenmukaisiin hankkeisiin	Hankkeiden mahdollistama toiminta
Toteuma: Hankkeiden puitteissa on keväällä 2024 toiminut liikunnallisia kerhoja, isännöity Erasmusvieraita, käyty Erasmus-kursseilla, jod shadowingissa sekä oppilasvaihdossa. Koulunuorisotyöntekijän tarjoama tuki on ollut kouluilla käytössä hankerahan turvin.		

Perusopetuspalvelut

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Myyntituotot	96 840	104 700	5 700	110 400	120 573	109,2	-10 173
Maksutuotot	19 450	15 000	0	15 000	17 128	114,2	-2 128
Tuet ja avustukset	107 456	25 000	88 830	113 830	96 755	85,0	17 075
Muut toimintatuotot	5 532	7 500	0	7 500	7 485	99,8	15
TOIMINTATUOTOT	229 278	152 200	94 530	246 730	241 940	98,1	4 790
Palkat ja palkkiot	-1 932 189	-1 929 348	-25 228	-1 954 576	-1 880 338	96,2	-74 238
Henkilösivukulut	-469 807	-476 284	142	-476 142	-439 395	92,3	-36 747
Henkilöstökulut	-2 401 996	-2 405 632	-25 086	-2 430 718	-2 319 733	95,4	-110 984
Asiakaspalvelujen ostot	-117 925	-151 700	-5 500	-157 200	-135 862	86,4	-21 338
Muiden palveluiden ostot	-978 642	-997 600	-67 164	-1 064 764	-992 513	93,2	-72 251
Palvelujen ostot	-1 096 566	-1 149 300	-72 664	-1 221 964	-1 128 375	92,3	-93 589
Ostot tilikauden aikana	-72 266	-82 500	-9 580	-92 080	-81 083	88,1	-10 997
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-72 266	-82 500	-9 580	-92 080	-81 083	88,1	-10 997
Avustukset kotitalouksille	-120	-220	0	-220	-120	54,5	-100
Avustukset	-120	-220	0	-220	-120	54,5	-100
Vuokrat	-464 074	-470 796	-300	-471 096	-472 238	100,2	1 142
Muut toimintakulut	-5 624	-4 800	-3 000	-7 800	-5 744	73,6	-2 056
Muut toimintakulut	-469 698	-475 596	-3 300	-478 896	-477 983	99,8	-913
TOIMINTAKULUT	-4 040 647	-4 113 248	-110 630	-4 223 878	-4 007 294	94,9	-216 583
TOIMINTAKATE	-3 811 369	-3 961 048	-16 100	-3 977 148	-3 765 355	94,7	-211 793
Laskennalliset kustannukset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-97 721	-91 000	0	-91 000	-90 892	99,9	-108
Poistot ja arvonalentumiset	-97 721	-91 000	0	-91 000	-90 892	99,9	-108
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-3 909 090	-4 052 048	-16 100	-4 068 148	-3 856 246	94,8	-211 901

Henkilöstökuluissa oli ylibudjetoitua vakituisten koulunkäynnin- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien kesäkeskeytyksen ajalta. Sairausvakuutuskorvaukset 14 600 euroa vähensivät henkilöstökuluja. Asiakaspalveluiden ostoissa ja matkustus- ja kuljetuspalveluissa oli ylibudjetoitua.

Toukokuussa sivistyslautakunta esitti kunnanhallitukselle, että historian ja yhteiskuntaopin opettajan sekä äidinkielen lehtorin viran lakkauttamista ja päätoimisen tuntiopettajan toimien perustamista 1.8.2024 alkaen. Kunnanhallitus joutui äänestämään ja virkoja ei lakkautettu. Virkojen lakkauttamisella palkanmaksun perusteena olevat opetusvelvollisuudet olisivat pienentyneet ja mikäli oppivelvollisuustunnit eivät täytyisi, niin olisi maksettu se osuus palkasta, mikä vastaa tuntimäärän suhdetta viran opetusvelvollisuuteen. Virkasuhteiselle lehtorille maksetaan opetusvelvollisuustuntien mukaan, vaikka tunnit eivät täytyisikään. Rehtorin esityksellä tavoiteltiin säästöjen lisäksi myös tulevaisuuden työtilanteen ennakkointia, koska oppilasennusteissa tulevina vuosina oppilasmäärät näyttävät laskevan huomattavasti. Täytyy kuitenkin muistaa, ettei koulukeskuksella ole erikseen esim. uskonnon lehtoria, jolloin historian- ja yhteiskuntaopin opettajan opetusvelvollisuus saadaan täytettyä kyseisen aineen opetuksella aina opetusvelvollisuuteen asti. Kaikkien opettajien opetusvelvollisuus on saatu nykyisellä järjestelyllä täytettyä, eikä yhdellekään opettajalle makseta "pitämättömistä" oppitunneista. Kuntastrategian mukaan Lemille pyritään saamaan nyt ja jatkossa kelpoisuusehdot täyttävää motivoitunutta henkilöstöä.

Heinäkuussa rehtorin ja toimialajohtajan virkavapaus päättyi ja kunnanhallitus ei myöntänyt virkavapaudelle jatkoa. Vakituinen viranhaltija irtisanoutui.

Tunnuslukuja

Perusopetuspalvelut	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Kuukanniemen koulu, oppilaat 20.9.	107	100	100	90
Koulukeskus, 1-6 lk oppilaat 20.9.	128	126	114	125
Koulukeskus, 7-9 lk oppilaat 20.9.	117	116	123	120
Yhteensä oppilaat	352	342	337	335
Iltapäivätoimintaan osall. oppilaat 20.9.	29	31	24	20
Henkilöstön lukumäärä	49	48	42	42
- Luokanopettajat	13	13	13	13
- Tuntiopettaja			0	1
- Erityisopettajat	3	3	4	4
- Lehtorit	11	11	14	11
- Koulunkäynnin- ja ip-toiminnanohjaajat	9	9	9	7
- Hallinto	2	2	2	1
- Määräaikaiset (hallinto, ohjaajat, opettajat)	11	10	0	5

Varhaiskasvatuspalvelut

(Tilivelvollinen varhaiskasvatusjohtaja)

Palvelusuunnitelma

Lemin kunnan varhaiskasvatuspalvelut tarjoaa lemiläisille lapsille suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa varhaiskasvatusta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus ja esiopetus toteutetaan tarkoituksenmukaisissa tiloissa ja luonnonläheisessä ympäristössä ammatillisesti osaavan ja työhönsä sitoutuneen henkilöstön toimesta.

Lemin kunnan varhaiskasvatuksessa painotetaan vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua, joka on noussut vahvasti huoltajien toiveena joka keväisessä asiakaskyselyssä. Vuoden 2024 asiakaskyselyssä huoltajat olivat hyvin tyytyväisiä varhaiskasvatuspalveluihin (ka 9).

Varhaiskasvatuksen työntekijät arvioivat toimintaansa mm. kehityskeskusteluissa, tiimipalaverissa ja tiimisopimusten, lastenvarhaiskasvatussuunnitelmien sekä kunnan varhaiskasvatussuunnitelman toteutumiseen peilaten.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutussuunnitelman painopiste oli vuosina 2023–2024 vuorovaikutuksen, tiimityö- ja työyhteisötaitojen lisääminen ja sitä kautta myös työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen sekä laadun kehittäminen. Varhaiskasvatuksen koulutustunteja kertyi vuonna 2024 yhteensä 327,5 tuntia eli 54 kuuden tunnin koulutuspäivää. Se on keskimäärin 1,9 koulutuspäivää/ henkilö.

Henkilöstön koulutustarpeita ja -toiveita kartoitettiin kehityskeskusteluiden yhteydessä. Koko henkilöstö kävi kehityskeskustelut varhaiskasvatusjohtajan kanssa alkuvuodesta.

Erityisvarhaiskasvatus järjestetään osana lapsen normaalia varhaiskasvatusta. Lemillä työskentelee yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Varhaiskasvatuksessa on varattu palkkarahat lapsimäärään suhteutetulle lakisääteiselle henkilöstölle. Säästöä henkilöstökuluissa tuli kirkonkylän päiväkodin lakkauttamisesta 1.6.2024.

Päiväkodin apulaisjohtaja aloitti virassa 1.8. 2024. Jaetun johtajuuden rakenteita tulee kehittää myös tulevaisuudessa.

Varhaiskasvatuksen kehittämisessä pyritään käyttämään Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen rahoittamia hankkeita.

Vuonna 2024 varhaiskasvatus sai valtion erityisavustusta varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin vuosille 2024–2027. Avustuksen määrä on 75 000 €, joka jaetaan kolmelle vuodelle ja avustuksella on palkattu yksi varhaiskasvatuksen ohjaaja vahvistamaan lasten tuen toteutumista.

1.8.2024 varhaiskasvatuksessa perittävät asiakasmaksut tarkistettiin opetustoimen hintaindeksillä (kahden vuoden välein) ja maksun määrittämisessä käytettävät tulorajat yleisellä ansiotasoindeksillä. Asiakkaille tehtiin uudet maksupäätökset.

Asiakasmaksutuotot alittivat talousarvion 7 100 eurolla ja edellisen vuoden toteumaan oli vähennystä 23 000 euroa. Kotihoidon tuet alittivat talousarvion 26 100 euroa. Myös sisäisissä erissä oli ylibudjetointia.

Vuosille 2021–2024 kunta valikoitui kaksivuotisen esiopetuksen kokeilukunnaksi. Tämä lisäsi koulutetun henkilöstön tarvetta ja sisäiset menot nousivat. Kokeilu päättyi 31.5.2024 ja sen myötä litiän esiopetusyksikkö siirtyi Kirkonkylälle. Esiopetusta järjestetään 8.8.2024 alkaen kahdessa ryhmässä koulujen läheisyydessä Kirkonkylällä ja Kuukanniemessä.

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Varhaiskasvatuspalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Lemillä on laadukkaat varhaiskasvatus- ja perusopetuspalvelut	Arvioinnin, hyvinvointiosaamisen ja pedagogisen osaamisen vahvistaminen	Karvin laatuindikaattorit käyttöön, Kunnan varhaiskasvatussuunnitelman ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen, kehittämishankkeiden määrä, koulutussuunnitelman toteutuminen
<p>Toteuma: Valssi- varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä on otettu käyttöön ja ensimmäinen varsinainen arviointikysely toteutetaan keväällä 2025. Vuonna 2024 varhaiskasvatus sai valtion erityisavustusta varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin vuosille 2024–2027. Avustuksen määrä on 75 000 €, joka jaetaan kolmelle vuodelle ja avustuksella on palkattu yksi varhaiskasvatuksen ohjaaja vahvistamaan lasten tuen toteutumista. Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutussuunnitelman painopiste oli vuosina 2023–2024 vuorovaikutuksen, tiimityö- ja työyhteisötaitojen lisääminen ja sitä kautta myös työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen sekä laadun kehittäminen. Varhaiskasvatuksen koulutustunteja kertyi vuonna 2024 yhteensä 327,5 tuntia eli 54 kuuden tunnin koulutuspäivää. Se on keskimäärin 1,9 koulutuspäivää/ henkilö. Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista seurataan jatkuvasti vasukeskusteluilla, pedagogissa kahviloissa, tiimipalaverissa ja arjen keskusteluissa.</p>		
Lemi on keskusteleva ja kuntalaisia kuunteleva kunta. Otamme lapset ja nuoret mukaan kunnan yhteiseen kehittämiseen	Huoltajien ja lasten osallisuus	Lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen, päiväkotien tapahtumat, asiakaskyselyyn vastaaminen, lasten kokoukset
<p>Toteuma: Vuoden 2024 asiakaskyselyssä huoltajat olivat hyvin tyytyväisiä varhaiskasvatuspalveluihin (ka 9). Lasten toiveita varhaiskasvatukseen kartoitettu lasten kokouksissa keväällä (Sivistyslautakunta 29.05.2024 § 32).</p>		
Vahvistamme hyvinvointia. Kannustamme kuntalaisia liikkumaan.	Liikkumiseen kannustava toiminta, lähialueiden luonnon ja liikunpaikkojen hyödyntäminen	Varhaiskasvatuksen liikuntasuosituksat
<p>Toteuma: Liikuntasuosituksat käytössä, luonto ja lähialueet retkeilykohteina.</p>		

Strategiatavoite: Vakaa ja tasapainoinen kuntatalous		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Talouden tasapainottamiseksi teemme jatkossakin toiminnallisia ja taloudellisia muutoksia. Kohdennamme henkilöstöresurssit oikein.	Toimiva palvelurakenne, lain mukainen henkilöstöresurssi, hyvä työvuorosuunnittelu	Tilinpäätös
Toteuma: Henkilöstökulut ja kotihoidon tuet alittuivat ja sisäisissä erissä oli ylibudjetoitua. Asiakasmaksutuotot alittivat talousarvion 7 100 eurolla ja edellisen vuoden toteumaan oli vähennystä 23 000 euroa.		

Varhaiskasvatuspalvelut

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Myyntituotot	0	0	0	0	100	0,0	-100
Maksutuotot	91 843	76 000	0	76 000	68 878	90,6	7 122
Tuet ja avustukset	211 040	16 000	16 250	32 250	36 136	112,0	-3 886
Muut toimintatuotot	129	0	0	0	524	0,0	-524
TOIMINTATUOTOT	303 011	92 000	16 250	108 250	105 638	97,6	2 612
Palkat ja palkkiot	-1 180 511	-1 066 528	-17 200	-1 083 728	-1 037 222	95,7	-46 507
Henkilösivukulut	-292 526	-266 508	-3 110	-269 618	-246 187	91,3	-23 432
Henkilöstökulut	-1 473 037	-1 333 037	-20 310	-1 353 347	-1 283 408	94,8	-69 939
Asiakaspalvelujen ostot	-270	0	0	0	-709	0,0	709
Muiden palveluiden ostot	-490 900	-435 884	0	-435 884	-431 882	99,1	-4 002
Palvelujen ostot	-491 170	-435 884	0	-435 884	-432 592	99,2	-3 292
Ostot tilikauden aikana	-9 278	-16 300	0	-16 300	-11 851	72,7	-4 449
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9 278	-16 300	0	-16 300	-11 851	72,7	-4 449
Avustukset kotitalouksille	-121 066	-129 500	4 060	-125 440	-99 344	79,2	-26 096
Avustukset	-121 066	-129 500	4 060	-125 440	-99 344	79,2	-26 096
Vuokrat	-110 468	-117 744	0	-117 744	-96 820	82,2	-20 924
Muut toimintakulut	-5 485	-1 500	0	-1 500	-3 950	263,3	2 450
Muut toimintakulut	-115 953	-119 244	0	-119 244	-100 770	84,5	-18 474
TOIMINTAKULUT	-2 210 505	-2 033 965	-16 250	-2 050 215	-1 927 964	94,0	-122 251
TOIMINTAKATE	-1 907 494	-1 941 965	0	-1 941 965	-1 822 326	93,8	-119 639
Laskennalliset kustannukset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-108 615	-108 700	0	-108 700	-108 615	99,9	-85
Poistot ja arvonalentumiset	-108 615	-108 700	0	-108 700	-108 615	99,9	-85
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-2 016 109	-2 050 665	0	-2 050 665	-1 930 941	94,2	-119 724

Tunnuslukuja

Varhaiskasvatuspalvelut	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Esiopetus / Kokeilu				
Esiopetuksen oppilaat 5v.	31	0	0	1
Esiopetuksen oppilaat 6v.	34	31	30	26
Varhaiskasvatus				
Esiop. täydentävä varhaiskasvatus	-	25	25	17
Varhaiskasvatus päiväkodissa	-	93	93	98
Henkilöstö		32	27	30
varhaiskasvatuksen opettajat	12	11	12	9
varhaiskasvatuksen erityisopettajat	1	1	1	1
varhaiskasvatuksen lastenhoitajat	19	17	19	17
varhaiskasvatuksen hanketyöntekijät	1	1	0	0
varhaiskasvatusjohtaja	1	1	1	1
varhaiskasvatuksen apulaisjohtaja	0	0	0	1
varhaiskasvatuksen ohjaajat	0	0	0	1
Kesätyöllistetyt nuoret, lkm	-	9	6	6

Kirjastopalvelut

(tilivelvollinen hyvinvointikoordinaattori)

Palvelusuunnitelma

Kirjastopalvelujen tehtävänä on tyydyttää yleistä sivistyksen, tiedon ja virkistykseen tarvetta sekä tukea opiskelua ja omatoimista tiedon hankintaa sekä kirjallisuuden ja taiteen harrastusta, ja näin tukea kuntalaisten henkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Kirjaston kokoelmaan kuuluu kirjoja, lehtiä, av-aineistoa kuten musiikkia ja elokuvia, äänikirjoja sekä monenlaisia verkkokirjaston kautta käytettäviä e-aineistoja. Kirjaston aineistot ovat maksutta asiakkaiden käytössä. Internetin kautta kokoelmaan on pääsy mistä tahansa. Lemin kirjasto on osana Etelä-Karjalan Heili-kirjastoa.

Kirjaston henkilökunta avustaa tiedon haussa ja opastaa kirjaston käytössä. Kirjasto tarjoaa paikan näyttelyille ja tapahtumille. Näissä hyödynnetään samassa rakennuksessa sijaitsevaa asukastilaa.

Kirjastossa ja asukastilassa on kunnan digitukitoiminta ja maksuttomat asiakaskoneet sekä kunnan kassatoiminto ja maksupäät. Kuntosali avainten ja aikojen myynti tapahtuu helmikuun loppuun asti kirjastosta.

Vuoden 2024 aikana kirjastosta tehdään osittainen omatoimikirjasto. Omatoimikirjasto on kirjasto, jota asiakas voi käyttää omatoimisesti kirjaston varsinaisten aukioloaikojen ulkopuolella ja lainata ja palauttaa aineistoa sekä lukea lehtiä, käyttää internetiä tai oleskella ja opiskella

Talouden tasapainottamistoimenpiteenä vuosina 2022–2024 kirjaston kirja- ja lehtimäärärahoja on vähennetty 4 500 euroa vuoden 2021 tasosta.

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Kirjastopalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tavoitearvo/tunnusluku
Hyvinvoiva, kouluttautuva ja kehittämishaluinen henkilöstö	terveelliset työolosuhteet, hyvä työyhteisö, kirjaston muiden palveluiden ja mahdollisuuksien kehittäminen	Koulutusten lukumäärä Näyttelyiden lukumäärä Tapahtumien lukumäärä
Toteuma: Näyttelyitä 9, tapahtumia 17, kouluttautumista ceepos-kassajärjestelmään, omatoimikirjaston järjestelmän koulutusta, Quria kirjastojärjestelmän koulutusta.		
Toimialojen yhteistyön kehittäminen	Kiinnitetään erityishuomiota lasten kirjastotyöhön ja kouluyhteistyön kehittämiseen	Koulun kirjastokäyntien lkm Kuukanniemen koulun kirjalaatikat lkm Päiväkotivierailut
Toteuma: koululuokkien kirjastokäyntejä 60, Kuukanniemen koulun kirjalaatikkovaihtoja 6 sekä 2 laatikoa Kn päiväkodille, päiväkotivierailuja 5, eskarilaiset noin kerran kuussa.		

Tulosalue: Kirjastopalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Elinvoima		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Omitoimikirjaston käyttö	Omatoimiajan hyödyntäminen lehtilukusalin käytössä, lainauksissa ja palautuksissa	Omatoimiajan kävijämäärät Omatoimiajan käyttötarkoitus
Toteuma: lainaus- ja palautusautomaatti otettiin käyttöön toukokuussa ja omatoimikirjasto otetaan käyttöön 13.11. ja uusi kirjastojärjestelmä Quria 18.12.		
Kirjasto on kuntalaisten monipuolinen kohtaamispaikka, jossa on asiakaslähtöisen kirjastopalvelut	Kuunnellaan asiakkaiden toiveita ja palautetta	Muut lainaukset/asukas, e-lainat/asukas, liikuntavälinelainaus/vuosi
Toteuma: lainauksia 28 484, verkkokäynnit 15 955, fyysiset käynnit 10 718, lainauksia /asukas 10, e-lainat 2517 /asukas, liikuntavälinelainoja 12 (lumikengät)		
Strategiatavoite: Vakaa ja tasapainoinen kuntatalous		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Kustannustehokas toiminta	Kirjastopalveluiden järjestäminen talousarvion mukaisesti	Tilinpäätös, kustannukset/asukas
Toteuma: uuden koko Heili-kirjastoa koskevan kirjastojärjestelmän käyttöönotto toi lisäkuluja		

Kirjastopalvelut

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Myyntituotot	347	1 000	0	1 000	321	32,1	679
Maksutuotot	0	400	0	400	696	173,9	-296
Tuet ja avustukset	447	6 300	0	6 300	287	4,5	6 013
Muut toimintatuotot	699	0	0	0	512	0,0	-512
TOIMINTATUOTOT	1 493	7 700	0	7 700	1 815	23,6	5 885
Palkat ja palkkiot	-63 783	-74 074	0	-74 074	-61 266	82,7	-12 808
Henkilösivukulut	-15 015	-18 204	0	-18 204	-14 094	77,4	-4 110
Henkilöstökulut	-78 798	-92 277	0	-92 277	-75 360	81,7	-16 918
Asiakaspalvelujen ostot	-321	0	0	0	0	0,0	0
Muiden palveluiden ostot	-31 521	-32 828	-2 850	-35 678	-36 870	103,3	1 192
Palvelujen ostot	-31 842	-32 828	-2 850	-35 678	-36 870	103,3	1 192
Ostot tilikauden aikana	-17 510	-18 300	0	-18 300	-17 354	94,8	-946
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 510	-18 300	0	-18 300	-17 354	94,8	-946
Vuokrat	-24 918	-24 144	0	-24 144	-27 744	114,9	3 600
Muut toimintakulut	-140	0	0	0	0	0,0	0
Muut toimintakulut	-25 059	-24 144	0	-24 144	-27 744	114,9	3 600
TOIMINTAKULUT	-153 209	-167 549	-2 850	-170 399	-157 328	92,3	-13 071
TOIMINTAKATE	-151 716	-159 849	-2 850	-162 699	-155 513	95,6	-7 186
Laskennalliset kustannukset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 201	-6 500	0	-6 500	-3 176	48,9	-3 324
Poistot ja arvonalentumiset	-5 201	-6 500	0	-6 500	-3 176	48,9	-3 324
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-156 916	-166 349	-2 850	-169 199	-158 689	93,8	-10 510

Toimintatuottojen alitukset ja toimintakulujen ylitykset: Toimintatuotoissa ja -kuluissa ei toteutunut palkkatukityöllistäminen.

Kuntosali avainten ja aikojen myynti loppui kirjastolla 9.2. ja uusi Ceepos kassajärjestelmä otettiin käyttöön 12.2. Kassajärjestelmän kautta maksetaan kirjastomaksuja sekä esimerkiksi kunnan etätyötilojen vuokrat. Kuntosaliaikojen myynti siirtyi pääsääntöisesti Asio-verkkokauppaan, joka avattiin 1.3. Poikkeustapauksissa kuntosaliaikoja voi maksaa kirjastosta, jos esimerkiksi henkilöllä ei ole verkkopankkia käytössä, mutta käyttöoikeuden tekee hyvinvointikoordinaattori.

Kirjaston henkilöstössä tapahtui eläköityminen syksyllä 2024 ja kirjastossa työskentelee nyt yksi vakituinen työntekijä. Yhden henkilötyövuoden vähennys oli yksi kunnan arviointimenettelyn tasapainottamismenettelyn toimenpide.

Omatoimikirjaston kilpailutuksen voitti Lyngsoesystems. AVI myönsi avustusta omatoimikirjastohankkeelle. 26 000 kappaleen aineiston tarroittamista oli tarkoitus palkata palkkatuella ulkopuolinen henkilö. Tarroitus työ tehtiin omalla henkilöstöllä ja kustannukset kirjattiin sisäisellä laskulla. Omatoimikirjaston palautus- ja lainausautomaatti otettiin käyttöön 22.5.2024. Osittainen omatoimikirjasto käynnistyi 13. päivä marraskuuta. Helmikuussa tehtiin asiakaskysely kirjaston käytöstä sekä omatoimikirjaston käyttöönotosta. Vastauksia saatiin 96.

Päätös Quria-kirjastojärjestelmän käyttöönotosta tehtiin Heili-kirjastoissa nopealla aikataululla ja se otettiin käyttöön 2024 loppuvuodesta. Tämä toi myös ylimääräisiä kuluja, joita ei pystytty ennakoimaan.

Kirjaston muutosten vuosi sisälsi kolmen viikon sulkuajan, kun uusi kirjastojärjestelmä otettiin käyttöön. Poistoja tehtiin normaalia vuotta enemmän, koska tietokantaa piti siivota siirryttäessä uuteen kirjastojärjestelmään.

Vuonna 2024 siirryttiin valtakunnalliseen e-kirjastojärjestelmään ja Heili-kirjastojen oma E-kirjasto jäi pois käytöstä.

Utuna toimintana syksyllä aloitettiin Kirstin kirjallisuuskerho, joka kokoontui neljä kertaa ja osallistujia oli keskimäärin 14.

Tunnuslukuja

Kirjastopalvelut	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Henkilöstön lukumäärä	2	2		2
Kesätyöllistetyt nuoret, lkm	3	2	2	3
Kustannukset €/asukas	46	50	53	55
Lainaukset/asukas	9,71	10	10	10
Käynnit/asukas	3	4	4	4
Tapahtumat, lkm	0	6	3	17
Kokonaislainausten määrä/v	-	28 964	32 000	28 484
Fyysiset käynnit/v	8 582	10 916	10 000	10 718
Verkkokäynnit	14 785	16 471	15 000	15 955
Näyttelyt	4	7	3	9
Koululuokkavierailut	-	72	53	60
Kirjalaatikot Kn koulu	6	8	11	6
Liikuntavälinelainat	68	20	60	12

Vapaa-aikapalvelut

(Tilivelvollinen hyvinvointikoordinaattori)

Palvelusuunnitelma

Vapaa-aikapalveluiden tehtävänä on ylläpitää ja edistää kuntalaisten fyysistä, henkistä ja sosiaalista hyvinvointia luomalla edellytyksiä myös monipuoliselle ja omaehtoiselle kansalaistoiminnalle. Järjestöyhteistyön avulla tuetaan järjestöjen ja yhdistysten toimintaa, että ne voivat järjestää niin lasten, nuorten, aikuisväestön kuin ikäihmisten monipuolista harrastamista. Järjestöyhteistyö kattaa järjestöparlamentin, -avustukset, -oppaan, kesälehdten, tapahtumatiedotteet ja mahdollisuuden kokoontua asukastilassa, jossa voi järjestää eri toimintoja ja tapahtumia.

Liikuntapalveluihin kuuluvat eri ikäisten liikkumiseen ja terveellisiin elintapoihin ohjaaminen, urheiluseurojen toiminnan tukeminen avustusten avulla, erityisryhmien liikunnan tukeminen ja liikuntapaikkojen kunnossapito sekä kehittäminen. Tavoitteena on, että liikuntapaikat ja luontoreitit ovat kaikkien ikäryhmien, kuntalaisten, kesäasukkaiden ja matkailijoiden käytettävissä. Liikuntapaikkasuunnittelussa otetaan huomioon esteettömyys ja yhdenvertaisuus eri taajamien kesken. Kuntosali siirretään entisen Pikku-Palolan tiloihin ja samalla uusitaan tilavarausjärjestelmä ja otetaan käyttöön verkkokauppa, jota voidaan hyödyntää kunnan muissakin palveluissa.

Kulttuuripalveluissa vaalitaan paikallista kulttuuriperinnettä ja tuetaan kulttuurijärjestöjä avustusten sekä mainostamisen kautta. Kesätoria kehitetään yhdessä järjestöjen kanssa.

Pääpaino nuorisopalveluissa on nuortentilatoiminnassa ja etsivä nuorisotyössä. Nuortentilalla nuoret voivat viettää turvallista vapaa-aikaa ja tavata kavereita. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on auttaa nuoria elämänhallintaan koskevilla asioilla ja tarjoaa nuorelle yksilöllistä tukea ja ohjausta. Tavoitteena nuorisopalveluissa on saada nuoret terveellisten toimintojen pariin, osallisiksi ja kiinnostuneiksi vaikuttamaan itseään koskevilla asioilla.

Vapaa-aikapalveluissa tehdään yhteistyötä niin kunnan omien kuin maakunnan muiden toimijoiden kanssa ja hyödynnetään hankkeita.

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Vapaa-aikapalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Vahvistamme hyvinvointia. Kannustamme kuntalaisia liikkumaan.	Liikunta- ja virkistysmahdollisuuksia on tarjolla kaikille ikäryhmille ja tasapuolisesti eri taajamien kesken. Liikuntapaikat on selkeästi kuvattuna kunnan nettisivuilla.	Liikuntapaikkojen ja luontoreittien lukumäärä (lipas) kuntosalin käyttäjämäärä
Toteuma: liikuntapaikkoja ja luontoreittejä 64 kpl, 757 kuntosalin käyttöoikeutta ajalla 1.3.-31.12. ja 91 muuta käyttöoikeutta (Teollisuustien kuntosali suljettiin 11.2.2024), 6 viikoittaista kuntosaliryhmää		
Yhteistyö järjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa on aktiivista.	Järjestöjen toimintaa mahdollistetaan asukastilan käytöllä ja järjestöavustuksilla	Järjestöavustukset, asukastilan varaukset
Toteuma: järjestöavustuksia myönnettiin 21 järjestölle / yhteisölle yhteensä 23 400 €, asukastilalla 336 varausta		
Hyvinvoivat nuoret	Kotikunnassa viihtyvät nuoret, nuorisotyön monipuolinen kehittäminen	Nuorisotilan kävijämäärät, nuorisotyön tapahtumat, retket, palautekyselyt
Toteuma: Lämpärillä kävijöitä 1850, asukastilalla 63, tapahtumia 2 joissa 268 kävijää, Lämpärillä 18 erikoispäivää, Lämpärillä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely, vastaajia 17, yhteinen laskettelureissu Messilään Savitaipaleen kanssa		
Strategiatavoite: Elinvoima		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Muut ikäryhmät / yhteiset tehtävät	Tuotamme hyvinvointia edistäviä ennaltaehkäiseviä palveluja yhdessä hyvinvointialueen ja muiden kuntien kanssa.	Työttömyysaste, aloitteiden määrä ja toimenpiteet, hankeraportointi, hyvinvointikertomus / indikaattorit
Toteuma: Etsivän nuorisotyön hankeraportti, hyvinvointikertomus		

Vapaa-aikapalvelut

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Myyntituotot	21 371	16 000	0	16 000	22 391	139,9	-6 391
Tuet ja avustukset	-7 809	17 000	-2 000	15 000	14 661	97,7	339
Muut toimintatuotot	1 865	1 200	0	1 200	0	0,0	1 200
TOIMINTATUOTOT	15 427	34 200	-2 000	32 200	37 051	115,1	-4 851
Palkat ja palkkiot	-98 526	-92 408	0	-92 408	-92 024	99,6	-384
Henkilösivukulut	-23 102	-22 493	0	-22 493	-20 939	93,1	-1 554
Henkilöstökulut	-121 628	-114 901	0	-114 901	-112 963	98,3	-1 938
Asiakaspalvelujen ostot	-287	-3 000	0	-3 000	-225	7,5	-2 775
Muiden palveluiden ostot	-55 763	-84 816	-1 400	-86 216	-68 283	79,2	-17 933
Palvelujen ostot	-56 050	-87 816	-1 400	-89 216	-68 508	76,8	-20 708
Ostot tilikauden aikana	-14 251	-19 400	0	-19 400	-11 378	58,7	-8 022
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-14 251	-19 400	0	-19 400	-11 378	58,7	-8 022
Avustukset kotitalouksille	-4 500	-4 100	0	-4 100	-1 300	31,7	-2 800
Avustukset yhteisöille	-20 420	-28 500	0	-28 500	-23 900	83,9	-4 600
Avustukset	-24 920	-32 600	0	-32 600	-25 200	77,3	-7 400
Vuokrat	-49 614	-40 796	0	-40 796	-42 419	104,0	1 623
Muut toimintakulut	0	-300	0	-300	373	-124,2	-673
Muut toimintakulut	-49 614	-41 096	0	-41 096	-42 046	102,3	950
TOIMINTAKULUT	-266 462	-295 813	-1 400	-297 213	-260 096	87,5	-37 117
TOIMINTAKATE	-251 036	-261 613	-3 400	-265 013	-223 044	84,2	-41 969
Laskennalliset kustannukset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 177	-24 600	0	-24 600	-19 308	78,5	-5 292
Poistot ja arvonalentumiset	-19 177	-24 600	0	-24 600	-19 308	78,5	-5 292
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-270 213	-286 213	-3 400	-289 613	-242 352	83,7	-47 261

Toimintatuottojen alitukset ja toimintakulujen ylitykset:

Avustuksia jaettiin kyläyhdistyksille liikuntapaikkojen hoitoon ja ylläpitoon. Samoin tuettiin paikallisia urheiluseuroja heidän toiminnassaan. Avustuksiin varattuja määrärahoja jäi jakamatta, koska kaikki eivät hakeneet avustusta taikka eivät toimittaneet avustuksen maksamiseksi liitteitä.

Vuoden 2024 suurin satsaus liikuntapaikoissa oli kuntosalin muuttaminen uusiin tiloihin. Remontissa hyödynnettiin kunnan työllistämisyksikköä. Paikallinen kuntosaliohjaaja suunnitteli salin. Muutto Kanervatie 15:ta tapahtui helmikuun aikana. Avajaiset pidettiin 1.3. Kuntosalille uusittiin kulunvalvonta- ja tilavarausjärjestelmä. Kuntosaliajat ostetaan Asio-verkkokaupan kautta. Vain poikkeustapauksissa, esimerkiksi jos henkilöllä ei ole verkkopankkia käytössä, kuntosaliaikaa voi ostaa kirjastosta.

Sivistyslautakunta hyväksyi 21.2.2024 § 2 kuntosalin uuden hinnoittelun ja kuntosaliaikojen muutokset sekä sakkomaksun. Uusi kuntosali on käyttäjäpalautteen perusteella otettu hyvin vastaan.

Nuorisotyö koostui pääosin nuortentilatyöstä ja Etsivästä nuorisotyöstä. AVI myönsi 12 500 euron erityisnuorisotyön avustuksen etsivänuorisotyön järjestämiseksi ajalla 1.4.2024-31.3.2025. Avustus tulee käyttää etsivän nuorisotyöntekijän (0,5 htv) palkkakuluihin.

Nuortentila Lämpärillä oli perjantai-iltaisina toinen valvoja nuorisotyönohjaajan lisäksi. Tämä mahdollisti monenlaisten tapahtumien ja tempausten tekemisen kuten kilpailujen, näyttelyiden ja erilaisten teemajuhlien. Asukastilalla oli kerran kuukaudessa nuortenilta.

Hiihtolomaviikolla toteutui laskettelureissu Messilään yhteistyössä Savitaipaleen kunnan nuorisotyön kanssa.

Nuorisovaltuusto ei kokoontunut vuoden 2024 aikana ja sen toimintakausi päättyi vuoden 2024 lopussa.

Nuorisotyössä otettiin loppuvuodesta käyttöön kunnallisen nuorisotyön dokumentaatiojärjestelmä nuodo.

Kulttuuripalveluissa tuettiin avustuksilla lemiläisiä järjestöjä, jotka pitivät esillä lemiläistä kulttuuria ja perinteitä. Lemin Musiikkijuhlat oli yksi vuosittaisista avustuskohteista. Kunnan ja Lemin Musiikkiyhdistyksen välinen yhteistyösopimus hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 14.8.2024 § 43.

Etelä-Karjalassa on tehty yhteinen ja yhdenvertainen kulttuurikasvatussuunnitelma Kulttuuripolku. Se on opetussuunnitelmaa täydentävä suunnitelma Etelä-Karjalan maakunnan kunnille ja kouluille. Kulttuurikasvatussuunnitelma Kulttuuripolku perustuu valtakunnallisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) ja lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019). Lemin Kulttuuripolku on päivitetty vastaamaan yhteistä kulttuurikasvatussuunnitelmaa ja Lemillä Kulttuuripolulle astutaan jo varhaiskasvatuksessa. Yhteisen Kulttuuripolun rinnalla kulkee Lemin oma kulttuuriperinnekasvatus. Kulttuuripolku on osa Metku-hanketta, jota hallinnoi Lappeenranta ja johon kaikki maakunnan kunnat kuuluvat. Hankkeen avustus on 40 % ja omarahaosuus 60 %. Lemin kulttuurikasvatussuunnitelma Kulttuuripolun päivitys hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 27.11.2024 § 70.

Järjestöyhteistyö oli iso osa kulttuuripalveluiden toimintaa. Toritoimikunnasta perustettu Elävä Lemi ry:n yksi toiminto oli kesätorin kehittäminen yhteistyössä muiden järjestöjen ja kunnan kanssa. Vuoden 2024 aikana aloitettiin kesätorin kiinteän myyntikojun, esiintymislavan ja sähkötöiden uusiminen. Tarkoitus on hakea Leader Länsi-Saimaalta rahoitusta suunnitelmien toteuttamiseksi vuoden 2025 aikana. Kunta on hankkeessa vahvasti mukana. Järjestöparlamentti kokoontui vuoden aikana neljä kertaa.

Tunnuslukuja

Vapaa-aikapalvelut	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Henkilöstön lukumäärä	2	3		2
Kesätyöllistetyt nuoret, lkm	1	1	1	1
Nuorisovaltuuston kokoukset, kpl	2	1	4	0
Liikunta, avustusta saaneet yhteisöt	3	8	8	9
Nuoriso, avustusta saaneet yhteisöt	10	3	4	3
Nuorisotilan aukiolo, pv/v	120	113	130	108
Nuorisotilakäynnit, lkm/v	2113	2560	1600	1850
Nuoriso, hankkeiden määrä	1	1	1	1
Kulttuuri, avustusta saaneet yhteisöt	7	5	6	9
Asukastila varaukset	220	277	230	336
Asukastilan nuortenillat				8
Asukastilan nuortentilakäynnit, lkm/v				63

Sivistyslautakunnan tulosalueet yhteensä

Sivistyslautakunta

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Myyntituotot	118 558	121 700	5 700	127 400	143 384	112,5	-15 984
Maksutuotot	111 293	91 400	0	91 400	86 701	94,9	4 699
Tuet ja avustukset	311 133	64 300	103 080	167 380	147 838	88,3	19 542
Muut toimintatuotot	8 225	8 700	0	8 700	8 521	97,9	179
TOIMINTATUOTOT	549 209	286 100	108 780	394 880	386 445	97,9	8 435
Palkat ja palkkiot	-3 278 126	-3 167 258	-42 428	-3 209 686	-3 077 895	95,9	-131 791
Henkilösivukulut	-800 385	-783 498	-2 968	-786 466	-721 186	91,7	-65 280
Henkilöstökulut	-4 078 511	-3 950 756	-45 396	-3 996 152	-3 799 081	95,1	-197 071
Asiakaspalvelujen ostot	-157 622	-199 100	-5 500	-204 600	-172 858	84,5	-31 742
Muiden palveluiden ostot	-1 558 213	-1 552 660	-71 414	-1 624 074	-1 531 046	94,3	-93 028
Palvelujen ostot	-1 715 836	-1 751 760	-76 914	-1 828 674	-1 703 904	93,2	-124 770
Ostot tilikauden aikana	-113 402	-136 500	-9 580	-146 080	-122 008	83,5	-24 072
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-113 402	-136 500	-9 580	-146 080	-122 008	83,5	-24 072
Avustukset kotitalouksille	-125 686	-133 820	4 060	-129 760	-100 764	77,7	-28 996
Avustukset yhteisöille	-20 420	-28 500	0	-28 500	-23 900	83,9	-4 600
Avustukset	-146 106	-162 320	4 060	-158 260	-124 664	78,8	-33 596
Vuokrat	-649 074	-653 480	-300	-653 780	-639 270	97,8	-14 510
Muut toimintakulut	-11 249	-7 100	-3 000	-10 100	-10 067	99,7	-33
Muut toimintakulut	-660 323	-660 580	-3 300	-663 880	-649 337	97,8	-14 543
TOIMINTAKULUT	-6 714 179	-6 661 916	-131 130	-6 793 046	-6 398 993	94,2	-394 053
TOIMINTAKATE	-6 164 970	-6 375 816	-22 350	-6 398 166	-6 012 549	94,0	-385 617
Laskennalliset kustannukset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-230 714	-230 800	0	-230 800	-221 991	96,2	-8 809
Poistot ja arvonalentumiset	-230 714	-230 800	0	-230 800	-221 991	96,2	-8 809
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-6 395 684	-6 606 616	-22 350	-6 628 966	-6 234 540	94,0	-394 426

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Tekninen hallinto

(tilivelvollinen: tekninen johtaja)

Palvelusuunnitelma

Teknisen hallinnon tulosalueelle sisältyvät teknisten palvelujen toimialan kokous ja muut hallinnon yleiset kulut. Yhdyskuntasuunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävän vaikutusten arviointiin perustuen kehittää Lemin kuntaa kestävän kehityksen periaatteella. Kunnan on voitava osoittaa laadukkaita rakennuspaikkoja kaava-alueilla ja edistettävä myös haja-asutusalueen rakentamismahdollisuuksia. Teknisen lautakunnan alaiset palvelut ovat merkittävässä roolissa kunnan valmiussuunnittelussa, jossa tavoitteena on turvata kunnan toiminnalle tärkeät palvelut mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa yhteiskunnan turvallisuustilanteissa. Tämä vaatii myös yhteistyötä toimialojen välillä. Rakennusvalvonnan tavoitteena on käsitellä lupahakemukset kohtuullisessa ajassa, sekä panostaa valvonnassa ohjauksen laatuun. Ennakoivalla ohjauksella pyritään vähentämään rakentamisen virheitä.

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Hallinto, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Panostamme hallinnon avoimuuteen ja tiedolla johtamiseen.	Keskusteleva lautakuntatyöskentely, osaava/koulutettu henkilöstö, hyvin valmistellut kokousasiat	Itsearviointi
Toteuma: Lautakunta työskentely on ollut keskustelevaa ja puhtauspalveluiden henkilöstöä on koulutettu uusiin työmenetelmiin.		
	Hulevesitulvariskien arvionnit	tehty
Toteuma: Riskit Lemin alueella ovat vähäisiä (Mikon- ja Suntianlahden jäteveden pumppaamot ovat kriittisimmät).		
	Ilmastolain mukainen ilmastosuunnitelma valtuustokaudella 2025-2029	toimintakertomus
Toteuma: Suunnitelmatyötä tehdään parhaillaan.		
Strategiatavoite: Elinvoima		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Meillä on toimivat ja monipuoliset sähköiset palvelut.	Käsitellään rakennuslupahakemukset kohtuullisessa ajassa	Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika
Toteuma: Rakennuslupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika viikon tarkkuudella on kaksi viikkoa.		

Teknisen toimen hallinto

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Yliitys/alitus
Myyntituotot	30 672	19 260	0	19 260	18 391	95,5	869
Maksutuotot	22 471	22 000	0	22 000	19 355	88,0	2 645
Tuet ja avustukset	2 456	0	0	0	130	0,0	-130
TOIMINTATUOTOT	55 599	41 260	0	41 260	37 876	91,8	3 384
Valmistus omaan käyttöön	8 690	0	0	0	0	0,0	0
Palkat ja palkkiot	-184 508	-132 277	-19 890	-152 167	-162 183	106,6	10 015
Henkilösivukulut	-44 502	-31 458	-4 030	-35 488	-35 082	98,9	-405
Henkilöstökulut	-229 010	-163 735	-23 920	-187 655	-197 265	105,1	9 610
Muiden palveluiden ostot	-48 260	-60 140	-1 750	-61 890	-52 724	85,2	-9 166
Palvelujen ostot	-48 260	-60 140	-1 750	-61 890	-52 724	85,2	-9 166
Ostot tilikauden aikana	-496	-1 000	0	-1 000	-593	59,3	-407
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-496	-1 000	0	-1 000	-593	59,3	-407
Vuokrat	-20 282	-22 084	0	-22 084	-12 751	57,7	-9 333
Muut toimintakulut	-342	0	0	0	-50	0,0	50
Muut toimintakulut	-20 624	-22 084	0	-22 084	-12 801	58,0	-9 283
TOIMINTAKULUT	-289 699	-246 959	-25 670	-272 629	-263 383	96,6	-9 246
TOIMINTAKATE	-234 100	-205 699	-25 670	-231 369	-225 507	97,5	-5 862
Laskennalliset kustannukset							
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-234 100	-205 699	-25 670	-231 369	-225 507	97,5	-5 862

Toimintatuottojen alitukset ja toimintakulujen ylitykset: Toimintatuotot alittuivat rakennuslupamaksuissa. Toimintakulut alittuivat ict-palveluissa, tältä osin talousarviossa oli ylibudjetoitua. Sisäiset toimintatuotot ja -kulut alittivat talousarvion.

Tunnuslukuja

Tekninen hallinto	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Kokoukset	6	6	8	6
Käsitellyt asiat	51	43	60	31
Henkilöstö	3	4	2	2
Rakennusluvat	25	20	-	16
josta uudet rakennukset	13	13	-	10
Toimenpideluvat	25	20	-	13
Ilmoitusluvat	27	28	-	16
Suunnittelutarve- ja poikkeamisratkaisut	3	2	-	1
Tarkastukset ja katselmukset	90	73	-	52
Ylimääräiset katselmukset	11	12	-	13
Aloituskokoukset	4	3	-	5

Kiinteistötoimi ja tukipalvelu (Tilivelvollinen: tekninen johtaja)

Palvelusuunnitelma

Ympäristöhoidon tehtävänä on hoitaa luonnon-, viherympäristöjä sekä ehkäistä ympäristöongelmien syntyä. Ympäristönsuojelun yleiset tehtävät eli ympäristön tilan seuranta sekä ympäristön tilan ja luonnonsuojelun edistäminen.

Liikenneväylien osalta tavoitteena on ihmisten ja ajoneuvojen liikkuminen turvallisesti muita ihmisiä ja luontoa häiritsemättä. Kunnan hoitama tiestö ja kevyen liikenteen väylät pidetään kunnossa kaikkina vuoden ja vuorokauden aikoina.

Sisäisen palvelutoiminnan tavoitteena on pitää laadukas konekanta ja riittävä materiaalivarasto rutiinitehtävien hoitamiseksi. Koneiden toimintavarmuuden pitää olla hyvä eivätkä korjauskustannukset saa olla kohtuuttomat. Varastosta täytyy löytyä tarvikkeet mm. ennalta arvaamattomien vesi- ja viemärilinjoiden korjauksiin.

Kunnan omistamien kiinteistöjen hallinta kuuluu tekniselle lautakunnalle ja muut toimialat ja kiinteistöjen vuokraajat ovat ainoastaan kiinteistöjen käyttäjiä. Kiinteistöjen rakentamisesta ja peruskorjaamisesta päätetään vuosittain talousarviossa. Kiinteistöt pidetään käyttökunnossa ja pyritään estämään ennakolta suurien korjauskustannusten synty. Kunnossapitona tehtävistä korjauksista ja ylläpidosta vastaavat tekninen lautakunta ja teknisten palvelujen toimiala tämän tulosalueen määrärahoilla. Tulosalueelle kuuluvat myös kunnan ruoka- ja siivouspalvelut.

Maa- ja metsätilojen avulla tarjotaan kuntalaisille hyviä virkistysmahdollisuuksia metsäntuottoa unohtamatta. Kaavoituksella tehostetaan alueiden käyttöä. Metsänhoitotoimenpiteitä tehtäessä otetaan huomioon kuntalaisen virkistysmahdollisuudet ja luonto. Puistot ja yleiset alueet pidetään viihtyisinä ja toimivina. Leikkikentät, laiturit, matonpesupaikat ja venepaikat pidetään käyttökelpoisina ja siisteinä koko kesän.

Kunnan ilmastosuunnitelma

Ilmastolain 14 a §:n mukaan kunnan on laadittava tai päivitettävä ilmastosuunnitelma vähintään kerran valtuustokaudessa. Suunnitelman tulee sisältää muun muassa päästövähennystavoite ja toimet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Lisäksi kunnan on seurattava suunnitelman toteutumista ja otettava se huomioon kuntastrategiassa ja kunnan toimintakertomuksessa. Ensimmäinen ilmastolain mukainen ilmastosuunnitelma tulee valmistua valtuustokaudella 2025-2029.

Lemin kunta on mukana ajalla 1.8.2023- 30.6.2025 yhteishankkeessa Etelä-Karjalan liiton, Ruokolahden, Luumäen, Parikkalan, Rautjärven ja Taipalsaaren kunnan kanssa.

Ruokolahden kunta oli avustuksen hakijana ja suunnittelua varten kunnille on myönnetty valtionapua 45 000 euroa/kunta, ei omavastuuta. Lemin kunnalle on varattu 12 000 euroa suunnittelutyöstä syntyviin kustannuksiin.

Toteuma: Ilmastosuunnitelma-hankkeelle kirjatut toimintakulut ovat hankkeen alusta alkaen 4 400 euroa. Kustannukset on laskutettu Ruokolahden kunnalta.

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Kiinteistötoimi ja tukipalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Työtilat ovat turvallisia ja terveitä.	Kuntotarkastus vuosittain teknisen johtajan johdolla	Kiinteistön ylläpitokustannukset, ylläpito- ja korjaustoimenpiteiden lkm
Toteuma: Lemillä on toimiva sisäilmatyöryhmä, jonka työskentely auttaa työtilojen seurannassa.		
Tulosalue: Kiinteistötoimi ja tukipalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
	Koneiden toimintavarmuuden parantaminen: riittävä materiaalivarasto	Korjauskustannukset, tarvikkeiden määrä
Toteuma: Koneiden ja laitteiden huolto ohjeiden tekeminen on käynnistetty.		
Tulosalue: Kiinteistötoimi ja tukipalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Elinvoima		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Panostamme sujuviin liikenneyhteyksiin.	Liikenneväylät pidetään kunnossa kaikkina vuoden ja vuorokauden aikoina	Toimiva liikenneturvallisuustyöryhmä, palautekyselyt
Toteuma: Asiakastytyväisyys ollut osalta hyvää (mm. talvikunnossapito ja piennarniitto).		
Tulosalue: Kiinteistötoimi ja tukipalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Elinvoima		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Pidämme asuinympäristön viihtyisänä.	Leikkikenttien, laitureiden, matonpesupaikkojen ja venepaikkojen käyttökelpoisuus ja siisteys läpi kesän	Käyttöaika
Toteuma: Asiakastytyväisyys ollut osalta hyvää. Venerantoihin on kaivattu kameravalvontaa.		
Tulosalue: Kiinteistötoimi ja tukipalvelut, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Vakaa ja tasapainoinen kuntatalous		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Lisäämme palveluiden kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta.	Tukipalveluita seurataan vuosittain	Keskustelu asiakkaan kanssa (varhaiskasvatus ja perusopetus)
Toteuma: Keskustelua asiakkaan kanssa on käyty johtoryhmän kokouksissa.		

Kiinteistötoimi ja tukipalvelu

Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Yliitys/alitus
Myyntituotot	845 398	888 072	0	888 072	888 885	100,1	-813
Maksutuotot	2	0	0	0	0	0,0	0
Tuet ja avustukset	31 881	16 100	0	16 100	15 724	97,7	376
Muut toimintatuotot	996 438	1 003 666	0	1 003 666	988 040	98,4	15 626
Valmisteverastojen muutos	0	0	0	0	9 377	0,0	-9 377
TOIMINTATUOTOT	1 873 719	1 907 838	0	1 907 838	1 902 026	99,7	5 812
Palkat ja palkkiot	-538 726	-488 212	-6 160	-494 372	-510 065	103,2	15 693
Henkilösivukulut	-128 509	-119 979	1 580	-118 399	-114 325	96,6	-4 074
Henkilöstökulut	-667 235	-608 191	-4 580	-612 771	-624 390	101,9	11 619
Asiakaspalvelujen ostot	-474	0	0	0	0	0,0	0
Muiden palveluiden ostot	-349 625	-430 454	0	-430 454	-436 430	101,4	5 976
Palvelujen ostot	-350 099	-430 454	0	-430 454	-436 430	101,4	5 976
Ostot tilikauden aikana	-551 490	-545 300	-25 200	-570 500	-552 689	96,9	-17 811
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-551 490	-545 300	-25 200	-570 500	-552 689	96,9	-17 811
Vuokrat	-327 839	-324 996	0	-324 996	-342 898	105,5	17 902
Muut toimintakulut	-5 215	-400	0	-400	-2 701	675,1	2 301
Muut toimintakulut	-333 055	-325 396	0	-325 396	-345 598	106,2	20 202
TOIMINTAKULUT	-1 901 879	-1 909 341	-29 780	-1 939 121	-1 959 107	101,0	19 986
TOIMINTAKATE	-28 160	-1 503	-29 780	-31 283	-57 081	182,5	25 798
Laskennalliset kustannukset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-234 147	-243 400	0	-243 400	-233 040	95,7	-10 360
Kertaluonteiset poistot	0	-5 100	0	-5 100	-8 130	159,4	3 030
Poistot ja arvonalentumiset	-234 147	-248 500	0	-248 500	-241 170	97,1	-7 330
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-262 306	-250 003	-29 780	-279 783	-298 251	106,6	18 467

Toimintatuottojen alitukset ja toimintakulujen ylitykset: Jätehuollon toimintatuottoihin oli arvioitu 5 000 euroa. 1.1.2024 lähtien Etelä-Karjalan jätehuolto ei ole kerännyt kunnille tilitettävää kuntalisää (poistunut viranomaisten hyväksymästä taksasta). Teiden kunnossapidon -kustannuspaikalle oli kirjattu kertaluonteisina 12 800 euroa asianajotoimiston palveluihin ja 23 700 euron pakollinen varaus.

Tunnuslukuja

Kiinteistötoimi ja tukipalvelut	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Henkilöstö	19	20	17	15
- vakinaiset	17	17	15	14
- sijaiset, määräaikaiset	1	1	2	0
- työllistetyt	1	2	0	1
Kesätyöllistetyt nuoret, lkm	11	10	9	7

Vesihuolto

(Tilivelvollinen tekninen johtaja)

Palvelusuunnitelma

Vesihuolto on kunnan elintärkeä peruspalvelu. Sen tehtävänä on turvata puhtaan veden saatavuus ja jäteveden asianmukainen käsittely vesi- ja viemärilaitoksen toiminta-alueella. Vesihuollon eriyttäminen tapahtuu kirjanpidollisena taseyksikkönä.

Valtuuston sitovat tavoitteet

Tulosalue: Vesihuolto, Strategiaohjelma: Hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen 2030 mennessä		
Strategiatavoite: Hyvinvointi		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Tuotamme hyvinvointia edistäviä ennaltaehkäiseviä palveluita.	Toimiva ja häiriötön vesihuolto. Vesihuoltolaitokset kunnossa, osaava henkilöstö.	palautekyselyt (webropol)
Toteuma: Seudullisen yhteistyö mahdollisuus selvitetään. Palautekyselyä ei ole tehty.		
	Toimintavarma ja laadukas vesiaitos: Mahdollisimman vähän häiriöitä.	häiriöiden määrä kpl/vuosi, > 3
Toteuma: Kirkonkylän vesijohtoverkoston paineenalentuma on saatu rajattua pienelle alueelle. Työ jatkuu edelleen.		
	Talousveden laatuvaatimukset täyttyvät: Tehdään aktiivisesti tutkimuksia veden laadusta.	laatumittarit
Toteuma: Noudatetaan valvontatutkimusohjelmaa. Vesianalyysitulokset ovat kotisivuilla nähtävillä.		
	Viemäreiden laadukas toimivuus: Muista kuin sähkökatkoista aiheutuvat toimintahäiriöt. Mahdollisimman vähän viemäritukoksia	häiriöiden määrä kpl/vuosi, > 3
Toteuma: Runkoviemärin tukoksia ollut 1 kpl.		
	Jätevesilinjojen toimivuus: Jäteveden vuodot minimoidaan	m ³ / vuosi
Toteuma: Löydetty kolme jätevesikaivoa, joista on tullut hulevettä viemäriverkostoon. Näistä kaksi on jo korjattu.		
Strategiatavoite: Elinvoima		
Strategiasta johdettu vaikuttavuus-/palvelutavoite	Tulosalueen tavoite ja toimenpide	Mittari, tunnusluku/tavoitearvo
Teemme aktiivista yhteistyötä eri verkostoissa: yrittäjien ja muiden	mm. Seudullinen vesihuollon selvitystyö	
Toteuma: Yhteistyö jatkuu laajalla selvityksellä. Selvitystyöhön on saatu ELY:n avustus.		

Vesihuolto

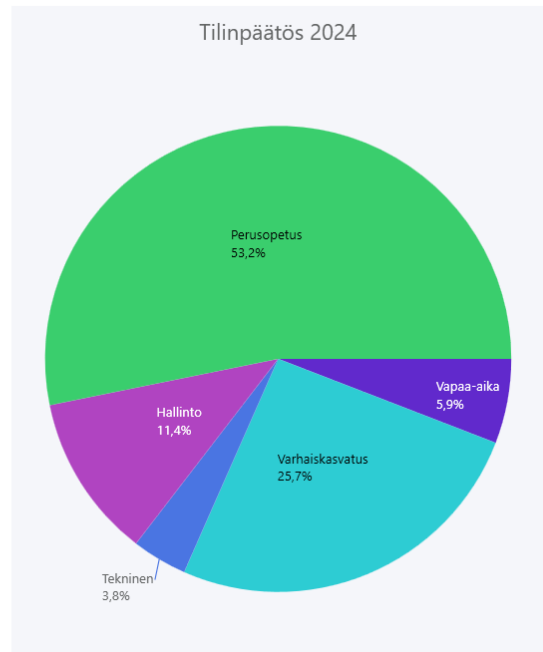
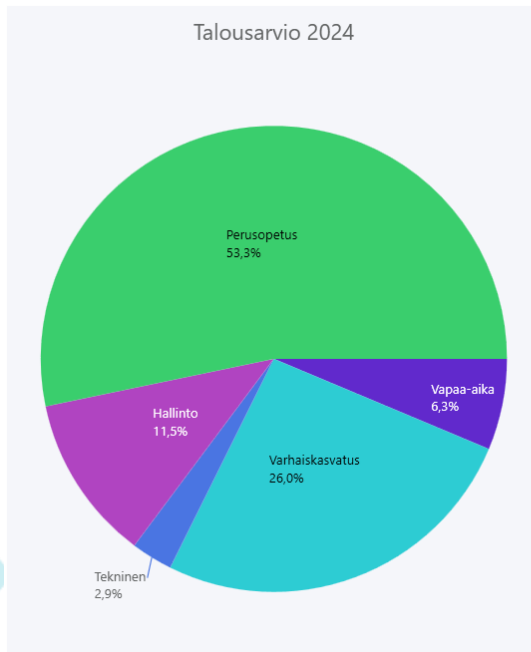
Tuloslaskelma	Tp 2023	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Myyntituotot	412 557	403 400	0	403 400	403 754	100,1	-354
Tuet ja avustukset	133	0	0	0	0	0,0	0
Muut toimintatuotot	73	0	0	0	418	0,0	-418
TOIMINTATUOTOT	412 764	403 400	0	403 400	404 172	100,2	-772
Palkat ja palkkiot	-12 435	0	0	0	-1 403	0,0	1 403
Henkilösivukulut	-3 154	0	0	0	-314	0,0	314
Henkilöstökulut	-15 588	0	0	0	-1 718	0,0	1 718
Muiden palveluiden ostot	-281 208	-279 768	-5 500	-285 268	-316 534	111,0	31 266
Palvelujen ostot	-281 208	-279 768	-5 500	-285 268	-316 534	111,0	31 266
Ostot tilikauden aikana	-45 431	-45 600	-22 900	-68 500	-71 962	105,1	3 462
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-45 431	-45 600	-22 900	-68 500	-71 962	105,1	3 462
Vuokrat	-979	-900	0	-900	-1 010	112,2	110
Muut toimintakulut	-1 320	-1 000	0	-1 000	-1 609	160,9	609
Muut toimintakulut	-2 299	-1 900	0	-1 900	-2 619	137,8	719
TOIMINTAKULUT	-344 527	-327 268	-28 400	-355 668	-392 832	110,4	37 164
TOIMINTAKATE	68 237	76 132	-28 400	47 732	11 339	23,8	36 393
Laskennalliset kustannukset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-70 288	-74 700	0	-74 700	-64 997	87,0	-9 703
Poistot ja arvonalentumiset	-70 288	-74 700	0	-74 700	-64 997	87,0	-9 703
Tulosalueen kokonaiskustannukset	-2 051	1 432	-28 400	-26 968	-53 658	199,0	26 690

Toimintatuottojen alitukset ja toimintakulujen ylitykset: Vesihuollon tulot toteutuvat arvioidusti. Toimintakulut ylittyivät arvioidusta 36 400 euroa minkä vuoksi toimintakate ei toteutunut. Vesihuollon palveluiden ostoihin on kirjattu 26 300 euron pakollinen varaus. Puhtaan veden osto ylitti talousarvion 9 300 eurolla.

Tunnuslukuja

Vesihuolto	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Liittymät, kpl **)	633	651	656	636
- josta uudet liittymät	0	2	5	0
Talovesinäytteet				
Oma valvonta, krt/v	3	3	3	3
Jatkuva seuranta, krt/v	3	3	3	3
Jaksottaiset, krt/v	1	1	1	1
Laitoksen toimintavarmuus				
Häiriöiden määrä (talovesi)	0	1	< 3	2
toimintahäiriö (jätevesi,	0	1	< 3	2
Pumpattu talovesi, m ³ /v	66 099	57 983	70 000	43 571
Ostettu talovesi, m ³ /v				26 973
Vastaanotettu jätevesi, m ³ /v, Toikansuo	77 154	77 513	76 000	94 636
Laskutettu vesimäärä m ³ /v	71 895	70 496	70 000	69 345
Laskutettu jätevesimäärä, m ³ /v	63 353	60 334	65 000	63 425
Veden myyntihinta *)	1,89	1,89	1,89	1,86
Jäteveden myyntihinta *)	4,16	4,16	4,11	4,11
*) hinnat korjattu verottomiksi, 1.9.2024 alv muutos				
**) järjestelmävaihdosta johtuen arvoissa on virhe				

TULOSALUEIDEN TOIMINTAKATTEET

Grafiikkaan sisällytetyt tulosalueet:

Hallinto: Vaalit, tarkastus- ja arviointitoimi, hallintopalvelut, elinvoimapolvelut, maakunnalliset palvelut ja sivistystoimen hallinto

Perusopetus: Perusopetuspalvelut

Varhaiskasvatus: Varhaiskasvatuspalvelut

Vapaa-aika: Muut opetuspalvelut, kirjastopalvelut, vapaa-aikapalvelut

Tekninen: Teknisen toimen hallinto, kiinteistötoimi ja tukipalvelut, vesihuolto

2.1.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Toimintatuotot						
Myyntituotot	551 800	159 000	710 800	717 495	100,9	-6 695
Maksutuotot	113 400	0	113 400	106 056	93,5	7 344
Tuet ja avustukset	118 300	103 080	221 380	229 905	103,9	-8 525
Muut toimintatuotot	294 000	1 000	295 000	314 632	106,7	-19 632
Toimintatuotot yhteensä	1 077 500	263 080	1 340 580	1 368 088	102,1	-27 508
Valmisteverastojen muutos	0	-2 000	-2 000	7 435	-371,8	-9 435
Toimintakulut						
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-4 157 036	-75 878	-4 232 914	-4 129 729	97,6	-103 185
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-890 248	-5 747	-895 995	-856 175	95,6	-39 820
Muut henkilösivukulut	-128 887	-1 171	-130 058	-95 670	73,6	-34 388
Henkilöstökulut yhteensä	-5 176 172	-82 796	-5 258 968	-5 081 574	96,6	-177 393
Palvelujen ostot	-1 963 490	-118 264	-2 081 754	-1 973 270	94,8	-108 484
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-728 000	-57 680	-785 680	-752 149	95,7	-33 531
Avustukset	-339 820	4 060	-335 760	-277 281	82,6	-58 479
Muut toimintakulut	-339 200	-3 300	-342 500	-370 506	108,2	28 006
Toimintakulut yhteensä	-8 546 682	-257 980	-8 804 662	-8 454 779	96,0	-349 882
Toimintakate	-7 469 182	3 100	-7 466 082	-7 079 256	94,8	-386 825
Verotulot	6 902 000	0	6 902 000	7 250 962	105,1	-348 962
Valtionosuudet	1 393 300	-4 100	1 389 200	1 394 934	100,4	-5 734
Korkotuotot	12 000	0	12 000	18 942	157,9	-6 942
Muut rahoitustuotot	2 200	0	2 200	29 148	1 324,9	-26 948
Korkokulut	-119 800	0	-119 800	-108 655	90,7	-11 145
Muut rahoituskulut	-6 000	0	-6 000	-14 204	236,7	8 204
Rahoitustuotot- ja kulut yhteensä	-111 600	0	-111 600	-74 769	67,0	-36 831
Vuosikate	714 518	-1 000	713 518	1 491 871	209,1	-778 353
Suunnitelman mukaiset poistot	-658 600	0	-658 600	-615 124	93,4	-43 476
Kertaluonteiset poistot	-5 100	0	-5 100	-8 130	159,4	3 030
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-663 700	0	-663 700	-623 254	93,9	-40 446
Tilikauden tulos	50 818	-1 000	49 818	868 617	1 743,6	-818 799

Verotulojen talousarviota paremmat tilitykset johtuivat kunnallisverotilityksissä jako-osuusmuutoksesta. Talousarvioon verrattuna jako-osuuden muutos lisäsi verotuloja 336 000 euroa, josta 220 000 euroa kohdistui vuoden 2024 tilityksiin ja 116 000 euroa aikaisempien vuosien tilityksiin. Yhteisöveroa kertyi 5 000 euroa ja kiinteistöveroja 6 000 euroa talousarviota paremmin.

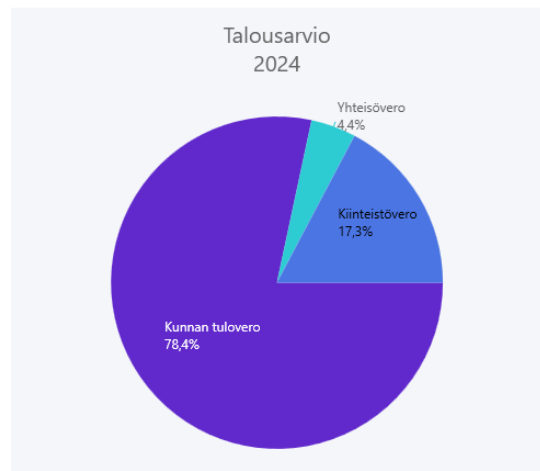
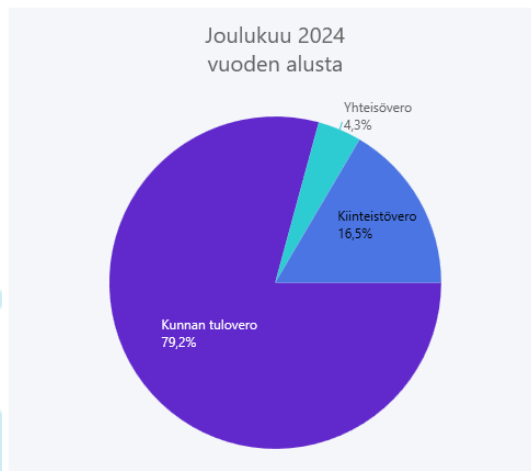
Valtionosuukissa joulukuun valtionosuuden tarkistus pienensi kunnan omarahoitusosuutta lukiokoulutuksessa 1 900 euroa. Koska alle 2 000 euron suoritusta ei makseta, kirjattiin muutos muihin toimintatuottoihin.

Rahoitusmarkkinoiden kireä tilanne heijastui korkokuluihin. Lainojen korkokulut toetuivat talousarvion mukaisesti. Korolta suojaavat korkojohdannaiset tuotti 28 700 euroa, 8 700 euroa talousarviota enemmän. Korkokulut odotetaan kasvavan lähivuosina, kun kiinteäkorkoisten lainojen korot tulevat tarkistettavaksi. Korkotason nousu lisäsi korkotuottoja 6 900 euroa ja osinko ja osuuspääoman korkotuottoja kertyi 8 000 euroa talousarviota enemmän.

Verotulojen erittely

Verotulot	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Kunnan tulovero	5 408 000	0	5 408 000	5 744 532	106,2	-336 532
Osuus yhteisöveron tuotosta	303 000	0	303 000	308 492	101,8	-5 492
Kiinteistövero	1 191 000	0	1 191 000	1 197 938	100,6	-6 938
Verotulot yhteensä	6 902 000	0	6 902 000	7 250 962	105,1	-348 962

	Joulukuu 2024 Toteuma v. alusta	2024 Talousarvio	Ero talousarvioon	Toteuma-% talousarviosta	Joulukuu 2023 Toteuma v. alusta	2023 Tilinpäätös	Ero tilinpäätökseen
7100 Kunnan tulovero	5 744 532 79,2 %	5 408 000 78,4 %	336 532	106,2 %	5 332 880 79,9 %	5 332 880 79,9 %	411 653
7200 Kiinteistövero	1 197 938 16,5 %	1 191 000 17,3 %	6 938	100,6 %	984 190 14,7 %	984 190 14,7 %	213 747
7300 Yhteisövero	308 492 4,3 %	303 000 4,4 %	5 492	101,8 %	360 976 5,4 %	360 976 5,4 %	-52 484
Verotulot	7 250 962 100,0 %	6 902 000 100,0 %	348 962	105,1 %	6 678 046 100,0 %	6 678 046 100,0 %	572 917

Kunnan tuloveron määräytymisen perusteet

	Tuloveroprosentti	Verotettava tulo, 1 000 €	Muutos
2020	22,00	45 450	3,2
2021	22,00	46 315	1,9
2022	22,00	46 883	1,2
2023	9,36	53 185	13,4
2024	9,90	55 242	3,9

Suomen kuntaliiton kuntien verotulojen ennustekehikon kuntatiedosto 02/2025

Kiinteistövero

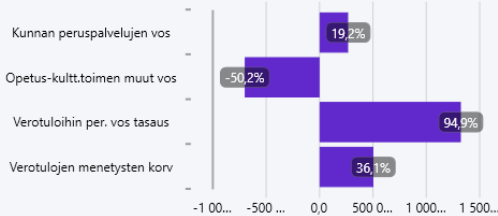
	2024 %	2023 %	Muutos %-yksikköä
Yleisen kiinteistöveroprosentin alaiset			
maa-alueet	1,50	1,40	0,10
rakennukset	1,50	1,40	0,10
Vakituisen asunnon kiinteistövero	0,73	0,53	0,20
Muun rakennuksen kiinteistövero	1,40	1,30	0,10
Rakentamaton rakennuspaikka	4,00	4,00	0,00

Valtionosuuksien erittely

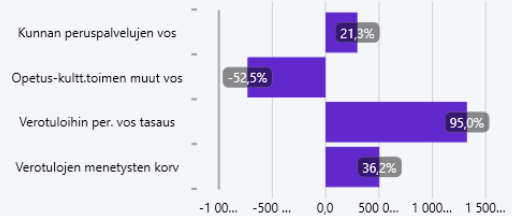
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaus

Valtionosuudet	Alkuper. ta 2024	Ta-muutos	Muutettu talousarvio	Toteuma	Tot.-%	Ylitys/alitus
Kunnann peruspalvelujen valtionosuus ml. tasaukset	1 620 900	-29 100	1 591 800	1 591 864	100,0	-64
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-731 500	25 000	-706 500	-700 885	99,2	-5 615
Verotulomenetysten korvaus	503 900	0	503 900	503 955	100,0	-55
Yhteensä	1 393 300	-4 100	1 389 200	1 394 934	100,4	-5 734

Joulukuu 2024
vuoden alusta

Talousarvio
2024

	Joulukuu 2024 Toteuma v. alusta	2024 Talousarvio	Ero talousarvioon	Toteuma-% talousarviosta	Joulukuu 2023 Toteuma v. alusta	2023 Tilinpäätös	Ero tilinpäätökseen
7520 Kunnan peruspalvelujen vos	267 882 19,2 %	296 900 21,3 %	-29 018	90,2 %	412 725 20,5 %	412 725 20,5 %	-144 843
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	267 882 19,2 %	296 900 21,3 %	-29 018	90,2 %	412 725 20,5 %	412 725 20,5 %	-144 843
7530 Opetus-kultt.toimen muut vos	-700 885 -50,2 %	-731 500 -52,5 %	30 615	95,8 %	-583 341 -29,0 %	-583 341 -29,0 %	-117 544
7550 Hark.vaarainen vos korotus	0 0,0 %	0 0,0 %	0	0,0 %	350 000 17,4 %	350 000 17,4 %	-350 000
7560 Verotuloihin per. vos tasaus	1 323 982 94,9 %	1 324 000 95,0 %	-18	100,0 %	1 316 051 65,3 %	1 316 051 65,3 %	7 931
7590 Verotulojen menetysten korv	503 955 36,1 %	503 900 36,2 %	55	100,0 %	519 340 25,8 %	519 340 25,8 %	-15 385
Muut valtionosuudet	1 127 052 80,8 %	1 096 400 78,7 %	30 652	102,8 %	1 602 050 79,5 %	1 602 050 79,5 %	-474 998
Valtionosuudet	1 394 934 100,0 %	1 393 300 100,0 %	1 634	100,1 %	2 014 775 100,0 %	2 014 775 100,0 %	-619 841

2.1.3 Investointien toteutuminen

Valtuusto hyväksyy kokonaiskustannusarviot, määrärahat ja tuloarviot hankeryhmille. Valtuusto antaa tilivelvolliselle/hankevastaavalle toimivaltuuden tarkistaa hankintamenon jaksottamista myöhemmin kokonaiskustannusarvion rajoissa. Lautakunta voi muuttaa hankeryhmän projekteja hankeryhmälle varatun määrärahan puitteissa. Valtuustoon nähden sitovat erät ovat harmaana. Määrärahojen siirto hankeryhmästä toiseen tulee käsitellä kunnanhallituksessa ja kunnanvaltuustossa.

KUNNANHALLITUS

Investointiosa

Projekti/Hankeryhmä	Alkuperäinen talousarvio 2024	TA muutos 2024	Muutettu talousarvio	Toteuma 12/2024	Ylitys/alitus	Toteuma-%
100 Maanhankinta						
Menot	-5 000	0	-5 000	0	-5 000	0,0 %
Tulot	0	0	0	3 659	-3 659	0,0 %
Netto	-5 000	0	-5 000	3 659	-8 659	-73,2 %

Maanhankinnan tavoitemäärittely

Maanhankintaan on vuotuinen 5 000 euron määrärahavaraus tonttien lunastamiseen tai maa- ja vesialueiden lohkomiskuluihin.

Toteuma: Huhtikuussa toteutui määräalan luovutus.

Investointiosa

Projekti/Hankeryhmä	Alkuperäinen talousarvio 2024	TA muutos 2024	Muutettu talousarvio	Toteuma 12/2024	Ylitys/alitus	Toteuma-%
101 Osakkeiden hankinta ja myynti						
Menot	0	0	0	-18	18	0,0 %
Netto	0	0	0	-18	18	0,0 %
B101 Osakkeiden hankinta ja myynti						
Menot	0	0	0	-18	18	0,0 %
Netto	0	0	0	-18	18	0,0 %

Osakkeiden hankinta ja myynti tavoitemäärittely

Osakkeiden hankintaa tai myyntiä ei ole suunniteltu taloussuunnitelmakaudella.

Toteuma: Metsäliitto Osuuskunta jakanut puukauppapohjaista voitonjakoa (ylijäämän palautusta), joka on siirretty metsä 1-lisäosuuksiin.

Investointiosa

Projekti/Hankeryhmä	Alkuperäinen talousarvio 2024	TA muutos 2024	Muutettu talousarvio	Toteuma 12/2024	Ylitys/alitus	Toteuma-%
115 Talous- ja henkilöstöhallinto						
Menot	-70 000	70 000	0	0	0	0,0 %
Netto	-70 000	70 000	0	0	0	0,0 %
B110 Muut investoinnit						
Menot	-70 000	70 000	0	0	0	0,0 %
Netto	-70 000	70 000	0	0	0	0,0 %

Talous- ja henkilöstöhallinto -hankkeen tavoitemäärittely

Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 70 00 euroa ja hanke toteutetaan syksyllä 2024.

Investoinnilla tavoitellaan pienentyvin jatkuvan palvelun kustannuksin ostopalvelutuotannon laadun lisäystä (palkkahallinto, konsernitilinpäätös), palvelukyvyyn parantamista (taloushallinnolle aikaa laadukkaaseen palveluun) ja tuotannon tehostamista (vähenevät talous- ja henkilöstöhallinnon resurssit). Hanke on korvausinvestointi.

Toteuma: Talous- ja henkilöstöhallinnon kilpailutus keskeytettiin. Valtuusto hyväksyi talousarviomuutoksen investointiosaan. Kilpailutuksen kustannukset kirjattiin käyttötalousosaan.

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Investointiosa

Projekti/Hankeryhmä	Alkuperäinen talousarvio 2024	TA muutos 2024	Muutettu talousarvio	Toteuma 12/2024	Ylitys/alitus	Toteuma-%
719 Verkkokauppa ja kassa (ohjelmi						
Menot	-6 000	6 000	0	0	0	0,0 %
Netto	-6 000	6 000	0	0	0	0,0 %
B200 Sivistystoimen ohjelmat						
Menot	-6 000	6 000	0	0	0	0,0 %
Netto	-6 000	6 000	0	0	0	0,0 %

Verkkokauppa ja kassa -hankkeen tavoitemäärittely

Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 6 000 euroa. Hanke aloitetaan marraskuussa 2023. Verkkokaupan ja kassan tuotantokäyttö alkaa 1.3.2024.

Investoinnilla tavoitellaan kuntosalin ja kirjaston kassatoimintojen palvelukyvyyn parantamista ja tehostamista. Hanke on uusinvestointi, joka mahdollistaa kuntosalin ajanvarauksen ja maksamisen verkon kautta. Verkkomaksamiseen on mahdollista ottaa uusia tuotteita esimerkiksi venepaikat ja etätyötilat. Verkkomaksaminen muuttaa

laskutusprosesseja. Uusi kassajärjestelmä nykyaikaistaa kassamaksujen taloushallinnon.

Toteuma: Verkkokaupan ja kassan tuotantokäyttö alkoi 1.3.2024. Se oli odotetunlainen uudistus. Ennen kaikkea kuntosalin käyttäjille tuli helpotusta ajanvarauksiin sekä helpottanut venepaikkojen myyntiä/laskutusta. Investointimenoon ei voida aktivoida koulutusmenoja, joten hankinnan arvoksi tuli 3 500 euroa, mikä alitti investointimenojen rajan. Hankinta kirjattiin kuluksi kirjastolle, kuntosalille ja tekniselle hallinnolle. Investointiosan 6 000 euroa valtuusto hyväksyi siirrettäväksi käyttötalousosaan.

Investointiosa

Projekti/Hankeryhmä	Alkuperäinen talousarvio 2024	TA muutos 2024	Muutettu talousarvio	Toteuma 12/2024	Ylitys/alitus	Toteuma-%
200 Omatoimikirjasto, ohjelmat						
Menot	0	0	0	-1 300	1 300	0,0 %
Netto	0	0	0	-1 300	1 300	0,0 %
210 Omatoimikirjasto, kalusto						
Menot	0	0	0	-24 587	24 587	0,0 %
Tulot	0	0	0	15 000	-15 000	0,0 %
Netto	0	0	0	-9 587	9 587	0,0 %
718 Omatoimikirjasto						
Menot	-33 000	0	-33 000	-5 698	-27 302	17,3 %
Tulot	15 000	0	15 000	0	15 000	0,0 %
Netto	-18 000	0	-18 000	-5 698	-12 302	31,7 %
B210 Sivistystoimen kalusto						
Menot	-33 000	0	-33 000	-31 585	-1 415	95,7 %
Tulot	15 000	0	15 000	15 000	0	100,0 %
Netto	-18 000	0	-18 000	-16 585	-1 415	92,1 %

Omatoimikirjasto -hankkeen tavoitemäärittely

Hankkeen kokonaiskustannusarvio talousarviovuonna 2024 on 33 000 euroa.

Hanke on aloitettu marraskuussa 2023 ja toteutetaan 2024 vuoden loppuun mennessä. Hanke vaatii kirjastolle muun muassa kulunvalvonnan valvontakameroineen ja lainaus-/palautusautomaatin.

Investointitulot 15 000 euroa on AVI:lta haettavaa valtionavustusta (arvio 45,5 %). Nettoinvestointi olisi 18 000 euroa. Hanke on uusinvestointi, jolla tavoitellaan palvelukyvyn parantamista. Osittainen omatoimikirjasto mahdollistaa kirjaston aukioloajan lisäämisen ja tehostaa kirjaston muuta palvelutoimintaa.

Toteuma: Aluehallintoviraston päätöksellä ESAVI/46154/2023 myönnettiin valtionavustusta 15 000 euroa (80 %). Avustuksen käyttöaika on 01.04.2024 – 31.12.2025.. Raportointivaiheessa kyseisen toiminnan kustannuspaikalla toteutuneita kokonaiskustannuksia tulee olla vähintään 18 750,00 euroa. Hankkeelle on kirjattu tilan

rakenteellisista muutoksista johtuvat kustannukset kuten yleiset sähkö- ja tietoliikennetyöt tai -asennukset, jotka eivät ole hyväksyttäviä kustannuksia. Vähäisiä kalustohankintoja on jäänyt vuodelle 2025. Hanke raportoidaan AVI:lle vuonna 2025.

INVESTOINTIOSA

Projekti	Alkuperäinen talousarvio 2024	TA muutos 2024	Muutettu talousarvio	Toteuma 12/2024	Ylitys/alitus	Toteuma-%
Investoinnit yhteensä						
Tulot	15 000	0	15 000	15 000	0	100,0 %
Menot	-39 000	6 000	-33 000	-31 585	-1 415	95,7 %
Netto	-24 000	6 000	-18 000	-16 585	-1 415	92,1 %

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Investointiosa

Projekti/Hankeryhmä	Alkuperäinen talousarvio 2024	TA muutos 2024	Muutettu talousarvio	Toteuma 12/2024	Ylitys/alitus	Toteuma-%
304 Päälysteiden korjaukset kirko						
Menot	-25 000	0	-25 000	0	-25 000	0,0 %
Netto	-25 000	0	-25 000	0	-25 000	0,0 %
306 Juvolantie						
Menot	-105 000	0	-105 000	0	-105 000	0,0 %
Tulot	73 500	0	73 500	0	73 500	0,0 %
Netto	-31 500	0	-31 500	0	-31 500	0,0 %
B300 Liikenneturvallisuus						
Menot	-130 000	0	-130 000	0	-130 000	0,0 %
Tulot	73 500	0	73 500	0	73 500	0,0 %
Netto	-56 500	0	-56 500	0	-56 500	0,0 %

Päälysteidenkorjaukset kirkonkylä -hankkeen tavoitemäärittely
 Hankkeen kokonaiskustannusarvio vuosina 2024-2026 on 45 000 euroa. Investoinnilla tavoitellaan kirkonkylän tiestön palvelukyvyn parantamista. Hanke on korjausinvestointi.

Toteuma: Työt tehdään viimeistään lokakuun aikana.

Juvolantie -hankkeen tavoitemäärittely
 Hankkeen kokonaiskustannusarvio ajalla 2024-2027 on 420 000 euroa. Investointitulot 294 000 euroa, nettoinvestointi 126 000 euroa. Investoinnilla tavoitellaan Juvolantien palvelukyvyn parantamista. Hanke on korjausinvestointi. Investointitulo on (70 %) laskettu ELY:n yksityistieavustusrajojen mukaisesti.

Toteuma: Odotetaan ELY:n hankeavustusta.

Investointiosa

Projekti/Hankeryhmä	Alkuperäinen talousarvio 2024	TA muutos 2024	Muutettu talousarvio	Toteuma 06/2024	Ylitys/alitus	Toteuma-%
404 Koulukeskuksen katto						
Menot	-15 000	0	-15 000	0	-15 000	0,0 %
Netto	-15 000	0	-15 000	0	-15 000	0,0 %
408 Koulukeskus luokkamuutos						
Menot	0	0	0	-12 404	12 404	0,0 %
Netto	0	0	0	-12 404	12 404	0,0 %
B400 Kouluinvestoinnit						
Menot	-15 000	0	-15 000	-12 404	-2 596	82,7 %
Netto	-15 000	0	-15 000	-12 404	-2 596	82,7 %

Koulukeskuksen katto -hankkeen tavoitemäärittely

Hankkeen kokonaiskustannusarvio vuosina 2024-2026 on 135 000 euroa. Vuodelle 2023 varattu määräraha käytetään koulukeskuksen luokkamuutokseen.

Koulukeskuksen katon peruskorjaus on palvelukyvyn parantamista. Hanke on korjausinvestointi.

Toteuma: Koulukeskuksen kattoon varatut määrärahat käytettiin luokkamuutokseen. Kattokorjauksia ei tehty.

Investointiosa

Projekti/Hankeryhmä	Alkuperäinen talousarvio 2024	TA muutos 2024	Muutettu talousarvio	Toteuma 12/2024	Ylitys/alitus	Toteuma-%
453 HVA sisäovien maalaus						
Menot	-10 000	0	-10 000	-8 030	-1 970	80,3 %
Netto	-10 000	0	-10 000	-8 030	-1 970	80,3 %
B450 Hoitoalan rakennusinvestoinnit						
Menot	-10 000	0	-10 000	-8 030	-1 970	80,3 %
Netto	-10 000	0	-10 000	-8 030	-1 970	80,3 %

Hyvinvointiaseman lattianvaihto -hankkeen tavoitemäärittely

Hankkeen kokonaiskustannusarvio vuosina 2024-2025 on 40 000 euroa.

Investoinnilla tavoitellaan rakennuksen palvelukyvyn parantamista. Hanke on korjausinvestointi.

Toteuma: Lautakunta päätti, että 453 hyvinvointiaseman lattian vaihto -hankkeelle tehtiin nimimuutos Hyvinvointiaseman sisäovien maalaus. Projekti toteutettiin urakkatyonä hyvinvointiaseman kesätauon aikana.

Investointiosa

Projekti/Hankeryhmä	Alkuperäinen talousarvio 2024	TA muutos 2024	Muutettu talousarvio	Toteuma 12/2024	Ylitys/alitus	Toteuma-%
716 Matonpesupaikkojen kehittäminen						
Menot	-10 000	0	-10 000	0	-10 000	0,0 %
Tulot	6 000	0	6 000	0	6 000	0,0 %
Netto	-4 000	0	-4 000	0	-4 000	0,0 %
717 Laiturit Kirkonkylä						
Menot	-10 000	0	-10 000	0	-10 000	0,0 %
Netto	-10 000	0	-10 000	0	-10 000	0,0 %
720 Keittiökalusteet koulukeskus						
Menot	-15 000	0	-15 000	0	-15 000	0,0 %
Netto	-15 000	0	-15 000	0	-15 000	0,0 %
721 Kuntosali Palolaan						
Menot	-40 000	0	-40 000	-20 831	-19 169	52,1 %
Netto	-40 000	0	-40 000	-20 831	-19 169	52,1 %
723 Ilmalämpöpumput eri kohteet						
Menot	0	0	0	-16 965	16 965	0,0 %
Netto	0	0	0	-16 965	16 965	0,0 %
B700 Siv ja liik investoinnit						
Menot	-75 000	0	-75 000	-37 797	-37 203	50,4 %
Tulot	6 000	0	6 000	0	6 000	0,0 %
Netto	-69 000	0	-69 000	-37 797	-31 203	54,8 %

Matonpesupaikkojen kehittäminen -hankkeen tavoitemäärittely

Hankkeen kokonaiskustannusarvio vuonna 2024 on 10 000 euroa. Investoinnilla tavoitellaan palvelukyvyn parantamista. Hanke on korjausinvestointi.

Toteuma: Hanke toteutettiin yhteistyössä Vainikkalan Marttojen kanssa. Vainikkalan Martat saivat hankkeelle ELY:n /Leader Länsi-Saimaan avustuksen. Kunnan osuus hankkeen kuluista alitti investointirajan, joten kustannukset siirrettiin käyttötalousosaan.

Laiturit kirkonkylä -hankkeen tavoitemäärittely

Hankkeen kokonaiskustannusarvio vuosina 2024-2025 on 20 000 euroa. Investoinnilla tavoitellaan palvelukyvyn parantamista. Hanke on korjausinvestointi.

Toteuma: Vuoden 2023 menoja aktivoitiin 6 500 euroa. Laiturien pintalautoja vaihdettiin ja laiturit käsiteltiin puunsuoja-aineella. Kustannukset 1 400 euroa jäivät alle investointirajan ja siirretty käyttötalousosaan.

Keittiökalusteet koulukeskus -hankkeen tavoitemäärittely

Hankkeen kokonaiskustannusarvio vuosina 2024-2026 on 55 000 euroa. Investoinnilla tavoitellaan palvelukyvyn parantamista. Hanke on korjausinvestointi

Toteuma: Valmistuskeittiön ilmanvaihdon parantaminen on suunnitteilla.

Kuntosali Palolaan -hankkeen tavoitemäärittely

Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 40 000 euroa. Investoinnilla tavoitellaan palvelukyvyn parantamista. Hanke on korjausinvestointi entisen päiväkodin tiloihin.

Kuntosali siirtyy Teollisuustie 1:n vuokratiloista kunnan omistamaan tilaan. Peruskorjattu tila osoitteessa Kanervatie 15 avataan käyttäjille 1.3.2024. Kuntosaliin tulee esteetön pääsy ja kulku pin-koodilla.

Toteuma: Kuntosaliin investoinnin määrärahaa käytettiin kahdeksan ilmalämpöpumpun asentamiseen. Kuntosalille asennettiin kolme, Vanhaan Pappilaan ja tilaelementtiin asennettiin kaksi ilmalämpöpumppua.

Investointiosa

Projekti/Hankeryhmä	Alkuperäinen talousarvio 2024	TA muutos 2024	Muutettu talousarvio	Toteuma 12/2024	Ylitys/alitus	Toteuma-%
806 Etäluettavat vesimittarit						
Menot	-40 000	0	-40 000	-25 043	-14 957	62,6 %
Netto	-40 000	0	-40 000	-25 043	-14 957	62,6 %
B800 Vesilaitosinvestoinnit						
Menot	-40 000	0	-40 000	-25 043	-14 957	62,6 %
Netto	-40 000	0	-40 000	-25 043	-14 957	62,6 %

Teollisuustien pumppaamon sähkökeskus -hankkeen tavoitemäärittely

Hankkeen kokonaiskustannusarvio vuosina 2024 on 40 000 euroa. Vuonna 2025 uusitaan kaksi pumppaamo sähkökeskusta. Investoinnilla tavoitellaan palvelukyvyn parantamista. Hanke on korjausinvestointi.

Toteuma: Lautakunta päätti, että 806 hankkeelle tehtiin nimimuutos Etäluettavat vesimittarit. Investointiraha käytettiin etäluettavien vesimittareiden vaihtoon. Vesimittareita vaihdettiin syksyllä 60 kappaletta ja varastoon ostettiin viisi kappaletta.

Investointiosa

Projekti/Hankeryhmä	Alkuperäinen talousarvio 2024	TA muutos 2024	Muutettu talousarvio	Toteuma 12/2024	Ylitys/alitus	Toteuma-%
A300 Tekninen lautakunta						
Menot	-270 000	0	-270 000	-83 274	-186 726	30,8 %
Tulot	79 500	0	79 500	0	79 500	0,0 %
Netto	-190 500	0	-190 500	-83 274	-107 226	43,7 %

2.1.4 Rahoitusosan toteutuminen

Vuosikate tulee tuloslaskelmasta. Vuosikatetta oikaistaan rahoituslaskelmassa pakollisten varausten muutoksella sekä tuloslaskelmaan kirjatulla pysyvien vastaavien myyntivoitoilla ja -tappiolla. Investointimenot sekä rahoitusosuudet investointimenoihin tulevat investointiosan toteutumisvertailusta.

Rahoitusosan toteutuminen

	Alkuper. ta	Ta-muutos	Muutettu TA	Toteuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	714 518	-1 000	713 518	1 491 871	778 353
Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	53 370	53 370
Toiminnan rahavirta	714 518	-1 000	713 518	1 545 241	831 723
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-384 000	76 000	-308 000	-114 877	193 123
Rahoitusosuudet investointimenoihin	94 500	0	94 500	15 000	-79 500
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0	0	3 659	3 659
Investointien rahavirta	-289 500	76 000	-213 500	-96 218	117 282
Toiminnan ja investointien rahavirta	425 018	75 000	500 018	1 449 023	949 005
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys	0	0	0	-7 280	-7 280
Antolainasaamisten vähennys	0	0	0	6 820	6 820
Antolainauksen muutokset	0	0	0	-460	-460
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	384 000	0	384 000	0	-384 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-642 800	0	-642 800	-672 762	-29 962
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-200 000	0	-200 000	-200 000	0
Lainakannan muutokset	-458 800	0	-458 800	-872 762	-413 962
Rahoituksen rahavirta	-458 800	0	-458 800	-873 222	-414 422
Vaikutus maksuvalmiuteen	-33 782	75 000	41 218	575 801	534 583

Antolainauksen muutokset Lemmin Vainikkalan martoille annettiin 6 820 euron laina mattomankelien laskun maksuun ja tästä laskutettiin Leader-avustuksen 4 392 euron osuus. Kunnan osuudeksi jäi 2 428 euroa. 460 euroa oli Saimaan kuidun liittymismaksuun (kunnan osuus viestiasemayhteydestä Luumäki-Savitaipale). Pitkäaikaisten lainojen vähennyksestä talousarviolaskelmasta oli jäänyt Dansken lainoista 30 000 euron lyhennys.

YHTEEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

1 000 €	MÄÄRÄRAHAT			TULOARVIOT			
	Sito- vuus	TP 2023	TA 2024	TP 2024	TP 2023	TA 2024	TP 2024
KÄYTTÖTALOUSOSA							
Kunnanhallitus							
Yleishallinto	B	887,6	950,7	927,8	661,6	517,9	509,5
Kehittämishankkeet	B	270,0	265,9	261,3	30,9	28,9	64,4
Sosiaali- ja terveyspalvelut	B	161,0	165,6	162,7	0,0	0,0	2,0
Keskusvaalilautakunta							
Vaalit	B	6,6	8,4	20,5	5,4	7,0	16,2
Tarkastuslautakunta							
Tarkastus- ja arviointitoimi	B	17,5	16,3	15,1	0,0	0,0	0,0
Sivistyslautakunta							
Sivistystoimen hallinto	B	4,5	6,9	9,5	0,0	0,0	0,0
Peruspalvelut	B	4 040,6	4 223,9	4 007,3	229,3	246,7	241,9
Muut opetuspalvelut	B	38,8	44,4	36,1	0,0	0,0	0,0
Varhaiskasvatuspalvelut	B	2 210,5	2 050,2	1 928,0	303,0	108,2	105,6
Kirjastopalvelut	B	153,2	170,4	157,3	1,5	7,7	1,8
Vapaa-aikapalvelut	B	266,5	297,2	260,8	15,4	32,2	37,1
Tekninen lautakunta							
Hallinto	B	289,7	272,6	263,4	55,6	41,3	37,9
Kiinteistötoimi ja tukipalv.	B	1 901,9	1 939,1	1 959,2	1 873,7	1 907,8	1 902,0
Vesihuolto	N	344,5	355,7	392,8	412,8	403,4	404,2
TULOSLASKELMAOSA							
Verotulot	B				6 678,0	6 902,0	7 251,0
Valtionosuudet	B				2 014,8	1 389,2	1 394,9
Korkotulot	B				14,6	12,0	18,9
Muut rahoitustulot	B				30,0	2,2	29,1
Korkomenot	B	95,7	119,8	108,7			
Muut rahoitusmenot	B	10,0	6,0	14,2			
INVESTOINTIOSA							
Kunnanhallitus							
100 Maan hankinta	B	2,1	5,0	0,0	15,0	0,0	3,7
101 Osakkeiden hankinta	B	0,1	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0
Asianhallintaohjelma	B	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Accuna-ohjelmistot	B	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
115 Talous- ja henkilöstöhallinto (mTa)	B	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sivistyslautakunta							
718 Omatoimikirjasto	B	0,0	33,0	31,6	0,0	15,0	15,0
719 Verkkokauppa ja kassa (mTa)	B	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tekninen lautakunta							
Liikenneturvallisuushankkeet	B	8,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
304 Päällysteiden korjaukset kirkko	B	0,0	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0
306 Juvolantie	B	7,0	105,0	0,0	0,0	73,5	0,0
Arkiston rakentaminen	B	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rakennusvalvontaohjelmisto	B	17,8	0,0	0,0	17,8	0,0	0,0
404 Koulukeskuksen katto	B	0,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0
408 Koulukeskuksen luokkamutos	B	12,2	0,0	12,4	0,0	0,0	0,0
Koulukeskuksen kiinteistöautomaatio	B	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kuukkanniemi kiinteistöautomaatio	B	10,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
407 Koulukeskuksen varavoima	B	19,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
453 Hyvinvointiaseman sisäovien maalaukset	B	0,0	10,0	8,0	0,0	0,0	0,0
Palola/Oljamikoti korjaukset	B	24,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
litiän päiväkodin kattourakka	B	16,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kuukkanniemen kuntoportaat	B	9,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tekninen v. (piennarleikkuri)	B	7,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kirjaston kiinteistöautom	B	5,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
716 Matonpesupaikkojen kehittäminen	B	0,0	10,0	0,0	0,0	6,0	0,0
717 Laiturit Kirkonkylä	B	6,5	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0
720 Keittiökaluusteet koulukeskus	B	5,5	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0
721 Kuntosali Palolaan	B	2,2	40,0	20,8	0,0	0,0	0,0
723 Ilmalämpöpumput eri kohteet	B	0,0	0,0	17,0	0,0	0,0	0,0
Vesiverkoston verkostonmallinn	B	8,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
806 Etälauettavat vesimittarit	B	0,0	40,0	25,1	0,0	0,0	0,0
RAHOITUSOSA							
Antolainausmuutokset							
Antolainausmuutosten lisäys	B	0,0	0,0	7,2			
Antolainausmuutosten vähennys	B				5,0	0,0	6,8
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B				350,0	384,0	0,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	844,8	642,8	672,8			
Lyhytaikaisten lainojen muutos	B	200,0	200,0	200,0	0,0	0,0	0,0
Oman pääoman muutokset							
Tulorahoituksen koruserät							53,4
OSAT YHTEENSÄ		11 930,0	12 043,9	11 519,6	12 714,6	12 085,0	12 042,0
Vaikutus maksuvalmisteeseen					784,6	41,1	575,8

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Tuloslaskelma

	2024	2023
Toimintatuotot		
Myyntituotot	717 494,82	738 596,82
Maksutuotot	106 056,37	133 766,37
Tuet ja avustukset	229 904,76	377 546,97
Muut toimintatuotot	314 631,82	409 952,66
Toimintatuotot yhteensä	1 368 087,77	1 659 862,82
Valmisteverastojen muutos	7 435,39	-7 230,93
Valmistus omaan käyttöön	0,00	8 690,36
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-4 129 728,97	-4 368 528,14
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-856 174,62	-916 810,49
Muut henkilösivukulut	-95 670,47	-140 664,69
Palvelujen ostot	-1 973 270,07	-1 830 338,07
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-752 148,93	-717 485,74
Avustukset	-277 280,57	-322 118,23
Muut toimintakulut	-370 505,81	-369 020,14
Toimintakulut yhteensä	-8 454 779,44	-8 664 965,50
Toimintakate	-7 079 256,28	-7 003 643,25
Verotulot	7 250 962,45	6 678 045,87
Valtionosuudet	1 394 934,00	2 014 775,00
Korkotuotot	18 942,12	14 637,10
Muut rahoitustuotot	29 148,28	30 015,95
Korkokulut	-108 655,19	-95 654,81
Muut rahoituskulut	-14 204,39	-10 027,73
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-74 769,18	-61 029,49
Vuosikate	1 491 870,99	1 628 148,13
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-615 123,81	-630 015,29
Kertaluonteiset poistot	-8 129,72	0,00
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-623 253,53	-630 015,29
Tilikauden tulos	868 617,46	998 132,84

3.2. Rahoituslaskelma

	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 491 870,99	1 628 148,13
Tulorahoituksen korjaukset	53 370,25	-10 359,36
Toiminnan rahavirta	1 545 241,24	1 617 788,77
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-114 876,55	-186 513,28
Rahoitusosuudet investointimenoihin	15 000,00	17 842,36
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 658,80	15 200,00
Investointien rahavirta	-96 217,75	-153 470,92
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 449 023,49	1 464 317,85
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-7 280,00	0,00
Antolainasaamisten vähennys	6 820,00	5 000,00
Antolainauksen muutokset yhteensä	-460,00	5 000,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	350 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-672 762,00	-844 762,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-200 000,00	-200 000,00
Lainakannan muutokset yhteensä	-872 762,00	-694 762,00
Oman pääoman muutokset	0,00	43 974,13
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiant.var.ja po:n muutos	-18 772,75	-18 185,13
Vaihto-omaisuuden muutos	-7 435,39	-11 557,07
Saamisten muutos	47 432,05	-2 456,98
Korottomien velkojen muutos	-76 806,72	-530 299,77
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-55 582,81	-562 498,95
Rahoituksen rahavirta	-928 804,81	-1 208 286,82
Rahavarojen muutos	520 218,68	256 031,03
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 243 563,82	723 345,14
Rahavarat 1.1.	723 345,14	467 314,11
Rahavarojen muutos	520 218,68	256 031,03

3.3 Tase

	2024	2023
VASTAAVA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat oikeudet	12 039,99	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	1 001 570,30	1 117 233,63
Aineettomat hyödykkeet	1 013 610,29	1 117 233,63
Maa- ja vesialueet	2 320 979,16	2 321 928,64
Rakennukset	4 132 486,65	4 446 749,73
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 232 603,68	2 342 764,08
Koneet ja kalusto	83 835,56	58 269,13
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	7 000,00	27 914,35
Aineelliset hyödykkeet	8 776 905,05	9 197 625,93
Osakkeet ja osuudet	927 520,26	927 502,50
Muut lainasaamiset	569 558,04	569 558,04
Muut saamiset	99 460,05	99 000,05
Sijoitukset	1 596 538,35	1 596 060,59
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	11 387 053,69	11 910 920,15
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	3 695,66	0,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 715,39	1 588,30
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Aineet ja tarvikkeet	9 377,24	0,00
Muu vaihto-omaisuus	219 230,24	221 172,09
Vaihto-omaisuus	228 607,48	221 172,09
Myyntisaamiset	204 273,00	227 477,94
Lainasaamiset	20 140,00	20 140,00
Muut saamiset	23 472,30	10 821,65
Siirtosaamiset	74 895,65	111 773,41
Lyhytaikaiset saamiset	322 780,95	370 213,00
Saamiset	322 780,95	370 213,00
Rahat ja pankkisaamiset	1 243 563,82	723 345,14
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	1 794 952,25	1 314 730,23
VASTAAVAA YHTEENSÄ	13 188 416,99	13 227 238,68

	2024	2023
VASTATTAVAA		
Peruspääoma	6 417 235,09	6 417 235,09
Edell. tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-453 928,43	-1 452 061,27
Tilikauden yli-/alijäämä	868 617,46	998 132,84
OMA PÄÄOMA	6 831 924,12	5 963 306,66
Muut pakolliset varaukset	56 079,57	0,00
Pakolliset varaukset	56 079,57	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	3 695,66	0,00
Muut toimeksiantojen pääomat	266 575,61	284 221,27
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	270 271,27	284 221,27
VIERAS PÄÄOMA		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 146 845,00	4 865 747,00
Muut velat	0,00	220,00
Pitkäaikainen vieras pääoma	4 146 845,00	4 865 967,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	718 902,00	872 762,00
Saadut ennakot	680,00	680,00
Ostovelat	279 487,62	298 878,37
Liittymismaksut ja muut velat	203 846,98	234 973,78
Siirtovelat	680 380,43	706 449,60
Lyhytaikainen vieras pääoma	1 883 297,03	2 113 743,75
Vieras pääoma	6 030 142,03	6 979 710,75
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	13 188 416,99	13 227 238,68

3.4 KONSERNILASKELMAT

3.4.1 Konsernituloslaskelma

	2024	2023
Toimintatuotot	2 452 967,39	2 710 058,81
Toimintakulut	-9 429 634,58	-9 548 817,90
Osuus osakk.yht. voitosta/tappiosta	-2 696,42	-24 928,51
Toimintakate	-6 979 363,61	-6 863 687,60
Verotulot	7 207 025,82	6 640 343,68
Valtionosuudet	1 699 788,34	2 302 129,36
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	284,96	4,31
Muut rahoitustuotot	32 096,05	30 062,70
Korkokulut	-205 974,23	-169 938,01
Muut rahoituskulut	-14 227,46	-10 068,04
Vuosikate	1 739 629,87	1 928 846,40
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-837 572,12	-854 211,09
Kertaluonteiset poistot	-8 129,72	0,00
Arvonalentumiset	-5 687,27	0,00
Tilikauden tulos	888 240,76	1 074 635,31
Tilinpäätössiirrot	769,88	2 569,63
Tilikauden verot	-2 982,76	-66,50
Laskennalliset verot	-473,97	-20 393,00
Tilikauden ylijäämä	885 553,90	1 056 745,43

3.4.2 Konsernitase

	2023	2022
VASTAAVA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat oikeudet	12 039,99	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	1 001 832,53	1 117 431,93
Aineettomat hyödykkeet	1 013 872,52	1 117 431,93
Maa- ja vesialueet	2 568 897,44	2 569 846,92
Rakennukset	8 097 647,24	8 535 472,10
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 340 658,50	2 463 880,87
Koneet ja kalusto	147 767,09	128 008,14
Muut aineelliset hyödykkeet	16 359,55	8 699,52
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	9 614,32	31 937,87
Aineelliset hyödykkeet	13 180 944,14	13 737 845,42
Osakkeet ja osuudet	803 435,51	806 431,19
Muut lainasaamiset	195 155,58	195 155,58
Muut saamiset	15 942,44	62 889,69
Sijoitukset	1 014 533,53	1 064 476,46
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	15 209 350,18	15 919 753,80
Valtion toimeksiannot	402 482,26	316 646,49
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	3 695,66	0,00
Muut toimeksiantojen varat	2 715,39	1 588,30
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	408 893,31	318 234,79
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Aineet ja tarvikkeet	21 941,26	12 546,66
Keskeneräiset tuotteet	7 255,93	10 782,29
Muu vaihto-omaisuus	219 230,24	221 172,09
Vaihto-omaisuus	248 427,42	244 501,04
Muut saamiset	94,53	94,53
Pitkäaikaiset saamiset	94,53	94,53
Myyntisaamiset	232 669,80	265 913,82
Lainasaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	35 580,87	18 884,71
Siirtosaamiset	85 942,68	128 650,06
Lyhytaikaiset saamiset	354 193,35	413 448,59
Saamiset	354 287,88	413 543,12
Rahoitusarvopaperit	7 124,94	35 036,89
Rahat ja pankkisaamiset	1 445 086,09	907 064,36
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	2 054 926,34	1 600 145,41
VASTAAVAA YHTEENSÄ	17 673 169,84	17 838 134,01

	2023	2022
VASTATTAVAA		
Peruspääoma	6 417 235,09	6 417 235,09
Arvonkorotusrahassto	11 859,08	11 859,08
Muut omat rahastot	34 505,92	35 275,80
Ylijäämä, ed. tilikaudet	463 561,76	-507 890,10
Tilikauden yli-/alijäämä	885 553,90	1 056 745,43
OMA PÄÄOMA	7 812 715,75	7 013 225,29
PAKOLLISET VARAUKSET		
Valtion toimeksiannot	124 892,72	45 541,42
Lahjoitusrahastojen pääomat	3 695,66	0,00
Muut toimeksiantojen pääomat	541 304,42	551 564,88
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	669 892,80	597 106,30
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 724 870,04	7 567 297,88
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Saadut ennakot	26 231,23	32 697,98
Muut velat	48 718,53	51 470,53
Pitkäaikainen vieras pääoma	6 799 819,80	7 651 466,39
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	840 807,69	1 056 382,82
Saadut ennakot	17 517,23	23 279,28
Ostovelat	350 295,04	368 510,39
Liittymismaksut ja muut velat	233 293,73	253 815,10
Siirtovelat	720 048,22	746 507,00
Laskennalliset verovelat	128 315,40	127 841,43
Lyhytaikainen vieras pääoma	2 327 456,31	2 576 336,02
VIERAS PÄÄOMA	9 127 276,10	10 227 802,41
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	17 673 169,84	17 838 134,01

3.4.3 Konsernirahoituslaskelma

	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 739 629,87	1 928 846,40
Tilikauden verot	-2 982,76	-66,50
Tulorahoituksen korjaukset	63 375,54	12 379,87
Toiminnan rahavirta yhteensä	1 800 022,65	1 941 159,77
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-210 101,10	-245 281,20
Rah.osuudet investointimenoihin	15 147,91	17 842,36
Pys.vast.hyödykk. luovutustulo	3 690,77	17 389,28
Investointien rahavirta yhteensä	-191 262,42	-210 049,56
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 608 760,23	1 731 110,21
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-7 280,00	0,00
Antolainasaamisten vähennys	6 820,00	5 000,00
Antolainauksen muutokset yhteensä	-460,00	5 000,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	367 989,49
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-858 298,02	-1 126 428,37
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-199 704,95	-200 000,00
Lainakannan muutokset yhteensä	-1 058 002,97	-958 438,88
Oman pääoman muutokset	0,00	44 800,08
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-17 872,02	-16 545,33
Vaihto-omaisuuden muutos	-3 926,38	-5 693,03
Saamisten muutos	50 737,35	-3 842,43
Korottomien velkojen muutos	-69 126,42	-517 364,58
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-40 187,48	-543 445,37
Rahoituksen rahavirta	-1 098 650,45	-1 452 084,17
Rahavarojen muutos	510 109,78	279 026,04
Rahavarat 31.12.	1 452 211,03	942 101,25
Rahavarat 1.1.	942 101,25	663 075,21
Rahavarojen muutos	510 109,78	279 026,04

4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

4.1.1 Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja – menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on merkitty niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Kuukanrinteen tontit on merkitty kunkin tontin osuutta alkuperäisestä hankintahinnasta vastaavaan hintaan, joka on pienempi kuin kunnanvaltuuston päättämä hinta eli todennäköinen luovutushinta. Muut vaihto-omaisuuteen merkityt myytävät tontit on merkitty taseeseen kunnanvaltuuston päättämään hintaan eli todennäköiseen luovutushintaan. Osa myytäviksi tarkoitetuista lohkomattomista tonteista on vielä pysyvien vastaavien maa- ja vesialueissa. Tilikaudella on siirretty 1 300 euroa vaihto-omaisuustontteihin.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihto-sopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Suojaamistarkoituksessa tehdyt koronvaihtosopimukset on esitetty liitetiedoissa kohdassa Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt.

Kunta on sitonut pitkäaikaisten lainojen kiinteään koron koronvaihtosopimuksilla vaihtuvaan korkoon ja Kuukanniemen koulun kiinteistöleasingsopimuksen vaihtuvan koron kiinteään korkoon. Sopimukset ovat voimassa 2.1.2034 saakka.

4.1.2 Tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Tuloksen ja taseen vertailukelpoisuus

Tilikaudella 2024 on tehty pakollinen varaus.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuottoja ja kuluja ei ole kirjattu.

4.1.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt sekä ne kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tulot ja menot sekä velat ja saamiset on vähennetty ja konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tulot ja menot sekä velat ja saamiset on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Konserniyhteisöjen maksamat kiinteistöverot on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä sisäisinä erinä.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemissä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminointimenetelmä vastaa olennaisilta osin hankintamenomenetelmää.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistöyhtiön ja lämpöyhtiön aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistoja ei ole oikaistu kuntajaoston lausunnon 111/2015 perusteella, koska yhtiöt kirjaavat hyödykkeiden hankintamenon sen vaikutusaikana kuluiksi poistoina.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisö on yhdistely konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä.

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja –menetelmät

Konsernitilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuoden 2024 konsernin tulokseen vaikuttavat ainoastaan vuoden 2024 liiketapahtumat ja eliminointi- ja yhdistelykirjausten muutokset.

4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuottojen erittely (esitetään vain ulkoisista eristä)

Lemin kunta	2024	2023
Keskusvaali- ja tarkastuslautakunta	16 221,60	5 438,40
Kunnanhallitus	215 030,43	332 602,32
Sivistyslautakunta	372 163,24	538 714,64
Tekninen lautakunta	764 672,50	783 107,46
Kunnan toimintatuotot yhteensä	1 368 087,77	1 659 862,82

Lemin kuntakonserni	2024	2023
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä		0,00
Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä	54433,24	45 891,98
Lemin Lämpö Oy	150353,21	142 114,82
Etelä-Karjalan liitto	62605,95	65 662,04
Koy Lemin Vuokratalot	486295,68	496 558,45
Koy Lemin Palvelutalo	357193,2	334 680,00
Lemin kunta	1342086,11	1 625 151,52
Konsernin toimintatuotot yhteensä	2 452 967,39	2 710 058,81

Verotulojen erittely

	2024	2023
Kunnan tulovero	5 744 532,48	5 332 879,84
Osuus yhteisöveron tuotosta	308 492,19	360 975,72
Kiinteistövero	1 197 937,78	984 190,31
Verotulot yhteensä	7 250 962,45	6 678 045,87

Valtionosuuksien erittely

	2024	2023
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	1 591 864,00	2 078 776,00
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	1 323 982,00	1 316 051,00
Siitä: Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0,00	350 000,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-700 885,00	-583 341,00
Verotulomenetysten korvaus	503 955,00	519 340,00
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	1 394 934,00	2 014 775,00

Palvelujen ostojen erittely

	2024	2023
Asiakaspalvelujen ostot	173 134,74	158 096,68
Muiden palvelujen ostot	1 800 135,33	1 672 241,39
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	1 973 270,07	1 830 338,07

Valtuustoryhmille annetut tuet

Suoraa rahallista tukea valtuustoryhmille ei ole maksettu. Kunnan tiloja on annettu valtuustoryhmien käyttöön korvauksetta.

Suunnitelmapoistojen perusteet

Käyttöomaisuuden poistojen määrittämisessä on käytetty vuonna 2019 tarkistettua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioidun taloudellisen pitoajan mukaan.

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 5 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

Aineettomat oikeudet	5v	20 %	tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	5v	20 %	tasapoisto
Maa- ja vesialueet	ei poisteta		
Rakennukset	15-30v	3,3 - 6,7 %	tasapoisto
Vesi- ja jätevesijohtoverkostot, tie- ja infrarakenteet		30v menojäännöspoisto, menojäännökseksi jätetään 15%	menojäännöspoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet		10 - 25 % menojäännö	menojäännöspoisto
Koneet ja kalusto	3-5v	20 - 33,3 %	tasapoisto
Osakkeet ja osuudet	ei poisteta		

Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Palkkavaraukset 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	6 079,57	0,00	6 079,57	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Palkkavaraukset 31.12.	6 079,57	0,00	6 079,57	0,00
Riita-asia 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	50 000,00	0,00	50 000,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Riita-asia 31.12.	50 000,00	0,00	50 000,00	0,00
Osuus E-K koulutusky:n varaus rakennuksen purku	0,00	0,00	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	7 205,61	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Osuus E-K koulutusky:n varaus rakennuksen purku	7 205,61	0,00	0,00	0,00

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	2024	2023
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	2709,32	10 359,36
Luovutusvoitot yhteensä	2 709,32	10 359,36

4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet					
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkom. ja kesk.er.hank	Yhteensä	
Poistamaton hankintameno 1.1.	39 495,57	1 077 738,06	1 117 233,63	2 321 928,54	4 446 749,73	2 342 764,08	58 269,13	27 914,35	9 197 625,83
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	25 043,00	89 815,79	114 858,79
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	15 000,00	15 000,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	949,48	0,00	0,00	0,00	0,00	949,48
Siirrot erien välillä	1 300,00	0,00	1 300,00	0,00	61 374,84	6 503,50	26 551,80	-95 730,14	-1 300,00
Tilikauden poisto	10 603,34	94 320,00	104 923,34	0,00	375 637,92	116 663,90	26 028,37	0,00	518 330,19
Poistamaton hankintameno 31.12.	30 192,23	983 418,06	1 013 610,29	2 320 979,06	4 132 486,65	2 232 603,68	83 835,56	7 000,00	8 776 904,95
Kirjanpitoarvo 31.12.	30 192,23	983 418,06	1 013 610,29	2 320 979,06	4 132 486,65	2 232 603,68	83 835,56	7 000,00	8 776 904,95

Siirrot erien välillä 1 300,00 siirretty maomaisuutta vaihto-omaisuustontteihin

Sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet					Jvk-, muut laina- ja muut saamiset		
	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet omistusyht. yhtiöt	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Saamiset konserniyhtiöt	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	61 161,75	495 674,36	26 633,45	344 032,94	927 502,50	473 402,51	195 155,58	668 558,09
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	17,76	17,76	460,00	0,00	460,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	61 161,75	495 674,36	26 633,45	344 050,70	927 520,26	473 862,51	195 155,58	669 018,09
Kirjanpitoarvo 31.12.	61 161,75	495 674,36	26 633,45	344 050,70	927 520,26	473 862,51	195 155,58	669 018,09

Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset

	Tasearvo 1.1.	Lisäykset tilikaudella	Vähennykset tilikaudella	Tasearvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtymän peruspääomasta	Ero
Etelä-Karjalan koulutus kuntayhtymä	20 231,11	0,00	0,00	20 231,11	20 231,11	0,00
Etelä-Karjalan liitto	6 402,34	0,00	0,00	6 402,34	6 362,65	39,69

Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

Nimi	Y-tunnus	Kunnan ja konsernin omistus--osuus	Kuntakonsernin osuus		
			omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden tuloksesta
Tytäryhteisöt					
KOY Lemin Vuokratalot	1064716-6	100,00 %	168 667,89	1 769 864,16	8,32
Lemin Lämpö Oy	0162564-3	100,00 %	181 317,29	239 014,05	11 463,14
KOY Lemin Palvelutalo	2614125-8	100,00 %	2 575,00	1 343 945,75	5,11
		Yhteensä	352 560,18	3 352 823,96	11 476,57
Kuntayhtymät					
Etelä-Karjalan koulutus kuntayhtymä	1027740-9	0,90 %	201 841,21	66 058,03	10 168,90
Etelä-Karjalan liitto	0869462-5	1,90 %	55 310,97	11 794,60	3 087,23
		Yhteensä	257 152,18	77 852,63	13 256,12
Osakkuusyhteisöt					
Saimaan Kuitu Oy	2704880-5	20,00 %	428 448,90	1 431 996,22	-2 696,42

Saamisten erittely

	2024		2023	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	13 799,75	0,00	10 386,63
Lainasaamiset	0,00	20 140,00	0,00	20 140,00
Yhteensä	0,00	33 939,75	0,00	30 526,63
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	261,63	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	261,63	0,00	0,00
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	16 633,31	0,00	22 144,69
Siirtosaamiset		2 811,17		2 596,34
Yhteensä	0,00	19 444,48	0,00	24 741,03
Saamiset yhteensä	0,00	53 645,86	0,00	55 267,66

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	15 250,00	21 671,07	15 250,00	21 671,07
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	17 196,20	16 828,95	17 196,20	16 828,95
Palkkatukisaamiset	5 335,08	6 302,33	5 335,08	6 302,33
Koulutuskorvaussamiset	2 544,39	3 225,89	2 544,39	3 225,89
Valtionavustussamiset	679,51	3 471,18	0,00	0,00
Vakuutussamiset	5 607,65	4 262,12	0,00	4 262,12
Muut tulojäämät	39 329,85	72 888,52	34 569,98	59 393,05
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	85 942,68	128 650,06	74 895,65	111 683,41

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Peruspääoma 1.1.	6 417 235,09	6 417 235,09	6 417 235,09	6 417 235,09
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	6 417 235,09	6 417 235,09	6 417 235,09	6 417 235,09
Arvonkorotusrahasa 1.1.	11 859,08	12 867,62	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	-1 008,54	0,00	0,00
Ed. tilikauden korjaukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasa 31.12.	11 859,08	11 859,08	0,00	0,00
Muut omat rahastot 1.1.	35 275,80	37 845,43	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	-769,88	-2 569,63	0,00	0,00
Ed. tilikauden korjaukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut omat rahastot 31.12.	34 505,92	35 275,80	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	548 855,33	-534 640,83	-453 928,43	-1 496 035,40
Aikaisempien tilikausien oikaisut		26 750,73	0,00	43 974,13
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	463 561,76	-507 890,10	-453 928,43	-1 452 061,27
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	885 553,90	1 056 745,43	868 617,46	998 132,84
Oma pääoma yhteensä	7 812 715,74	7 013 225,29	6 831 924,12	5 963 306,66

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät

	Kunta	
	2024	2023
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	-453 928,43	-1 496 035,40
Aikaisempien tilikausien oikaisut	0,00	43 974,13
Tilikauden yli-/alijäämä	868 617,46	998 132,84
Kertynyt yli-/alijäämä	414 689,03	-453 928,43

Pitkäaikaiset velat

Velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	2024	2023
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 924 405,00	2 298 365,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	1 924 405,00	2 298 365,00

Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Riita-asia	50 000,00	0,00	50 000,00	0,00
Henkilöstökulut	6 079,57	0,00	6 079,57	0,00
Rakennuksen purkukustannukset	7 205,61	0,00		
Pakolliset varaukset yhteensä	63 285,18	0,00	56 079,57	0,00

Vieras pääoma

	2024		2023	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	32 161,16	0,00	31 048,72
Yhteensä	0,00	32 161,16	0,00	31 048,72
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset yhteensä	0,00	32 161,16	0,00	31 048,72

Sekkitililimiitti

	2024	2023
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	300 000,00	300 000,00
- siitä käyttämättä oleva määrä	300 000,00	300 000,00

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni	
	2024	2023
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat</i>		
Valtionosuusennakot	99 791,53	99 717,80
Lomapalkkajaksotus	571 601,96	575 145,72
Korkojaksotukset	34 737,77	41 335,11
Muut siirtovelat	13 916,96	30 308,37
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>720 048,22</i>	<i>746 507,00</i>
Siirtovelat yhteensä	720 048,22	746 507,00

4.4 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
<i>Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta</i>	2 631 222,65	2 784 393,39	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	3 577 900,00	3 577 900,00	0,00	0,00

Vuokravastuut

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Toimitilojen vuokravastuut	2 370 039,73	2 864 439,11	2 340 005,11	2 858 245,56
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	76 836,25	86 067,28	65 604,29	39 771,48
Maa-alueiden vuokravastuut	46 290,29	47 362,53	45 317,41	46 013,05
Muut vuokravastuut	90 869,18	114 544,19	90 869,18	114 544,19
Vuokravastuut yhteensä	2 584 035,45	3 112 413,11	2 541 795,99	3 058 574,28
siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	277 934,81	294 265,93	267 041,89	286 054,34
siitä PPP-hankkeet	2 783 436,31	2 783 436,31	2 288 045,71	2 783 436,31
siitä sopimuksiin sisältyvät lunastusveloitteet	269,84	269,84 *)	0,00	0,00
siitä kuntakonsernin sisäiset vuokravastuut	0,00	0,00	0,00	2 634,76

Kunnan leasingvuokrasopimukseen sisältyy lunastusehdon mukaisia vastuuta. *) arvo korjattu emon omistusosuuteen

Vastuositoumukset

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Takaukset samaan konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	0,00	0,00	2 918 110,53	3 273 827,99
Jäljellä oleva pääoma	0,00	0,00	1 354 403,65	1 463 520,38
osakkuusyhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	0,00	0,00	480 000,00	480 000,00
Jäljellä oleva pääoma	0,00	0,00	212 000,00	264 000,00

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	2024	2023
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	24 734 882,00	23 941 763,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	26 543,00	19 058,00

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Sopimus Kuukanniemen koulun osto-oikeudesta	949 550,00	949 550,00	949 550,00	949 550,00
Esco-hanke/Koulukeskus ilmastointi jäännösarvo 01/28	19 130,29	19 130,29	19 130,29	19 130,29
Led-katuvatot jäännösarvo 10/27	15 656,73	15 656,73	15 656,73	15 656,73
Arvonlisäveron palautusvastuu	262 511,06	414 730,56	148 110,80	188 961,49
Johdannaisopimusten markkina-arvot	-119 640,41	-96 708,67	-119 640,41	-96 708,67
Lappeenrannan lukuun säilytettävät maa-ainesvakuudet	1 855,12	3 855,75	3 855,75	3 855,75

Sopimuksen tarkoitus	2024	2023
Koronvaihtosopimukset		
Yksittäisen lainan korkorisikin suojaaminen. Sopimuksella vaihdetaan kiinteä korko vaihtuvaksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä ja koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 4.5.2026		
- lainapääomaa vastaava nimellisarvo	100 000,00	150 000,00
- käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan	1 338,09	4 318,18
Sopimus on tehty Kuukanniemen koulun leasing-sopimuksen koron nousun suojaamiseen. Koronvaihtosopimuksen ja leasingsopimuksen pääomat vastaavat likimain toisiaan. Sopimus erääntyy 2.1.2034.		
-sopimuksen laskennallinen pääoma	3 000 000,00	3 000 000,00
- käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan	-120 978,50	-101 026,85

Kunnanvaltuustossa 13.12.2021 § 66 päätettiin, että Lemin kunta myöntää Rautjärven kunnalle vastatakauksena yhteisvastuullisen täytetakuksen Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiön Kuntarahoitus Oy:n myöntämälle 1.000.000 euron kuntatodistuslimitin omavelkaiselle takaukselle, josta Lemin kunnan osuus on 5,6 % ja regressiovastuu pääomasta enintään 7,0 % (70 000 euroa) esittelyn mukaisten takausosuuksien mukaisesti.

4.5 Ympäristöasioiden esittäminen

Ympäristötuotot ja -kulut

Ulkoiset ja sisäiset	2024	2023
5305 Jätehuolto		
Tuotot	50,00	4 785,08
Kulut	-648,55	-2 617,36
<i>(kulut ovat osana ympäristötoimen menoa, eivät tällä kustannuspaikalla seurattu)</i>		
5310+5692 Ympäristön ja pohjavesien suojele		
Tuotot	4 377,56	0,00
Kulut	-7 079,22	-1 783,19
5691 Maankaatopaikka		
Tuotot	1 440,00	0,00
Kulut	-757,89	-1 005,00
Suunnitelmapoistot	-346,60	-368,72
5740-5750 Viemärilaitos		
Tuotot	259 390,87	265 231,45
Kulut	-276 098,73	-218 658,21
Suunnitelmapoistot	-36 809,54	-26 656,77
5690 Klemin ja Sinkko alueen kuivatus		
Suunnitelmapoistot	-1 231,86	-1 310,48

Pysyviin vastaaviin sisältyviä aktivoituja pitkävaikutteisia ympäristömenoja

	2024	2023
- Viemäriverkosto	654 381,14	691 190,68
- Jätteenkäsittelypaikka	10 700,36	10 700,36
- Maankaatopaikka	5 430,09	5 776,69
- Klemin ja Sinkon alueen kuivatus	19 299,07	20 530,93

4.6 Henkilöstöä, tilintarkastajien palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2024	2023
Hallintopalvelut	5	6
Sivistyspalvelut	76	85
Tekniset palvelut	19	24
Yhteensä	100	115

Henkilöstökulut

	2024	2023
Rahapalkat	4 174 265,82	4 410 136,87
Eläkekulut	857 826,11	912 771,76
Muut henkilösivukulut	92 936,21	144 341,18
Henkilöstökorvaukset	-38 962,45	-67 380,34
Siviilipalveluksen päivärahat	0,00	2 237,10
Jaksotetut palkat ja palkkiot henkilösivukuuluineen	-4 491,63	23 896,75
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	5 081 574,06	5 426 003,32
Luontoisedut	50 029,50	53 208,30
Aktivoidut henkilöstökulut	0,00	0,00
Henkilöstökulut yhteensä	5 131 603,56	5 479 211,62

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	2024	2023
Keskusta	1754,88	1081,35
Kokoomus	1681,93	856,37
Perussuomalaiset	125	94,75
Kristillisdemokraatit	111,38	50,64
Sosialidemokraatit	474,51	178,01
Luottamushenkilömaksut yhteensä	4 147,70	2 261,12

Tilintarkastajan palkkiot

	2024	2023
Mikkelin tilintarkastus Ay		
Tilintarkastuspalkkiot	0,00	0,00
BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	5 202,00	6 556,25
Tarkastuslautakunnansihteerin tehtävät	6 490,00	7 260,00
Muut palkkiot	0,00	560,00
Palkkiot yhteensä	11 692,00	14 376,25

5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET, LEMIN KUNNAN VESIHUOLTOLAITOS

5.1 Toimintakertomus 2024

Vesi- ja viemärilaitos

Vastuuhenkilönä toimii tekninen johtaja. Vesilaitoksen hoitajana on tekninen johtaja, työajan ulkopuolella teknisen palveluiden päivystäjä (puh. 040 623 4125).

Yleistä

Kunnallinen vesihuoltolaitos vastaa ja kehittää toimintatapoja, että sen asiakkailta on käytössä talousveden laatuvaatimusten ja -suositusten täyttävää talousvettä. Tavoitteena on varmatoiminen ja laadukas vesi- ja viemärilaitos.

Vesilaitos

Vesilaitoksen toiminta-alueeseen kuuluvat kirkonkylä, Kuukanniemi, Tuomelanpelto ja Mikonharju. Kunnan alueella toimii kolme osuuskuntaa, joista kaksi on vesiosuuskuntia ja yksi vesihuolto-osuuskunta.

Lemillä on kaksi vedenottamoa, joista pumpataan talousveden laatuvaatimusten ja suositusten täyttävää pohjavettä asiakkaille. Talousvesi käsitellään ja desinfioidaan ennen verkostoon pumppausta.

Lemin kunta allekirjoitti kesäkuussa 2024 tukkuvesisopimuksen Lappeenrannan Energiaverkot Oy:n kanssa.

Viemärilaitos

Kunnan jätevedet pumpataan Lappeenrannan Energia Oy:n Toikansuon jätevedenpuhdistamolle puhdistettavaksi. Tavoitteena on minimoida viemäriverkoston vuotovedet savukonetta apuna käyttäen.

Tunnuslukuja

Liittymät	636 kpl
Verkostoon pumpattu talousvesi	43 571 m ³
Laskutettu vesimäärä	70 496 m ³
Laskutettu jätevesimäärä	60 334 m ³
Ostettu talousvesi	26 973 m ³
Jätevesimäärä (Toikansuolle)	94 636 m ³
Veden ja jäteveden myyntihinta	1,86 €/m ³ ja 4,11 €/m ³ , yht. 5,97 €/m ³

Lemin kunnalla ei ole hulevesiviemäriverkostoa vaan hulevedet imeytetään maastoon.

5.2 Vesihuollon tuloslaskelma

	2024	2023
Vesi- ja jätevesimaksut (ulk)	387 888,07	394 861,41
Vesi- ja jätevesimaksut (sis)	15 866,17	17 695,88
Liikevaihto	403 754,24	412 557,29
Liiketoiminnan muut tuotot	417,54	206,66
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-71 961,89	-45 431,26
Palvelujen ostot	-316 534,13	-281 208,44
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 403,23	-12 434,83
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-282,22	-2 762,01
Muut henkilösivukulut	-32,11	-391,61
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-64 997,16	-70 288,13
Liiketoiminnan muut kulut	-2 618,86	-2 298,55
Liikelyli-/alijäämä	-53 657,82	-2 050,88
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	1 365,49	435,00
Muut rahoituskulut	-20 106,78	-31 957,65
Tilikauden yli-/alijäämä	-72 399,11	-33 573,53
Vesihuollon tuloslaskelman tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto	-6,8	-0,2
Voitto, %	-17,9	-8,1

Sijoitetun pääoman tuotto, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut} + \text{Muille maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Sijoitettu korollinen vieras pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Korollinen vieras pääoma tarkoittaa liikelaitoksen taseen pitkä- ja lyhytaikaisen vieraan pääoman eriä 1–5 (Joukkovelkakirjalainat, Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta, Lainat kunnalta, Lainat julkisyhteisöiltä, Lainat muilta luotonantajilta). Myös ns. nollakorkoiset pitkäaikaiset lainat ovat sijoitettua pääomaa. Tunnusluvun tase-erät lasketaan tilikauden alun ja lopun keskiarvona.

Tunnusluku kertoo liikelaitokseen sijoitetun pääoman tuoton eli mittaa liikelaitoksen suhteellista kannattavuutta. Tunnusluvun vertailtavuutta liikelaitosten kesken voi heikentää se, että pysyvien vastaavien hyödykkeiden kirjanpitoarvo saattaa poiketa olennaisesti käyvästä arvosta.

Voitto, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen varauksia} / \text{Liikevaihto})$

Tunnusluku kertoo, kuinka suuren prosentuaalisen osuuden liikelaitoksen yli-/alijäämä ennen varauksia ja veroja muodostaa liikevaihdosta. Jos prosenttiluku on negatiivinen, liikelaitoksen toiminta on tappiollista.

5.3 Vesihuollon tase

Vesihuollon tase		
	2024	2023
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Muut pitkävaikutteiset menot	5 521,58	7 137,74
Aineettomat hyödykkeet	5 521,58	7 137,74
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	672,75	672,75
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 133 116,26	1 196 497,26
Koneet ja kalusto	25 043,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	1 158 832,01	1 197 170,01
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	1 164 353,59	1 204 307,75
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 715,39	1 588,30
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	145 053,56	158 841,23
Muut saamiset	6 024,83	0,00
Siirtosaamiset	0,00	26 321,65
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	151 078,39	185 162,88
Saamiset yhteensä	151 078,39	185 162,88
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	151 078,39	185 162,88
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 318 147,37	1 391 058,93
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	1 734 640,55	1 734 640,55
Edell. tilikauden yli-/alijäämä	-1 764 941,40	-1 731 367,87
Tilikauden yli-/alijäämä	-72 399,11	-33 573,53
Oma pääoma yhteensä	-102 699,96	-30 300,85
Muut pakolliset varaukset	26 308,00	0,00
Pakolliset varaukset	26 308,00	0,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 715,39	1 588,30
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	666 550,57	779 801,30
Pitkäaikainen vieras pääoma	666 550,57	779 801,30
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	113 250,76	113 250,75
Ostovelat	98 985,47	27 418,13
Liittymismaksut ja muut velat	508 229,22	493 082,22
Siirtovelat	4 807,92	6 219,08
Lyhytaikainen vieras pääoma	725 273,37	639 970,18
Vieras pääoma yhteensä	1 391 823,94	1 419 771,48
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 318 147,37	1 391 058,93

	2024	2023
Vesihuollon taseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	-7,8	-2,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	344,4	344,0
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	-1 837	-1 765
Lainakanta, 31.12., 1 000 €	780	893

Vesihuollon alijäämäisten tulosten seurauksena tasassa oma pääoma on menetetty.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Omavaraisuusaste, %

= $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa liikelaitoksen vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon liikelaitoksen käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnuksen osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden liikevaihdosta, liiketoiminnan muista tuotoista sekä tuesta ja avustuksesta kunnalta.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku liikelaitosten välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet liikelaitoksella on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko liikelaitoksella on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat + Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä)

Liikelaitoksen lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla, osto-, siirto- ja muilla veloilla sekä korottomilla veloilla kunnilta/kuntayhtymiltä.

5.4 Vesihuollon rahoituslaskelma

	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Liikelyi-/alijäämä	-53 657,82	-2 050,88
Poistot ja arvonalentumiset	64 997,16	70 288,13
Rahoitustuotot ja -kulut	-18 741,29	-31 522,65
Tulorahoituksen korjaukset	26 308,00	0,00
Toiminnan rahavirta yhteensä	18 906,05	36 714,60
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-25 043,00	-8 080,50
Investointien rahavirta yhteensä	-25 043,00	-8 080,50
Toiminnan ja investointien rahavirta yhteensä	-6 136,95	28 634,10
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-113 250,72	-100 623,96
Oman pääoman muutokset	0,00	28 850,85
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos muilta	34 084,49	-21 289,31
Korottomien velkojen muutos kunnalta	26 598,00	37 998,95
Korottomien velkojen muutos muilta	58 705,18	26 429,37
Rahoituksen rahavirta yhteensä	6 136,95	-28 634,10
Vesihuollon rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v, 1 000 €	-191	-148
Investointien tulorahoitus, %	-29,6	454,4
Laskennallinen lainanhoitokate	0,1	0,5

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Rahoituslaskelman välitulokseksi Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 \cdot (\text{Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} - \text{Tuloverot}) / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus % -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu varsinaisella tulorahoituksella (ilman satunnaisia tuloja). Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} + \text{Korkokulut} - \text{Tuloverot}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman erään Ylijäämä(alijäämä) ennen satunnaisia eriä lisätään korkokulut ja poistot ja arvonalentumiset ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

6 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Lemillä 24.3.2025

LEMIN KUNNANHALLITUS

Anu Karhu, puheenjohtaja

Mervi Rings, jäsen

Jarkko Ovaskainen, jäsen

Nina Värtö, jäsen

Jarmo Tölski, jäsen

Esa Makkonen, jäsen

Antti Junni, jäsen

Tommy Vesterlund, vt. kunnanjohtaja

TILINTARKASTUSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Lemillä 15.5.2025

BDO Audiator Oy
Tilintarkastusyhteisö

Ulla-Maija Tuomela
Tilintarkastaja, JHT, KHT

7 LUETTELOT JA SELVITYKSET

Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista ja selvitys kirjanpidon säilytyksestä:

Asiakirja	Muoto	Säilytysaika	Säilytyspaikka
Tasekirja	Sähköinen ja sidottu	Pysyvästi	Arkisto
Tase-erittelyt	Sähköinen, pdf- ja xls-tiedostot	10 v	Levyllä
Konsernitaseen yhdistelylaskelmat	Sähköinen, pdf- ja xls-tiedostot	10 v	Levyllä
Vesihuollon eriytetyt laskelmat	Sähköinen, pdf- ja xls-tiedostot	10 v	Levyllä
Rakennusvalvonta/Lupa-asiat	Sähköinen	Pysyvästi	KuntaNet, tekninen osasto
Päiväkirja	Sähköinen	10 v	Archive-ohjelmisto
Pääkirja	Sähköinen	10 v	Archive-ohjelmisto
Toteutumisvertailu	Sähköinen	10 v	Archive-ohjelmisto, levy
Palkkatulosteet	Sähköinen ja paperitulosteet	10-50 v	Archive-ohjelmisto hallinto-osasto, arkisto
Reskontrat	Sähköinen	10 v	Archive-ohjelmisto
Laskutus	Paperitulosteet	10 v	Hajautettu

Tositelajit

1	Pankkitositteet	31	Myyntilaskut tekninen
2	Kassa ja verkkokauppa	33	Myyntilaskut sivistysosasto
4	Poistot	34	Myyntilaskut koulukeskus
6	Hankinnat/luovutukset	36	Myyntilaskut talousosasto
8	Populus matkalaskut	38	Myyntilaskut Web
9	Palkkositteet	41	Vesi- ja jätevesi
12	SL laskennalliset	60	Vesilaskujen myynti
15	Luottotappiot	86	Hyvitystenkohdistus
18	Päivähoito	90	Muistiot
20	Ostolaskujen maksut	98	Sisäisen laskennan tulos
21	Ostolaskut		Liitetietositteet
30	Myyntireskontran suoritukset		Konsernitositteet